SYMBOLA

HEROICA

M. CLAVDII PARADINI, BELLIOCENSIS CANONICI.

ET D. GABRIELIS SYMEONIS.

Multo, quàm antea, fidelius de Gallica lingua in Latinam conuersa.

Ex Officina Plantiniana.

APVD CHRISTOPHORVM RAPHELENGIVM,
Academiæ Lugduno-Bat. Typographum.
CIↃ. IↃ. C.

CHRISTIANVS PIERIVS COLONIENSIS DE MAgnatum, vulgíque Symbolis, & insignibus, ex Iohan. Ludouico Viue.

SYmbola non paruo quondam sub honore fuerunt
Hæc apud egregios, magnificósque viros.
Hæc habuêre Duces, & quondam Insignia Reges:
Nunc hominum quid non tentat inane genus?
Pars Phlegethontæos Colubros, Stygiósque Dracones,
Pars tumido sæuos pectore quærit Apros:
Pars volucres Tityi rodentes membra Promethei,
Pars absumentes pectora posit Aues,
Vrsarum pars monstra trucum, pars monstra Leonum,
Et reliquas formas iam nouitatis amat.
Talia nunc petit à brutis insignia vulgus.
Bratorum vita stamina more trahens,
Quæ toto procul à vobis sint tempore, stultum
Nam genus ex omni parte notare solent.
Inclyta quin potius sint vestra Insignia virtus,
Nobilitas qua non clarior esse potest.
Imò vos reddant præsentia Symbola claros,
Quæ poterunt alique nobilitare modo.

CLA-

CLARISS. HEROI, D. CAROLO BARONI BARlemontano & Hirgiano, Ordinis aurei velleris Equiti, nec non Regis Catholici Finantiarum Magistro, &c. Christoph. Plantinus S. P. D.

IAM aliquot anni sunt, Heros amplissime, si recordaris, cùm tuo nomini dicata fuerunt hæc Heroica Paradini symbola, sed ab eo, qui offerre iure minimè potuit. Cùm enim illa meis sumtibus de Gallica in Latinam linguam traduci fideliter curassem, ille meo cum detrimento tuam amicitiam non dubitauit aucupari. Verùm cùm ego postea illam editionem me absente adornatam scatere mendis innumerabilibus animaduerterem: non piguit aliquid operæ in iisdem tollendis insumere, & eundem libellum haud paullò nitidiùs & castigatiùs editum tibi remittere. Spero autem duplici nomine non ingratum fore, tum quòd virtutibus tuis argumentum conueniat, tum quòd ab animo benenolo illius hominis qui dare iure potuit, proficiscatur. Vale.

NOBILISSIMO VIRO DOMINO THEODOTO A MARZE, Equiti, Baroni & Domino à Belleroche, Lassenaz, &cet. Claudius Paradinus s.

PICTVRARVM varietas cùm hominem mirificè delectare soleat; tum egregia illius ac singularis in eo elucet vtilitas; quòd ipsius beneficio grauissimi & alioquin intolerabiles animi & corporis affectus multo aquiùs non rarò perferantur: id quod principes viri, & in his præcipuè Imperatores, Reges, Duces, aliiq; memorabili aliqua potentia præditi non ignorarunt. qui cùm expressas Virtutis imagines & velut ideas excelsis suis animis semel comprehendissent: eas tamen, etsi lubricas ac facilimè euanescentes solæ picturarum ope & vi ita firmè & constanter seruarunt, vt in ipsis nullo vnquam tempore earum aut amor languidior, aut notitia obscurior deprehẽdi posset. Ratio autem, qua hoc effecerunt, ea fuit, vt, quiuis eorum pro eo atque certam aliquam Virtutis imaginem com-

complexui erat, ita rem aliquam excogitaret, quæ res depicta, sua aut forma, aut ingenio, aut natura, aut alio peculiari adiuncto illam ipsam imaginem continēter animis eorum repræsentaret. & hæc quidem hac occasione adinuēta simulachra ipsi suorum Symbolorum; vulgus autem Insignium, &, vt loquuntur, Armorum nomine insigniuerunt: quòd ea vbique in armis suis, scutis, peltis, cētris, & clipeis expingi iuberent. Inuabat vtrumque eos præter modum hoc vnum, in quo summam & extremam spem conlocabant, honestare quouis modo, & illustrius reddere: adeo vt in ipsis bellis, morte eorū animis semper obuersante, expeterent eandem effigiem oculis suis obiici; tanquam eo ipso omnibus certò affirmarent, vitam iuxta & mortem suam cum vera Virtutis huiusmodi monimentis designata memoria semper coniunctum iri. Ab his initiis more tam laudabili paulatim inualescente, Sententiæ ad imaginum propositarum institutum adcommodatæ à quibusdam ingeniosè excogitatæ sunt, & in gratiam eruditorum hominum adiectæ: quæ postmodum itidem vt ipsa symbola, frequētatæ, tandem continente nobilium virorum vsu pariter ad nostram vsque ætatem perduraruntt,

vt illud hodieq; liquido ostendere ac testificari videantur tùm sumtibus maximis passim exstructa & propè regia ædificia, tum magnifica regum ac principum aula huiusmodi symbolis ac emblematis egregiè aucta & ornata, de antiquo nempe amore ac memoria virtutis nihil prorsum decessisse: quin potiùs accessisse eo amplius quo iam ipsius plura ac manifestiora exstarent signa ac testimonia. Hæc cùm diligentiùs perpenderem; & in eis picturæ vim inæstimabilem admirarer, sumpsi plusculum temporis in aliquot istiusmodi symbolis colligendis, iis præsertim, quæ vel ipsa Antiquitas commendarat, vel à summis principibus nostra tempestatis vsurpata esse meminissem: quibus visum est nonnulla è diuersis historiis & rebus hic illic memorabiliter gestis excerpta innectere. Speraui autem ex istis omnibus, quemadmodum ex hieroglyphicis notis animi sui mentem ac voluntatem indicant Aegyptij, ita veram virtutem vulgo non obscurè posse elucere, agnosci, atque amari: præsertim cùm hac re adiecta scholiola non paucas difficultates, quantum quidem rerum natura patiebatur, sustulerint. Et quia vir amplissimè, generosum ac tantis maioribus dignissimum ingenij tui sum accepi illis rebus, quibus

quibus virtus se ipsa contemplatur & exaugeat, mirum quendam in modum delectari; ausus sum hæc Emblemata, quasi Aulæa quadam tumultuariè compacta & conuoluta T. D. offerre; saltem vt essent qualecumque meæ erga eam voluntatis & obseruantiæ pignus; futurum, vti ego mihi persuadeo, non minus iucundum & gratum, quàm tu lubenter & cupidè laboras, vt virtuti suum sit pretium & ornamentum. Vale.

Nullis præsentior æther.

Salu-

Salutaris est, atque Sacra, nec non etiam crucis, nota scribente Hieronymo in Mar. cum, *Tau* Hebræorum literarium elementum. Quo charactere vidit Ezechiel in spiritu fidelium frõtes ab angelo signari, quasi mœstorum, ac super abominatione Hierosolymitana lugentium: quo quidem indicio incolumes conseruati sunt in medio malorum, qui Dei sententia repente deleti sunt. Super hæc etiam perfectionem quandam *Tau* significat. Vnde & Alphabetarij Hebraici litera postrema est: hoc nimirum terminans, atque perficiens. Quę res haud quaquam citra grande mysterium euenisse videtur: præsertim verò cùm Redemptor ipse noster Christus in crucem confixus, priusquam exspiraret, eruperit in hęc verba, CONSVMMATVM EST: his ipsis vaticiniorũ omnium, & Scripturarum typum, hoc est, ea ipsa hora qua in crucem adactus erat, literæ huius complementum esse factum patefaciens. Quæ litera, quantum quidem ad figuram spectat, repando charactere descripta multò expressiùs typum refert, quàm aliàs. Hancque tum Græci, tum Latini vsque ad nostra tempora, in veram crucis effigiem pinxere, T. Hoc igitur ve- Hieron. in Ezech. 19.

rum ac proprium, ſub Chriſti Eccleſia conſcriptorum, ac militantium, Symbolum eſt atque ſignum.

Videntur eò Hebræi contrarij Græci quòd aſpiratæ Th. literæ characterem mortis: vitæ verò notam illi fecerint. Vide continuè ſequens Symbolum.

Paradin. verò ſe ipſe hoc loco ſuper litera huius characte re, quò formæ crucis hunc accõmodare poſſit, fruſtra torquere videtur, cùm Hiero. mox initio Prol. galeati ſcribat, certum eſſe Eſdram Scribam Legiſque Doct. poſt captam Hieroſ. & inſtaurationem templi ſub Zorobabel alium literas reperiſſe, quibus nunc vtimur, cùm ad illud vſque tempus iidem Samaritanorum & Hebræorum characteres fuerint. Quod autem ſubiungit, hoc ipſum, quo de iam agitur, elementum tam apud Græcos, quàm Latinos, eadem figura pingi, planè falli videtur, cùm aliud haud dubiè ſit Hebræorum Thau. & aliud Græcorum Tau, ſeu Latinorum T. horum ſcilicet vtrorumque tenuis, ſeu exilis, vt Grammatici vocant, litera, illorum verò craſſa, ſiue denſa, vel aſpirata.

Manet

Manet insontem gravis exitus.

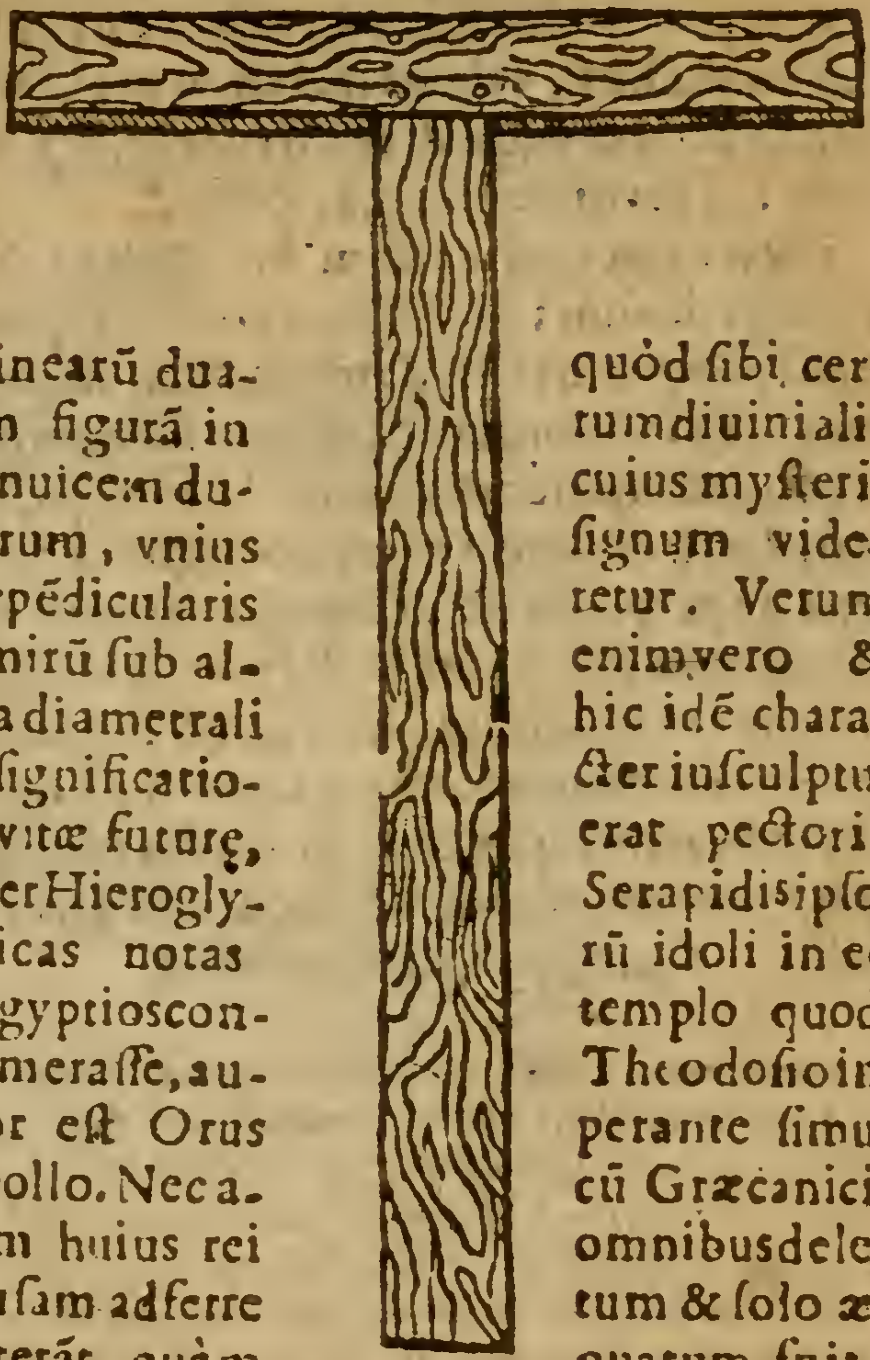

Linearũ duarum figurã in se inuicem ductarum, vnius perpẽdicularis nimirũ sub altera diametrali in significationẽ vitæ futurę, inter Hieroglyphicas notas Aegyptios connumerasse, auctor est Orus Apollo. Nec aliam huius rei causam adferre poterãt, quàm quòd sibi cerum diuini alicuius mysterij signum videretur. Verum enimvero & hic idẽ character iusculptus erat pectori Serapidis ipsorũ idoli in eo templo quod, Theodosio imperante simul cũ Græcanicis omnibus deletum & solo æquatum fuit. Serapis idem Aegyptiis qui Græcis Plut.

In quo delubro passim spectabantur literæ Hieroglyphicæ figuram crucis exhibentes, teste Suida. Suidas.

Refert

Isidorus. Refert & Isidorus, priscos olim ad notandos in ephemeridibus suis eos qui ex prælio viui euasissent, vel eos qui in eo occubuissent, hac litera Θ, quasi trasfixo telo, signasse cæsos: superstites verò hac nota T.

Ar. Pedian. Præter hæc tradit etiam Asc. Pedian. sortes Iudiciorum tribus characteribus quondam consignatas: Θ, damnatorum ad mortem: T, absolutorum: Δ, ampliandorum, seu exactiùs disquirendorum. In summa, sacratissimũ ac salutiferum hoc signũ æquissima ac perpetua obseruatione receptũ est.

Exod. 17. Quod & in Mose comprobatur, dum obsecrationem in monte faciebat ad Dominũ, proiecto in crucis formam corpore, expansisque brachiis quæ dum in mysticam figuram erigeret, vincebat Israëliticus Dei populus; si remitteret, succumbebat.

Latini primos litera C. id est, condemnatos: secundes A id est, absolutos: tertius duabus coniunctis literis NL significabant: quibus duo hæc verba, non liquere, volebant intelligi. Extat huius rei locus apud Ciceronem pro Milone. Hebræi eò contrariũ Græcis videntur, quod aspirata Th. litera characterem mortis, vitæ verò notam illi fecerint. Vide præcedens Symbolum, &, si lubet, Martial. lib 7. epigr. 36 & Pers. Sat. 4.

Secum

Secum feret omina mortis.

Serpens æreus ab Israeliticipopuli Magistro Mose erectus in solitudine (cuius simulachrum aspectum, à virosis serpétibus saucios, ac morti destinatos curabat) vltra D. N. Iesu Christi crucem, nostram salutem etiam, redemtionemque præfigurabat. Num.

Hic

Hic ratio tentandi aditus.

Esa. 22. Clauis, cuius Propheta Esaias mentionē facit his verbis, *Et dabo clauem domus Dauid super humerū eius, & aperiet & nō erit qui claudat; & claudet & non erit qui aperiat*, itidē Iesu Christi crucem figurabat.

Pignora

Pignora carnis.

De cruce Seruatoris mundi, deq. mysterio corporis & sanguinis ipsius prædixit Ieremias Propheta, sub persona impiæ Iudaicæ gentis, dicens: *Mittamus lignum in panem eius.* Ier. 11.

Animis

Animis illabere nostris.

Spiritus malignus suo quidē initio blandus est, & plausibilis: at hominem deinde tristem reddit, attonitum & sui planè immemorem. Contra sanctus Spiritus primò statim elapsu & si mentem nonnihil percutiat, eandem porrò nihilominus trāquillam efficit & securam, intimaq. & verissima voluptate pertentat. Vsu veniſſe hoc sanctis
Act. 2. Apostolis die Pentecostes Acta testantur, spiritu Domini super eos formalinguarum ignearum illabente.

Fortunæ

Fortuna fidem mutata nouauit.

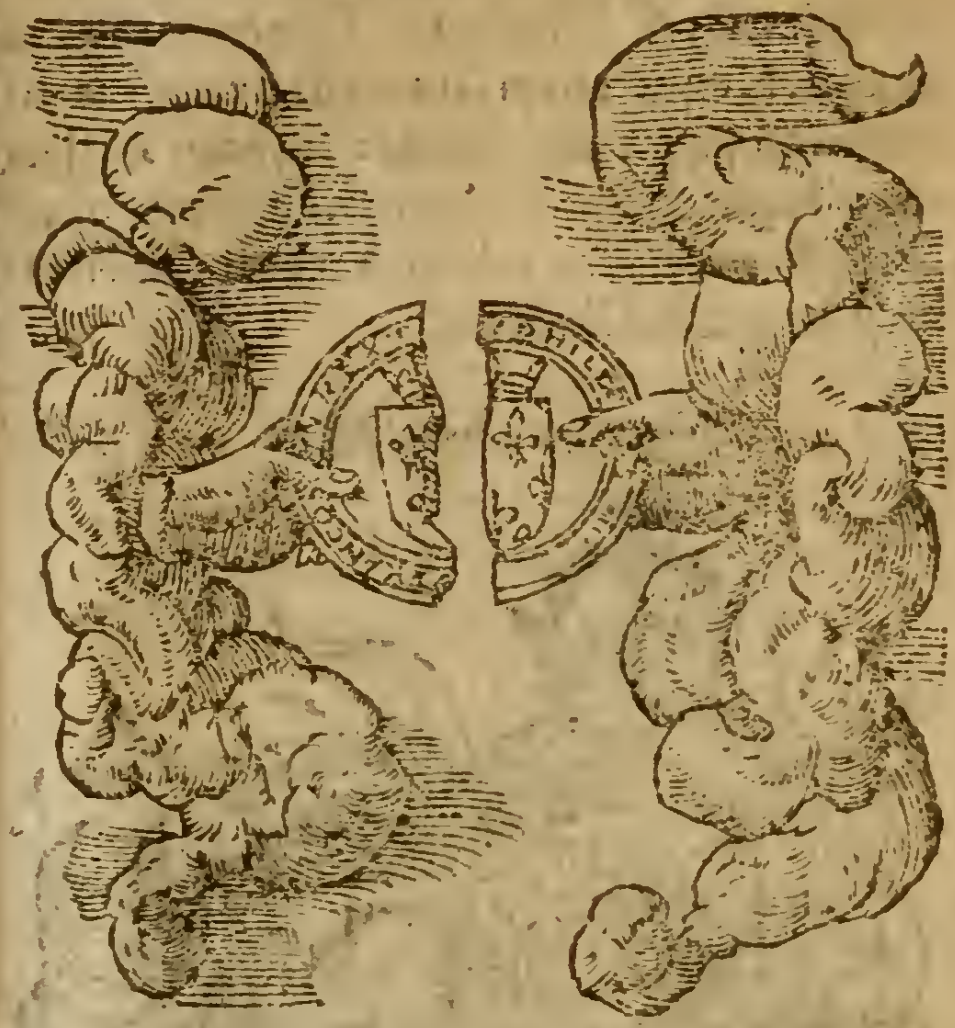

Cùm Childerico III I, Galliæ regi ob infamem turpitudinis notam regno cedendum esset; eique Guimeus homo ipsi intimè amicus suaderet, vt, tantisper dū se paci conficiendę totum daret, ille in Thuringiā concederet; aureum numum bifariam diuidēs, vnam partem ei porrexit, quo ea ipsa pars cùm data oportunitate, vti promittebat, P. Aemi.

remitteretur, ſua cum altera parte æquali commiſſura certam compoſitæ rei & reditus fidem ipſi Childerico faceret: quod & evenit. Neque enim Guimeus à conciliationis incœpto prius deſtitit; quàm Gillion ciuis Rom. regni Gallici poſſeſſione, quam ſibi ille adſerebat, deturbaretur; reſtituto in priſtinum Childerico.

Nutriſco & extinguo.

Nobi-

Nobilissimi ac magnificentissimi Galliarum Regis Francisci symbolum erat, Salamandra flammis incubans. Et Plinius quidem hoc animal tanto frigore præditum scribit, vt ignem, non aliter atque glacies, potenter exstinguat. alij, in flamma vitam agere; quin & ali vulgò creditum est. Atque memini me vidisse effigiem Regis huius, ipsius pulescente adhuc forma, ære insculptam, ex cuius aduersa parte extabat Salamandræ igneæ typus; addita hac inscriptione Italica: *Nudrisco il bueno, & spengo il reo.* Plerisque etiam aliis locis, parietibus ac palatiis passim; nominatim apud Fontem-Bellaqueum; visa nobis est in preciosissimis aulæis opere plumario expressa hoc disticho:

Plin.

Id est: Alo bonos ac perimo malos.

Vrsus atrox, Aquilaq; leues, & tortilis Anguis,
Cesserunt flammæ iam Salamandra tuæ.

Monstrans regibus astra viam.

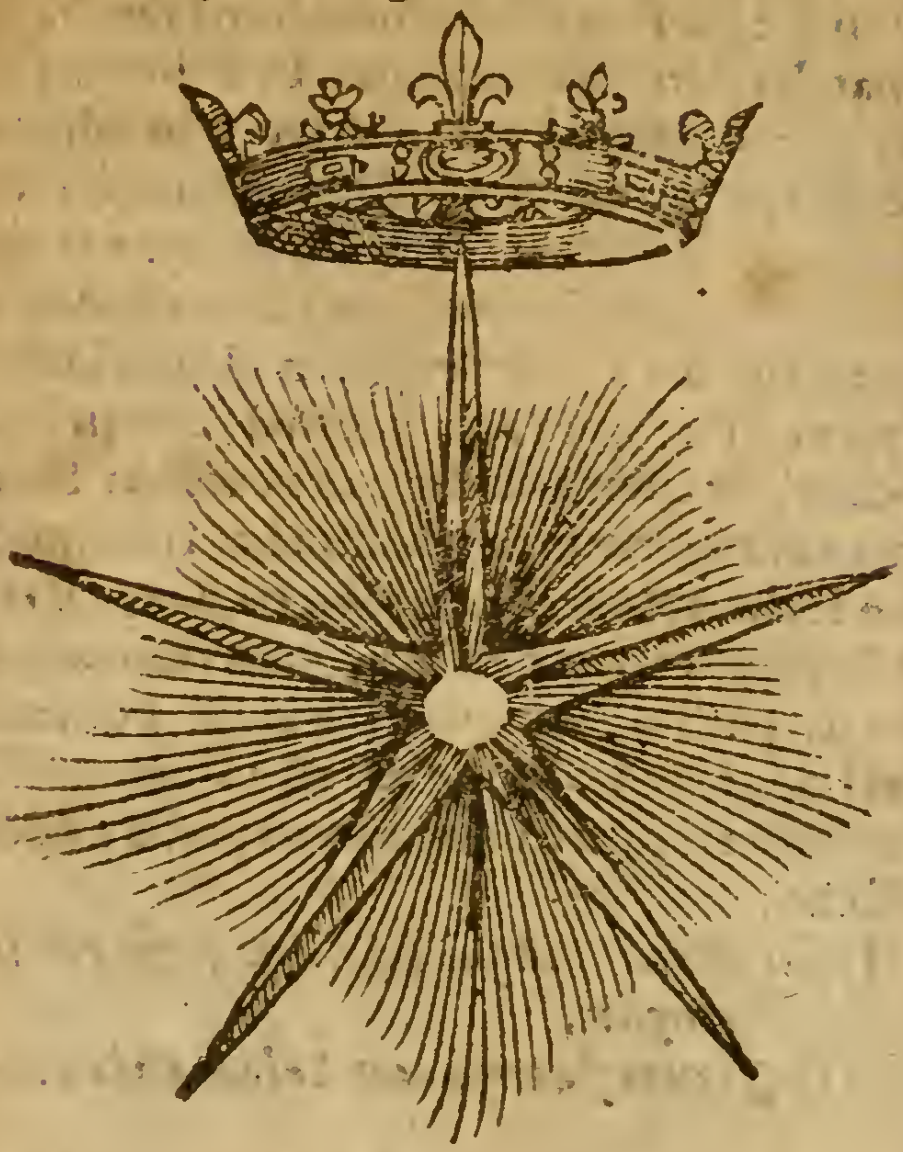

In æde sacra ad sanctum Ouenum Gallici regni sub anno redempti orbis 1351. à Rege Ioanne publicè institutus Ordo stellatorum fuit. Signum hoc adfixum ostendebant eius fœderis Equites toga, capitio, locóve conspicabiliori. Tam honorificam

stellæ

ſtellę celebritatem credibile eſt ortam fuiſſe à commemoratione ſublimis illius oſtenti ſyderei, quod Magos ab Oriente adduxit in locum filio Dei natalem. quò etiam referri poſſe videntur verſus illi, alioqui à Virgilio Pollionis filio dedicati (imo Iulio Cæſari, ob cometam, qui ſe poſt eius mortem oſtendit.)

Ecce Dionei proceſſit Cæſaris aſtrum: Virg.
Aſtrum quo ſegetes gauderent frugibus,
& quo
Duceret apricis in collibus uva colorem.

Donec totum impleat orbem.

Prodigio ſimile nuper fuit preſtantiſſimi Francorum Regis Henrici II. lunare incrementum. In Sacris literis Luna multis in locis refert Eccleſiam. Accedit & conſen-
P. Aemi. ſus Pauli Æmilij in hiſtoria Papæ Calixti II. (nomen cuius antea fuerat Guido, Guilielmi Hedaorum, ſeu Burgundionum Comitis

Comitis filius) qui pridie quàm sors pontificatus creationem faceret, visum vidit: ferri à puerulo sibi in sinum lunæ sydus. Præterea Luna mutationibus obnoxia semper & in primis est, ac alternis horis, & interuallis crescit, & decrescit. In hunc modum videas militantem Ecclesiam eodem in statu nũquam agere: quin modò à piis & Christianis Principibus conseruata, ac defensa, mox truculentia, & tyrannide profligatur, hæreticorumque factionibus dissecta conuellitur: qua ratione fit, vt numquam turbę & certaminum sit immunis. Cui tamen Regia Majestas, atque adeo Rex ipse, princeps Ecclesiæ filius, spondet certum auxilium & defensionem: quoad ea tandem sub vnum Deum, Regem vnum, vnam legem redacta, totius gregis vnicum pastorem agnoscentis amabilis vnitas & immensitas appareat.

Ludouicus XI. Galliæ rex cùm Ordinem equitum B. Michaëlis, vt vocãt, instituere; anno 1469. symboli loco, eos insigniuit torqui aureo cochleis inter se & duplici nodo connexo, catenulis seu orbicellis aureis hærente, eius deinde in medio tuberculo quasi promontoriolo prominente, aurea imagine sancti Michaëlis, pectus insigniente. Ac postremum hoc fecit, prouocatus exemplo Patris sui Caroli VIII. Regis, qui vsus fuit ea imagine pro insigni bellico, primitias potissi-

Hist. Eng. Mõstrel.

Histor. Virginis. Aurel.

tissimum suæ inaugurationis faciẽs Rothomagi. Sumtum id, adeoq. deinceps sanctum in singulos Reges ab illustri (vt aiunt) miraculo, seu viso Diui Michaëlis in prælio ad poutem Aurelianæ ciuitatis, hostes Anglos, vrbemq. à dira eorum oppugnatione arcentis, ac propulsantis. Torques igitur Regi huius Ordinis Symbolùm est, & comprobatio virtutis, concordiæ, fœderisq. perpetui: item pignus, & corona præclarè actorum partæq. victoriæ. Ex auro, aurive puri precio voluit intelligi magnanimitatem; summmosq. honores: Per cochleārũ similitudinẽ, vnanimem eorum æqualitatem, seu communem fortunarum æstimationem: in hoc, videlicet Rom. Senatorum ordinẽ imitatorùm, quibus prominebãt in lacertis turgẽtes cochleæ. Nexu autem inter se duplici coniunctas voluit indicare indissolubile Sociorum fœdus, nec ociosa significatione. Postremo dæmonis à Michaële prostrati effigiem victoriam & triumphũ de hoste potentissimo. Huius autẽ tam singularis Symboli ratio ad regni dominationem fortunásque, tum etiam ad incutiendũ hosti terrorem, ac desperationem multũ pertinet. Quot verò in nobilem sociorum catalogum admitten- M. Aure.

dos auctor ipſe Rex cenſuit, numero præfiniuit: puta 36. quaſi regni Patronos, inter quos ipſe Primas adnumerari voluit. Eodemque quo idipſum celebrandum ſtatuit momento, is XV. Heroas pronunciauit: quos ob honorem & nomenclaturæ prærogatiuam ſilentio præterire non oportuit.

Primi itaque fuerunt:

Carolus Dux Guiennenſis.
Iohan. Dux Borboniorum & Aruernorum.
Ludouicus Luxenburgenſis, Comes ſancti Pauli Galliæ Conneſtablis. (*Franciæ.*
Andreas Lauallius, Loheaci Dom. Marcſcallus.
Iohannes Comes Sanſerranus, Buelli Dominus.
Ludouicus Bellomontanus, Foreſti & Pleſſij Do.
Ludouicus Deſtotuillanus, Torcij Dominus.
Ludouic. Lauallius Chatillonij Dominus.
Ludouicus Borbonij Nothus: Comes Roſſillanus: Admirallus Franciæ.
Anthonius Chabannus, Dammartini Comes, Supremus Regis Oeconomus.
Ioan, Armigniacenſ. Nothus, Comingienſiũ Comes Frãciæ Mareſcall. Delphinatus Gubernator.
Georgius Trimolliacus, Cranij Dominus.
Gilbertus Chabannus, Curtonij Dominus, Seneſcallus Guiennenſis.
Carolus Cruſſolij Dom. Seneſcallus Pictauienſis.

Tanne-

Tanneguius à Castello, Rossillonÿ, & Sardiniæ Prouinciarum Gubernator.

Vltus annos Troiæ.

Ludouicus XII. Galliarum Rex, vti Dux hæreditarius Aurelianensis, ac proinde Blesiorum Comes, Symbolum hoc ab Histrice sibi adscripsit, Cuius vnà cũ lupi coniuncta effigie

effigie vetus Blosiorum ciuitas Insignia sua antiquitus figurare solita est. Visitur hoc plerisque lapidibus, ac porticibus insculptum. Animal hoc natura tam studiosè armis instruxit, vt prouocãtes eminus arceat, præsertim aduersum canes aculeos suos sagittarum violentarũ instar eiaculans. Huius Symboli interpretationum, declarant magnificentissimi cuiusdã ciuis in illa ciuitate ædes, ad quarũ frontispiciñ, sub histrice lapidi insculpta distichum hoc adscriptũ est:

Plin.

Rectiùs poneretur *vita*, quàm *salus*

Spicula sunt humili pax hæc, sed bella superbo:
Et salus ex nostro vulnere, nexq; venit.

Non sine causa.

Necessaria est Regnis, populis ciuitatibus iusta ac legitima imperij administratio, animaduersioque: quam si tollas, cœtum & hominum societatem perditum iri certum est. Quapropter Principatus potestas, & omnis magistratus iure sibi gladium vendicat, publicosque, & priuatos honores exigit, tanquam præcepto diuino sancitos, vt sit piis & mansuetis non tantùm beneficio,

sed

Non ſine cauſa.

ſed etiam impiis & ſceleratis territamento. Suſcipienda igitur Pauli Apoſtoli ſalutaris doctrina:

Rom. 13. doctrina: *Vis autem* (inquit) *non timere potestatem? Bonum fac, & habebis laudem ex illa. Dei enim minister est tibi in bonum. Si autem malefeceris, time. Nõ enim sine causa gladium portat. Dei minister est: vindex in iram ei qui malũ agit. Ideoq; necessitati subditi estote: non solum propter iram, sed etiam propter conscientiam. Ideo enim & tributa præstatis. Ministri enim Dei sunt, in hoc ipsum seruientes. Reddite ergo omnibus debita: cui tributum, tributum: cui vectigal, vectigal: cui timorem, timorem: cui honorem, honorem.*

Plus oultre.

Id est, vlterius. Immortalis gloriæ Carolus Quintus Romanorum Imperator auspiciis suis, & actis auctoritatem portendens, magnanimitatem suam, ac præstantiam expressit Columnis duabus, quas Herculeas veteres nominarunt. Sunt autem promontoria duo septingentis passibus ab inuicem distantia, alterum in Mauritania versus Africam, cui nomen Abila: alterum in regni Granatici ora versus Hispanos, cui Calpe nomen: per quorum interuallum subit latratus maris, quem Gibraltar, siue sinum Seuillanum, aut

Hispa-

Plus oultre.

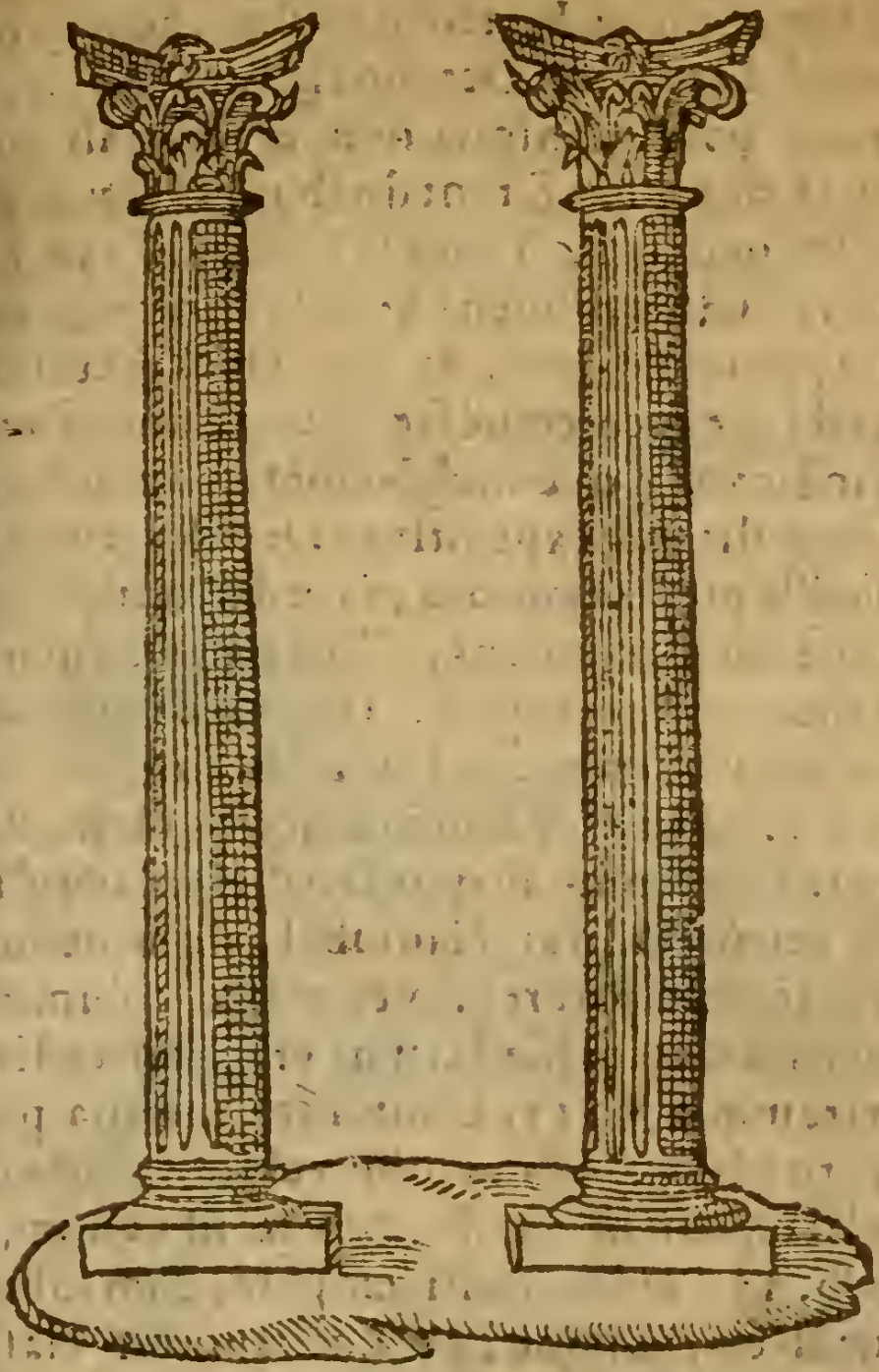

Hiſpalenſem nuncupant. Fabulantur Poëtæ hoc angiporto quondam ſtetiſſe magnæ molis

molis rupem isthac maris ingressum prohibentem, qua Herculis viribus, beneficioque sublata, iter Oceano factum esse, & ad tanti boni monimentum erectas ab illo duas columnas ferunt duabus his præcipuis orbis partibus, Africa & Europa. Enimvero vt studuit diligens vetustas, monimentis, pyramidibus, ac fornicibus præclarè gesta, expeditionésve suas ab obliuione vindicare (quemadmodum Alexandrum per militares expeditiones fecisse scribunt) sic ille profectionibus, expeditionibúsque modum illic ponens, Columnas memorabiles ereditur erexisse. De quibus non planè constat, naturáne illic factæ sint, an arte, aut vi structæ. Verum est hoc quidem, stetisse illic sanum in quo sacrificium obtulisse certò traditur Hannibal, dum bellum in Italiam pararet: vbi etiam columnas duas æreas fuisse certum est, altitudine vtramque VIII. cubitorum summa pulchritudine. Limes orbis vulgò dictus est: vltrà quem nauigasse prius ferũt neminem vsq. ad Caroli quinti tempora, dum lustratæ ab eo, soisque, ac Lusitanorum classibus, repertæque sunt fortunatæ Insulæ ac variæ opulentæ gentes vsque in Orientis,

& Occi-

& Occidentis partes, cuius rei gratia, & vt præstantiam ac magnitudinem actorum in posteros latè longeque testaretur Imperator, Symbolo hoc (*Plus oultre*, Quod Latinè *Vlterius* vertere queas) vlus est, amplissimam spem sibi tribuens vltra penetrandi.

Imperium sine fine dedi.

Primus orbis Mònarchiam nactus Cæsar Augustus ac pacificus Imperator, Ca- Suet.

 pricor-

pricorno ſidere natus, tanta hunc obſeruatione proſecutus eſt, vt pecuniam impreſſione Capricorni cudi fecerit: hoc modo fauſtum ac ſolemne præſagium fortunę ſuæ magna confidentia ſideri acceptum ferens. Reperias etiamnum aurea & argentea numiſmata capricornuta, pedibus complectentibus orbis ſphæram, in tergo vel copiæ cornu, vel Amaltheæ: quod poſterius in iis quæ ex auro conflata ſunt, conſpicitur, in argenteis verò, acceſſit clauus, ſiue gubernaculum nauale orbi ſpherico, ſuperadditum. Habet autem vtrumque inſcriptionem hanc: AVGVSTVS.

Inex-

Inextricabilis error.

Sphynge monstro, velut singulari, arcanóue Symbolo vsus est Augustus Cæsar Imperii suscepti initio, significaturus res Principis serias, grauioresque causas, & deliberationes non esse plebi committendas. Cuius generis præsertim sunt satiræ, & diuisæ, ne immixta auctoritate vilescant. Eadem propemodum ratio mouit Aegyptios adpingere templis suis Sphyngem. Eius generis duas Sphynges nactus erat Augustus (teste Plinio) inter maternos annulos, arte sic effigiatos ac persimiles, vt alter ab Cælius, Plin.

altero nõ posset vllo pacto distingui. Quorum altero, vice sigilli, bellis intestinis, acta edictáve absentis, ab necessariis consignabantur, æstimato simul tẽporis causarúm ve
Dion. statu. Affirmat Dion ab Augusto, Attica expeditione occupato, factam Agrippæ, ac Mæcenati, præcipuis rerum Romanorum administratoribus potestatem resignandarum tabellarum, priusquam in Senatum perferrentur. Quapropter ab Augusto sigillum acceperant, Sphyngis imaginem referens. Non fuit tamen à scommatibus ea res
Pliu. libera (scribente Plinio) propter ænigmata, quæ Sphynx proferebat: nato subinde prouerbio & calumnia. Mirum non videri,
Sueton. si Sphynx, adferret ænigmata. Itaque Augustus iocos euitans, ab suspectæ & ingratæ consignationis modo abstinuit: Sigillo in Alexandri Magni effigiem commutato. Tandem propria, ac genuina sua imagine sigillauit. Quo genere deinceps Tiberius, Caligula, Claudius Cæsar, Domitianus, cæteriqueordine Cæsares vsi sunt.

Secu-

Securitas altera.

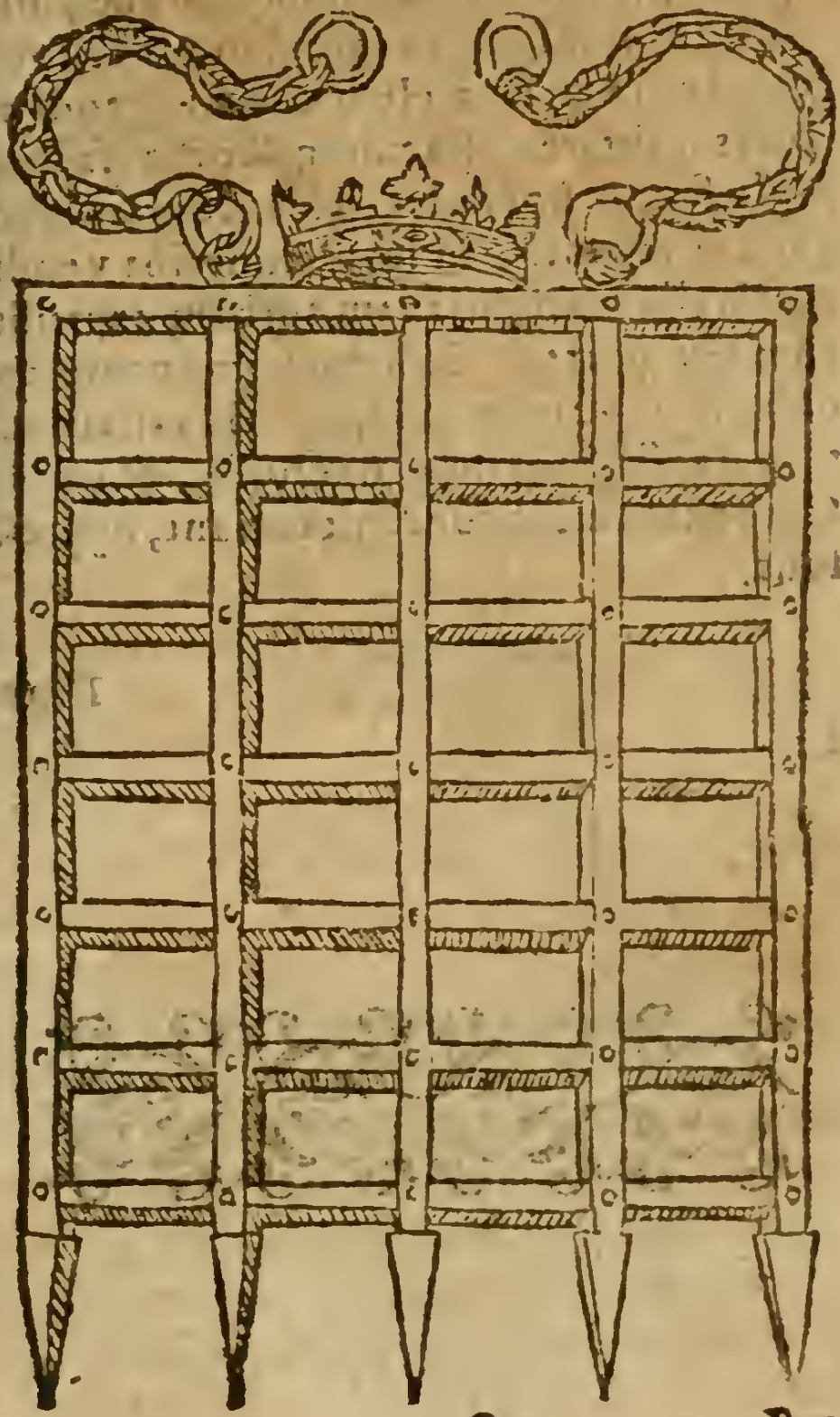

Ferrea crate, cuius officium intra propugnacula, & in arcium oppidorumque porti valet, pro symbolari prouerbio vsus est Angelorum VIII. Rex Henricus. Eiusmodi ac portas militare obstaculum Romæ factum fuisse scribit Appianus; Res Roman. ciuili dissidio vrgente, eâ Imperium sibi vendicans Sylla Carbonianam turbam repressit, cùm per portam Collinam irrumpere conaretur. laxatis enim insidiariis rastris eorum lapsu Senatores nonnulli, & qui se Carbonianæ factioni inseruerant, oppressi sunt.

Appian.

Dede-

Dederítne viam caſúsue,
Deúsue.

Chron. Lothar.

Lotharingiæ familiæ celebritatẽ & præſtãtiam teſtantur monimẽta virtutis auitæ, tres nimirum alites ſagitta transfixi, quam iaculatus eſt Bullioniẽſis ille Godefridus in turrim Dauidicam, oſtenſa ſignis militaribus per obſidionem Hieroſolymanam: pręſagium ſanè indi-

indicans celsitudinem auctoritatemq. Regiæ suæ dignitatis, ac Hierosolymitanę creationis. Testantur Lotharingici Duces hoc Symbolo transfixorum alituum insigniti, in suis enim & publicis numismatibus in hunc vsque diem religiosè id reseruant.

Fortitudo eius Rhodum tenuit.

Equestri

Equestri Ordini Annuntiatorio ab se instituto magnificum nomen, ex suo fecit Amatus Vertius Comes v. Sabaudię. Quem insigniri voluit aureo torque: nodis (quos ab amoribus nuncupant) subtilibus & arte implexis, quatuorque literariis characteribus æquè distanter intersertis, adpensaque imagine & historia Annuntiationis ab Angelo Virgini matri facta. Characteres autẽ superscriptum elogium etiam designant, & magnitudinem gloriæ Amato primo Comiti partæ, ac cæteris ordine deinceps Successoribus Sabaudię, dum enim classe Rhodum peteret, suppetias aduersus Christiani nominis hostes laturus, de Rhodia & Equestri religione bene meritus est. Designatus etiam eius Ordinis & præsidiorum Imperator, administrationem Rhodianæ militiæ suscepit & in posteros heredes transmisit, arcem Aerẽsem obsidione liberauit, ac sublato periculi, & tyrãnidis metu, Rhodianis alacritatem, libertatemq. peperit. Igitur & auctor ipse Comes in eum Equestrem Catalogum se primum nuncupans alios quatuordecim commemorauit, quos eiusmodi torque aureo nobilitaret. Sunt autem hi:

Chron. Sabaud.

Comes Vertius.

Amatus Genevenſium Comes.
Antonius Belliiocenſis Dominus.
Hugo Chalonius, Arlaici Dominus.
Amatus Genevenſis.
Iohan. Viennenſis, Galliarum Admiralla.
Guillielmus Granſonius.
Guillielmus Chalamonius.
Rolandus Veyſſius Borbonienſis.
Stephanus Nothus Baumenſis.
Gaſpar Monmerius.
Barlus Foraſſius.
Thennardus Menthonius.
Amatus Bonnardus.
Richardus Muſardus Anglus.

Non

Non inferiora secutus.

Solemne

Solemne fuit ac pium, Margaretæ Illu
ſtriſſ. Nauarrorum Reginæ floris Caltha
Symbolum: Cuius coloris tanta cum Sol
ſimilitudo eſt, quanta vix alii rei vlli: nam
quoquo verſum illum adcomitatur, atqu
per ortum & occaſum, pro eiuſdem aſcenſi
& declinatione pandit & contrahit florem
Porrò non temerè proprium hoc ſibi Sym
bolum adſcripſit Princeps piiſſima, vt eui
denter exprimeret, ſe cogitatus ſuos omnes
affectus & vota, actaque omnia, cæleſti &
ſublimi illi Soli iuſtitiæ Deo omnipot. ſol
ſapienti, æterno, accepta referre: vtpote cæ
leſtia toto pectore meditans.

Antè ferit quàm flamma micet.

Philippus Burgundiæ Dux, hoc Symbolo vſus eſt: igniario è ſilice ignem eliciente: quod notauit difficultatem commiſſorum inter ſe bello Principum potentiorum: quo fit vt alter tandem ab altero abſumatur, ſternatur, & in perniciem pertrahatur. Cui coniuncta accedit ingens calamitas, iactura grauior, & periculorum colluuies hinc illinc graſſantium.

Pretium non vile laborum,

Paul. Aemil. Anno post Christum natum 1429. Senatus Equestris Ordinis ab eodem Philippo Burgundiorum Duce initium sumsit, à donatione aurei Vellens, magnificum nomen sortitus:

sortitus: adsciuitque adeo hic Dux in numerum amplissimæ, ac nobilissimæ societatis 24. intemeratæ fidei Heroas, singulos insigniēs splendore aurei torquis, in quo ostenditur, igniarij illius, multiplicati tota torque, & silicis Symbolum, vellusque aureum in pectus excurreas: imitatus is thic (vt putatur) Iasonis classicam expeditionem in Colchos, hac veluti obseruatione sectandę virtutis, ac pietatis: cuius tam studiosus Princeps fuisse scribitur, vt Boni cognomen meruerit, eximiasque benigni ingenij laudes: quarum seriem Epiraphium eiusdem; ipsius donati velleris inuentionem apertam faciens, explicat in hunc modum:

Pour maintenir l'eglise, qui est de Dieu maison, (toison.
I'ay mis sus le noble Ordre qu'on nomme la

Quod itidem Latino disticho vtcumque vertere possis in hunc modum:

Tuta à nobilibus quò Ecclesia firmior esset;
Nobilis inuentus Velleris Ordo mihi est.

Adniti sunt aurem in album istorum torquatorum post Ducem auctorem omnium primi:

Guilielmus Viennensis S. Georgij Dom.
Renatus Pontius, Rupensis Dom.

Domi-

Dominus Remblaus.
Dominus Montis acuti.
Rolandus Haquerquius.
Antonius Vergius, Dammartini Comes.
Dauid Brimeu, D. Lignienſis.
Hugo Lanoius, Sanctorum Dom.
Iohannes Cominij Dom.
Antonius Tholongeonius, Burgundiæ Marſcallus.
Petrus Luxenburgicus, Comes Conuerſanus
Iohan. Tremollanus, Ionuellæ Dom.
Iohan. Luxenburgius, Belreuiderij Dom.
Gilbertus Lanoius, D. Villeruallenſis.
Iohan. Villerſius, D. Iſleadami.
Antonius Croij & Renthij Dom.
Florimundus Brimeus, Maſſicuriæ Dom.
Robertus Maminarum Dom.
Iacobus Brimeus, D. Grignienſis.
Balduinus Lanoius, D. Molembaſius.
Petrus Baufremontanus, Charnij Dom.
Philippus Teruantij Dom.
Iohan Crequius.
Iohan-Croius, Turonij, ad Matronam Dom.

Flam-

Flammeſcit vterque.

Colliſa in ſeſe duriùs duo laurea bacula, ignem concuſſu reddunt, ſi Plinio creditur. Idem facere leonis oſſa, plerique autumant.

Sic & concursu potentiorum certum est oriri grauius periculum: vt verum sit vulgi iactatum prouerbium: Dura duris non quadrare in opere sartorio. Huius Symboli descriptio ad S. Andreæ quam dicunt crucem pertinet, qua & domus Burgundica signis militaribus prodiens solebat in aciem venire, tamersi interpretationem non per omnia similem recipiant.

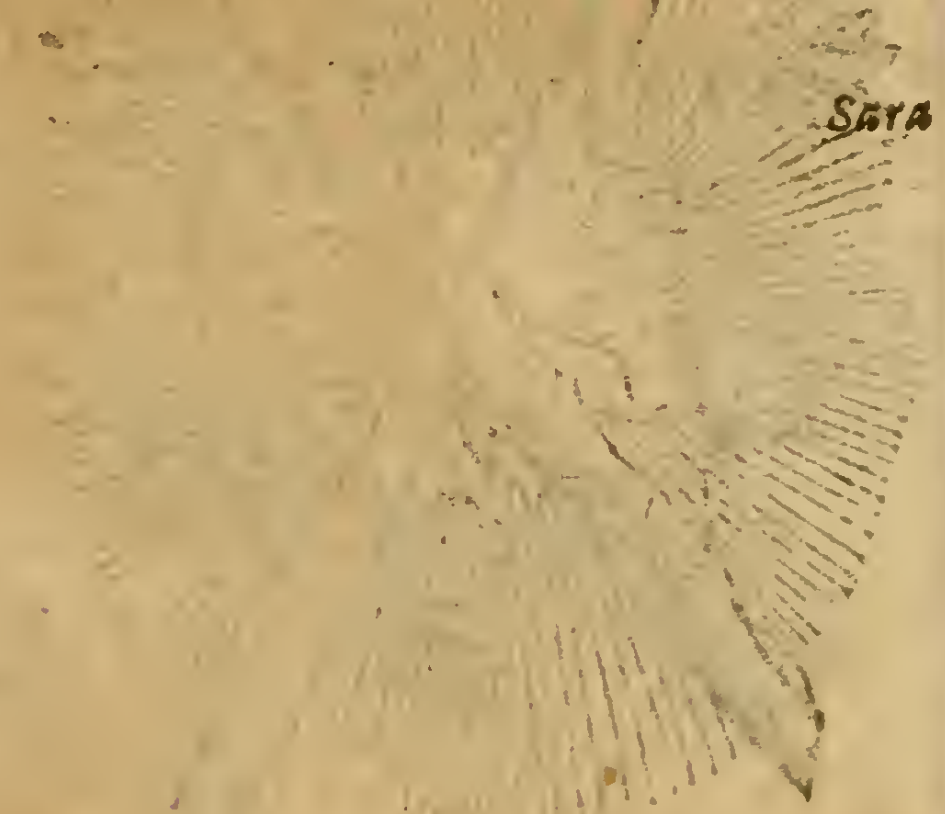

Sara à chi tocca.

Id est, Eius erit quem cõtinget.

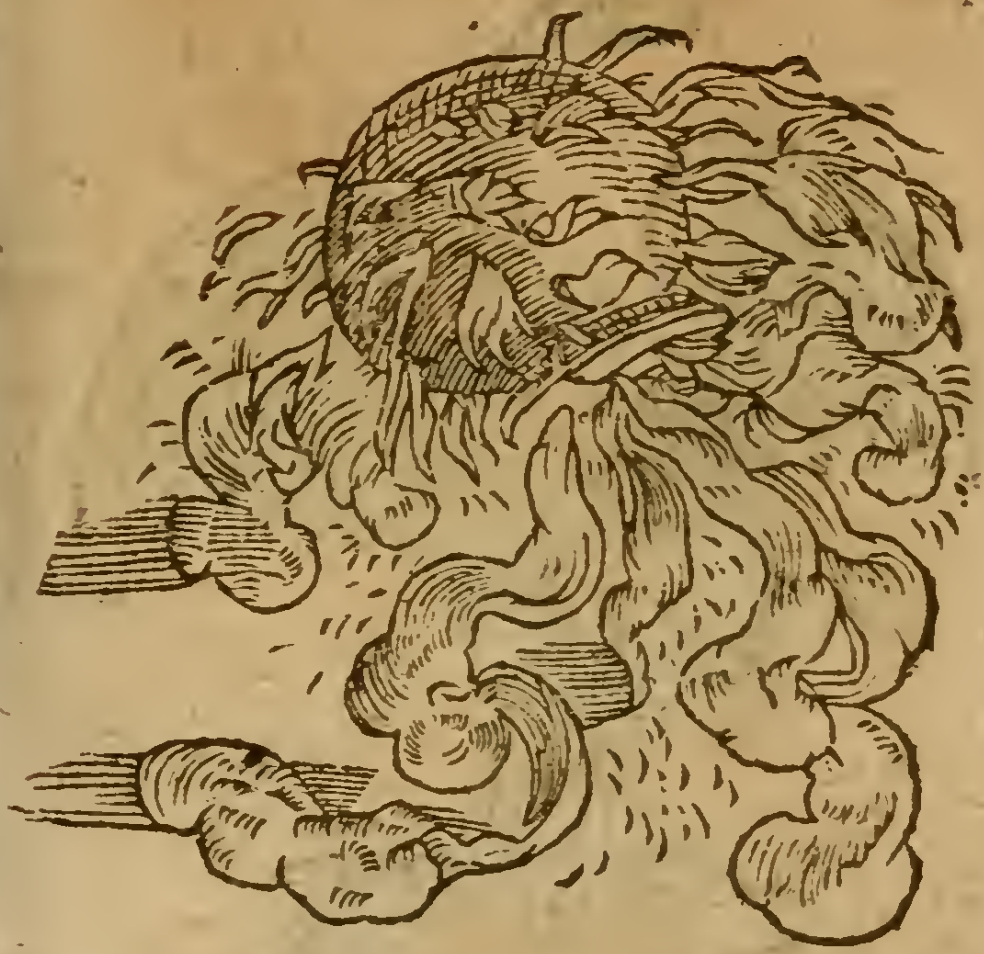

Formidabilem ac præsente periculo plenam esse Principis iram admonitus discet ab exemplo ignitæ ollæ, quæ in turbam si ruat, absque nocumẽto ruere nequit. Symbolo hoc vidimus olim Iohan. Borbonium Ducem vsum plerisque in locis sui solii Borbonici, & Eleutheropoleos, seu Villæfrancæ Beauioloiæ.

Nil penna, ſed vſu.

Greg. Videas Struthiocamelum, ſiue ſtruthionem ſtupendo apparatu, plumarum oſtẽtatione, volatum mirum conari, nec eo quidquam altius à ſolo leuari. Facit quod hypocritis proprium eſt, quibus ſplendida foris, ac turgens religionis ſanctimonia, verùm præter ſimulationem ſi vltrà ſcruteris, deliteſcunt intus & ex aduerſo mendacia.

Humen-

Humentia ſiccis.

De iis qui prouerbio ignem & aquam circumferre dicuntur intelligi poteſt, Galeatij Vicecomitis 11. Mediolanenſium Ducis Symbolum: quod is vſurpare ſolebat. Titio ſeu Sudes erat ardens, vaſculis duobus ſuſque deq. aqua repletis. Aliam etiam interpretationem (ſi altius cogitemus) admittat animi ſcilicet paſſiones in homine (cæleſti beneficio) ductu rationis extingui. Super hæc & eo ipſo Ducis illius magnanimitas ſignificatur, vt qui Flandrum quendam illuſtrem, qui prior eodem vtebatur Emblemate, monomachia gloriosè ſuperarit, ac propterea hoc illius Symbolum pro victoriæ monimento, victoque ex hoſte trophæo ſibi vendicauit.

Sola

Sola vivit in illo.

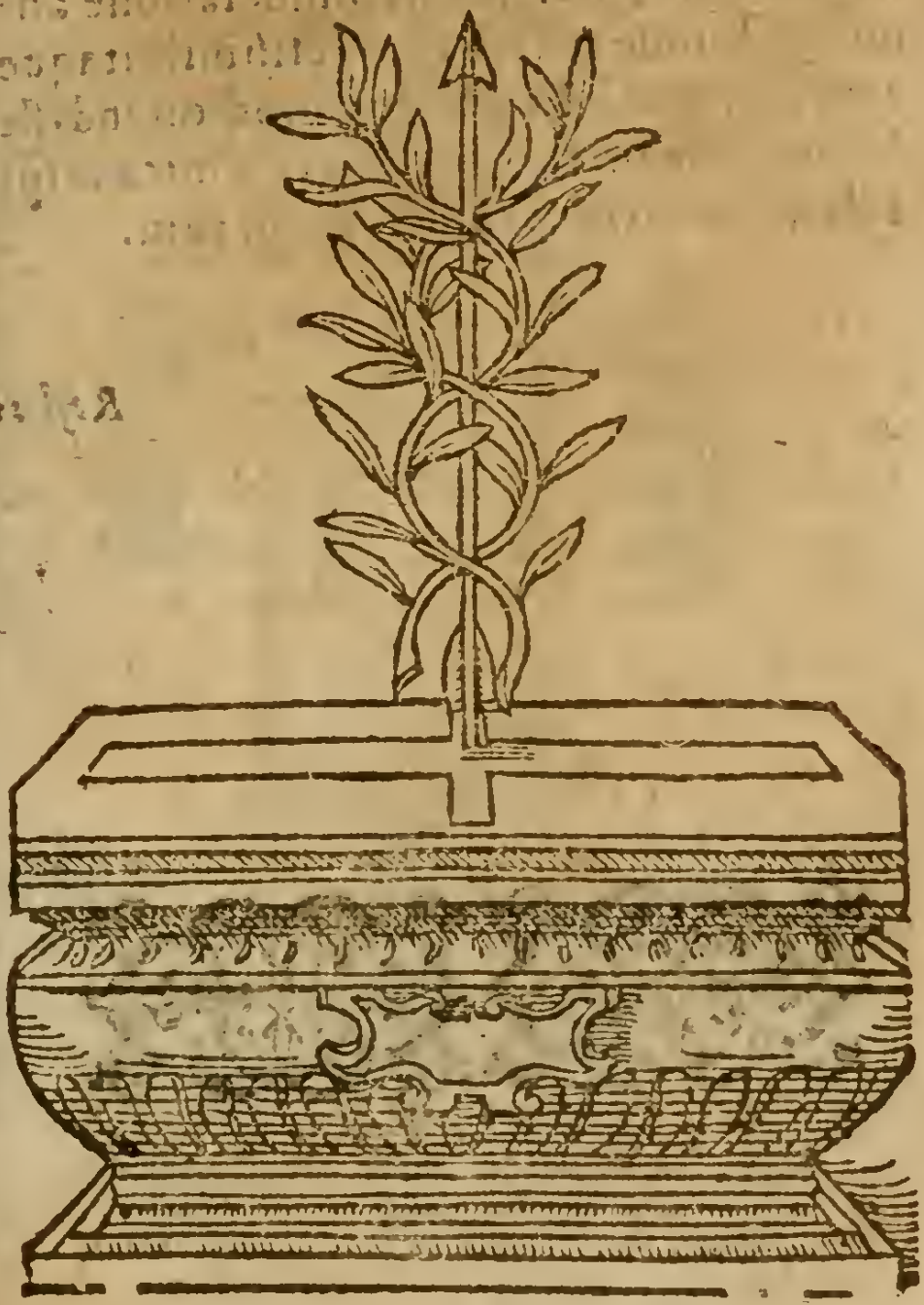

Summæ pietatis Heroina, Diana Pictauiensis, Illustrissima Valentinarum Ducissa,

firmam de resurrectione mortuorum spem habens, quæ sit morte in alterius vitæ commigratione, cælestum consideratione animum subinde pascebat. Verisimile itaque, eam hoc exemplo affectus pios ostendisse. Est enim sepulchrum, & ex eo micans spiculum virentibus ramis exornatum.

Restat

Restat ex victore Orientis.

Saladinus Sultanus Babyloniæ, & Damasci, Ægyptique Rex, regnante in Galliis Philippo Augusto, moriturus Ascalone, statuit, vt interius induſium ſtatim à morte per Ascalonem ciuitatem ab Oeconomo ſuo lãcea per medium transfixa circumferretur, præcone altùm exclamãte: Hiſt. Eng. Monſtrelet.

Qui modo flectebat validas Orientis habenas,
Mortuus hoc tãtùm in Tartara nigra tulit.

Certissimum monimẽtum hoc sit potentissimo cuique, omnia morte auferri, nudumq. è viuis migrare, nõ secus atq. inopem & vilissimum quemq̃ue.

Auctor ego audendi.

Ensis flámmeus, quo symbolo vsus est Carolus Borbonius Cardinalis sub titulo D. Andreæ, significat verum gladium Præfectorum Ecclesiæ. Spiritusque sancti qui gladius (teste Paullo) est verbum Dei.

Non qua ſuper terram.

Alimentum ſpiritus panis eſt cæleſtis, ſeu Sacramentum corporis & ſanguinis Chriſti, ſub typo mannę pręſignatum: quod in cibum Iſraëlitarum olim è cælo demiſſum eſt. Symbolum hoc à Reuerendiſſimo D. Cardinale Turnonio vſurpatur. Exod. 16.

Ab insomni non custodita Dracone.

Nequidquam aduigilante dracone Hercules ab horto Hesperidum rapuit aurea mala. Quibus virtutes passim, & clara facinora intelliguntur. Quo Emblemate vtitur R. D. Cardinal. Ferrariensis.

Non quàm diu, sed quàm bene.

Cultrum Philosophicum à D. Thoma Aquinate plerique asserunt fuisse fabrefactum, sed diuturna astrorum obseruatione, talem confectum vi siderum, vt incudem per medium secaret. Arguendum ex hoc, non esse rebus ritè perficiendis spectandam temporis moram, dummodo ad amussim omnia transacta sint. Vnde Suetonius Augustum Cæsarem dixisse scribit:

Sat citò, si sat bene. Suet.

Qua-

Qua Proceres abiere pij.

4.Reg.2. Prophetam Heliam corpore & anima igneo curru per æthera sublatum legimus: eadem metaphora veri adoratores in spiritu ac feruenti meditatione cælos vsque sursum conscendunt. Quo fit, vt credamus pia pectora amplissimis, diuinisq. solatiis ditari,

& re-

& recreari. Alludit & Ouidius eô, Pythagoræ mentionem faciens in hæc verba:

Mente deos adiit, & quæ natura negarat
Visibus humanis, oculis ea pectoris hausit.
Hoc Latio restare canunt.

Laureolis quondam & corollis virga rumque fascib. instructi quidam Romano Consules anteibant hastati, hoc spectaculo significantes triumphos nobilissimæ Italiæ, & vniuersum orbis imperium, ac Romanos laudem & summam dignitatem conciliasse sibi summa prudentia, & cõcordia, & amore erga Rempub. At vero quæ spectantur vincula, & cathenæ, hastarum libertatem coërcentes, significant, seruitutem & captiuitatem, quibus exinde seditionum ac factionum maleficio turpiter vsque in hunc diem labefactatur Italia.

Arbi-

Arbitrij mihi iura mei.

Priſcis Alanis & Burgundionibus, necnon Sueuis (teſte Methodio) mos fuit ſignis militaribus præferre felem animal carceris impatientiſſimum. Quo Symbolo arbitrij, ac libertatis appetentiam ſuam inſinuabant. Method.

Mihi terra lacúsque.

Dion. Imperatori Augusto tanta fuit Mæcenatis auctoritas, vt illi maris terræque gubernácula committeret. Quamobrem hic pro suo Emblemate ranam figurabat. Nisi forsitan aliàs id in Syriphiar. ranarũ quæ, Plinio auctore, mutæ sunt, significationem faceret. Hoc enim pacto rutum, velatumque secretum, ac fida taciturnitas representari Plin. Eutrop. potest. Quæ virtus ipsi adeo Mœcenati familiaris fuit, vt hunc eo nomine Augustus ipse non parum veneraretur: non minùs eiusdem aduersus inuidiosa scommata odium admirans.

ΦΩΣ

ΦΩΣ ΦΕΡΟΙ ΗΔΕ ΓΑΛΗΝΗΝ.

Id est. E
lux ferę
nitatem
adfers.

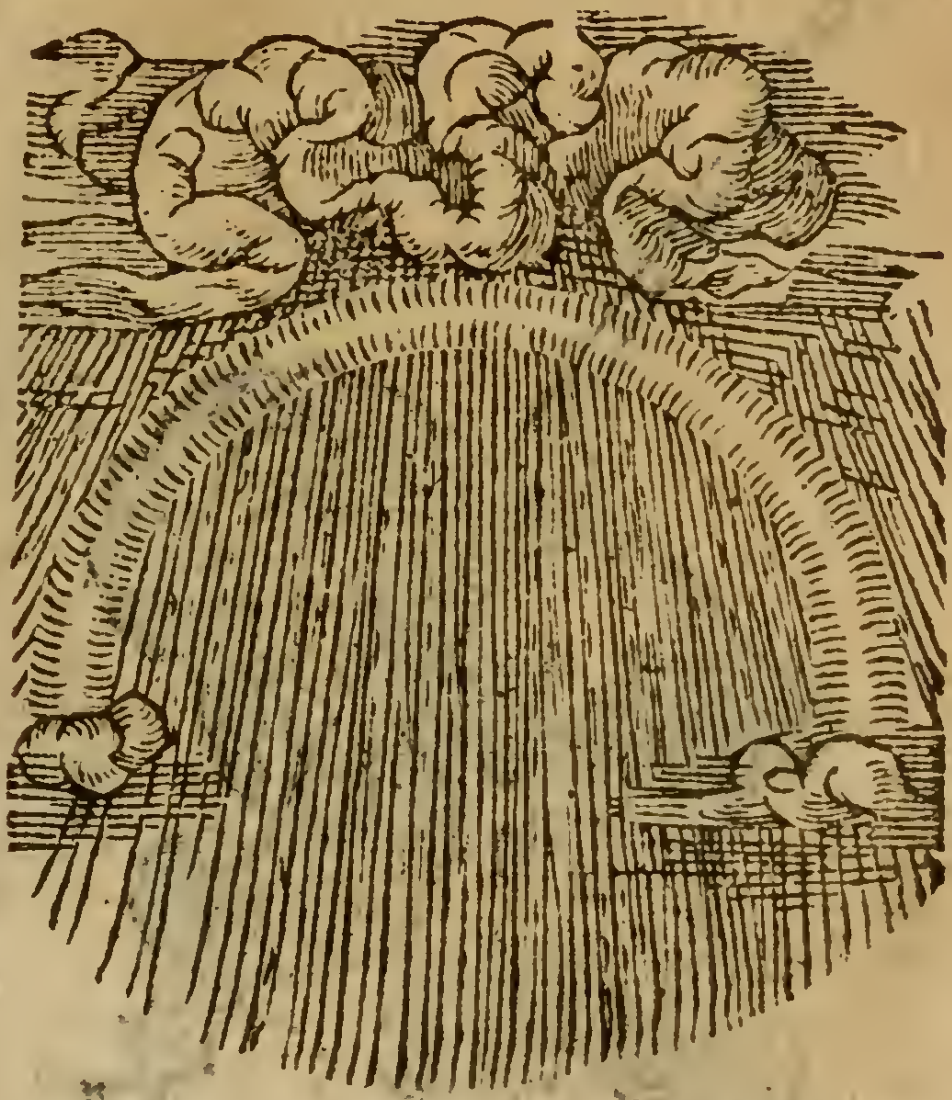

Serenissima Francorum Regina Catharina Iridem cælestem, certissimum splendidæ serenitatis, ac tranquillæ pacis signum pro Symbolo vsurpat.

Vltorem vlciſcitur vltor.

Froſſard. Carolus vi. Galliarum Rex dum animo indulget ſuo in vlciſcēda Oliuerij Cliſſonij Conne-

Conneſtabilis ſui cauſa aduerſus Petrum Craonium, infauſtum ex omine finem conſecutus eſt. Quod & vſuuenire certum eſt iis qui præcipiti libidine in vltiones procliuiores ſunt, præſertim in cauſſis aliorum. Inſtruxerat is exercitum in Britonum prouinciam, de Duce pœnas ſumpturus, quod Craonianæ cauſſæ patrocinaretur. Faciente igitur illo iter per ſaltum Manſenſium, ſiue Cænomanorum, occurrit ſub medium duarum arborũ vir quidam incognitus, paupertatem præ ſe ferens, arreptumque camo Regium equũ, Regemq. ſiſtit, ſic locutus apertè: Ah Rex, vltra ne pergito, ſed potiùs redito: es enim à tuis venditus. Quæ res ſupra modum Regem ipſum territauit, atq. adeò commouit, vt metu totus expalluerit, horroreq. infremuerit: huc etiam eo malorum accedente, quòd vehementer adhuc iuuenis ac rerum imperitus eſſet, valetudinarioque, & febrili corpore. At verò exercitus Præfecti, confirmãtes Regis dubiam ſententiam, audentiùs pergebant. Egreſſos memoratam ſiluam ſequebantur æſtuantes Regii pueri duo, quorũ alter caſſidem Regiam, haſtam alter militarem manu gerebat. Hoc autem dormitante, in caput illius qui caſſidem fe-

rebat, Regia lãcea excidit, Eo ſtrepitu Rex, ac ſpectro hominis illius ignoti adhuc perturbatus, fremebundus ſubſiliit, ac furenti ſimilis enſem vibrat, nulloq. ſuorũ ordine, ratioúéue habita, velut inter medios hoſtes feriens erumpit in hæc verba: agite, agite. perdite proditores. Regiis pueris fuga ſibi conſulentibus, ſenſit vim tragœdiæ Regis frater, Aurelianorum Dux, nõ procul à Regio latere ſubequitãs, quẽ ipſe Rex ſummo impetu, ac vibrato mucrone, ſic aggreſſus eſt, vt niſi Ducem celeritas fugiendo liberaſſet, de vita periclitaretur. Tandem labore fatigatus Rex, equusq. ad ingentes concurſiones fatiſcẽs ab equite quodam ſiſtitur, & ad Cænomanos leniùs reducitur, animo vſque adeô conſternatus, vt valetudinẽ deſperatam præ ſe ferret. Quo factũ eſt, vt ea militaris inchoata expeditio ceſſaret, exercituſq. ſolueretur. Poſtquam verò in Regiam venit, factus eſt Rex ſolito debilior, adeoq. in poſterũ intermittenti recurrentiq. phreneſi obnoxius, vt ea res miſerabilis admodũ fuerit, & ex ea infelici expeditione magnum certè infortunium acceſſerit ipſi regno, quod vel in hunc vſque diem perſentiſcit vulnera ſeu veſtigia tantę calamitatis.

Colli-

Colligauit nemo.

Exſtat etiamnum ærea moneta Auguſto Cæſari inſcripta, in cuius altera parte typus eſt Crocodili palmæ arbori adligati, addito

Prouerbio: *Col.nem.* id est, *Colligauit nemo.* Quo Symbolo indicare Cæsar voluit, neminẽ ante ipsum de victa Aegypto triumphasse. Quippe Aegyptum refert Crocodilus solus in flumine Nilo (cuius exundatione Aegyptus fœcundatur) repertus. Præterea verò impositus palmis est Crocodilus, quo spectatores admonitos faciat, per Aegyptum ab Augusto pio Principe triumphos ductos, cuius victoria & pace parta, velut pluuiali solatio, & beneficio recreari Aegyptum portendit. Denique Augustum aduersùs Antonium & Cleopatram clarum prævaluisse hoc Symbolum significat.

Latet

Latet anguis in herba.

Dũ legimus flores, & humi nascẽtia fraga, tam accuratè à colubro nobis cauẽdum est, quã is facilè nos mortifero veneno suo perimere potest. Sic & speciosis ac plausibilibus

auctoribus libríſne legendis vigilandum, ne in abſurdas aut minùs æquas ſententias, opinionéſue incurrentes, animorum iacturam faciamus.

Labunturnitidis, ſcabrigò tenacius *harent.*

Vtmu-

Vt muſcæ à læuibus locis veluti ſpeculis delabuntur, aſperis & cauis inſidẽt: ſic proſpero rerũ ſtatu facillimè excidere ſolemus, cùm in aduerſis nos vtcunque ſuſtineamus, Plutarc.

Te ſtante virebo.

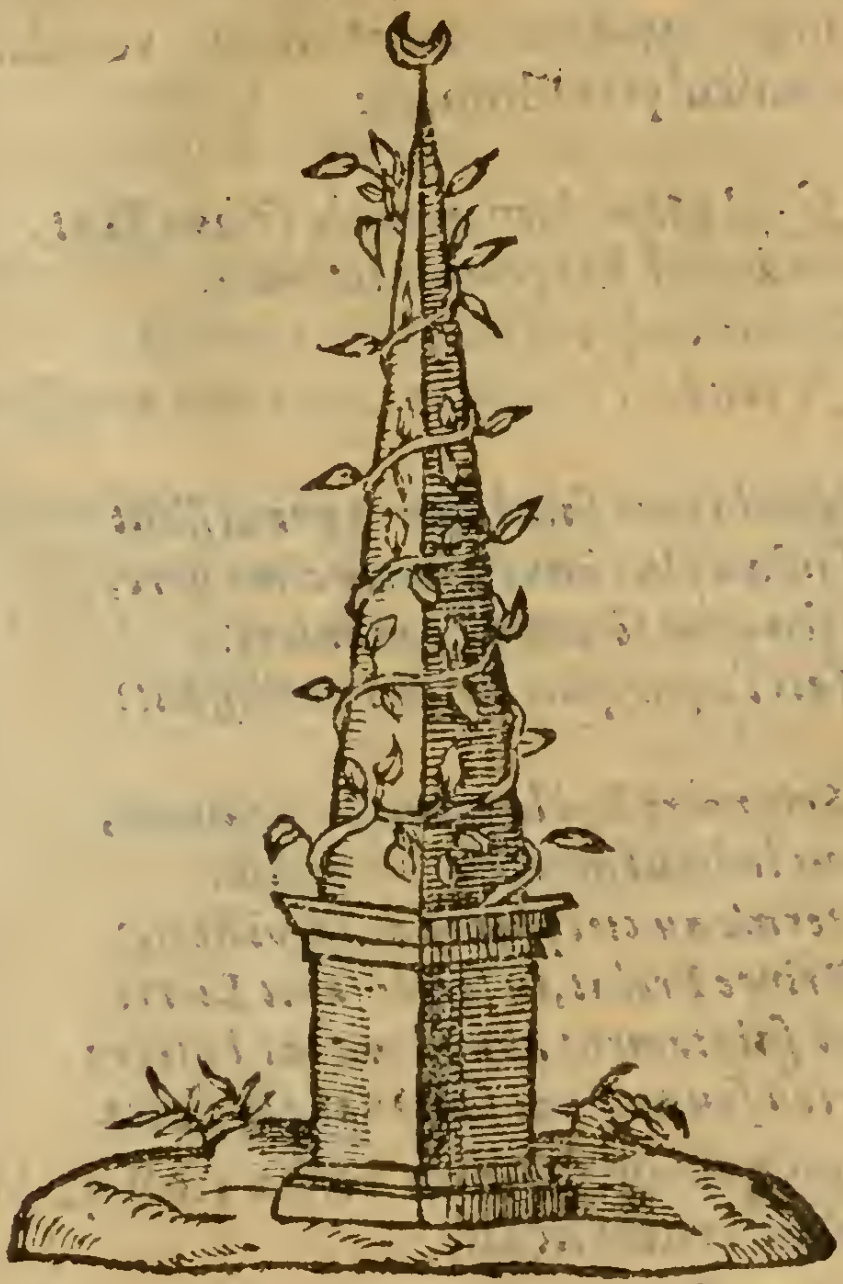

Reuc.

Reuerendiſſimo Cardinale Lotharingo Cluniacenſem Abbatiam ſuam nouiſſimè ingreſſuro pro cœnobij valuis erectum erat ipſius Emblema, videlicet, Pyramis in ſummo apice nouilunium oſtentans, & ab imo ad ſummum vſque viridanti hedera cincta, ac ſubſequentibus his Gallicis verſiculis circumſculptis adornata:

Quel Memphion miracle ſe hauſſant,
Porte du ciel l'argentine lumiere,
Laquelle va (tant qu'elle ſoit entiere
En ſa rondeur) touſiours, touſiours croiſſant?

Quel ſacre ſaint Lierre grauiſſant
Iuſqu'au plus haut de cette cime fiere,
De ſon apui (ô nouuelle maniere!)
Se fait l'apui, plus en plus verdiſſant?

Soit nótre Roi la grande Pyramide,
Dont la hauteur en ſa force ſolide
Le terme au ciel plante de ſa victoire:
Prince Prelat, tu ſois le ſaint Lierre,
Qui ſaintement abandonnant la terre
De ton ſoutien vas ſoutenant la gloire.

Quos quidem Gallicos verſus vtcunq; Latinè ſic vertere liceat:

Heus

Heus, noua qua Lector Memphitica pyramis Ouid.
isthæc,
Cornua qua Phœbes vertice clara gerit,
Phœbes continuo crescit qua tempore, donec
Nocte suum tota fundat ab orbe iubar?

Et sacra quid sibi vult hedera hæc serpensq; ligansq;
Pyraxidem, summum hanc culmen aduſque petens:
Illius & nixu fulcrum sibi conficit arctum,
(Mos nouus) & circum hanc vndique tota virens?

Pyramis hæc est Rex, qui Maiestate verẽdus,
Vel posuit summo clara trophæa Polo:
Aſt hedera hæc sacer Antistes, clarissime Princeps,
Tu fueris iusta cum ratione mihi:
Nam tua qua virtus, planè mortalia linquẽs,
Ipsius laudis sustinet ipsa basim.

Inter

Inter eclipses exoriens.

Prægrandis & magnificus ille crater aureus Delphini Regij, priscum illum Apollinis corui craterem, quem iuxta lucida sidera relatum Poeta fabulatur, mihi referre videtur. Ceterum Inscriptio seu additum Apophthegma ad felicem eius natalem trahi potest.

Talis quidem est interpretatio Paradini. Atqui ego ad paternã, qua est: Donec totum impleat orbem, alludere voluisse putauerim.

Fidu-

Fiducia concors.

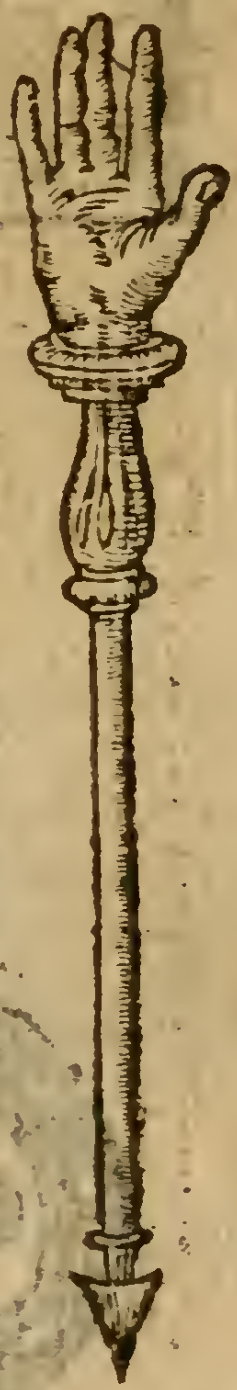

Exercitus Romani Imperij anteibant signa expansam palmam hoc typo ostentantia. Videas & hoc passim tum in numismatibus antiquis, tum in illustri eo antiquitatis monimento. Designat igitur signum hoc vetus beneficium ceu manum Concordiæ cuius conspicitur effigies, mox ipso limine Commentariorum de Romanorum Republic. quos Wolfgangus Lazius sedulus vetustatis indagator, Romanorumque Regis Medicus, & Historiographus in lucem iam recens edidit.

Scili-

Scilicet is Superis labor est.

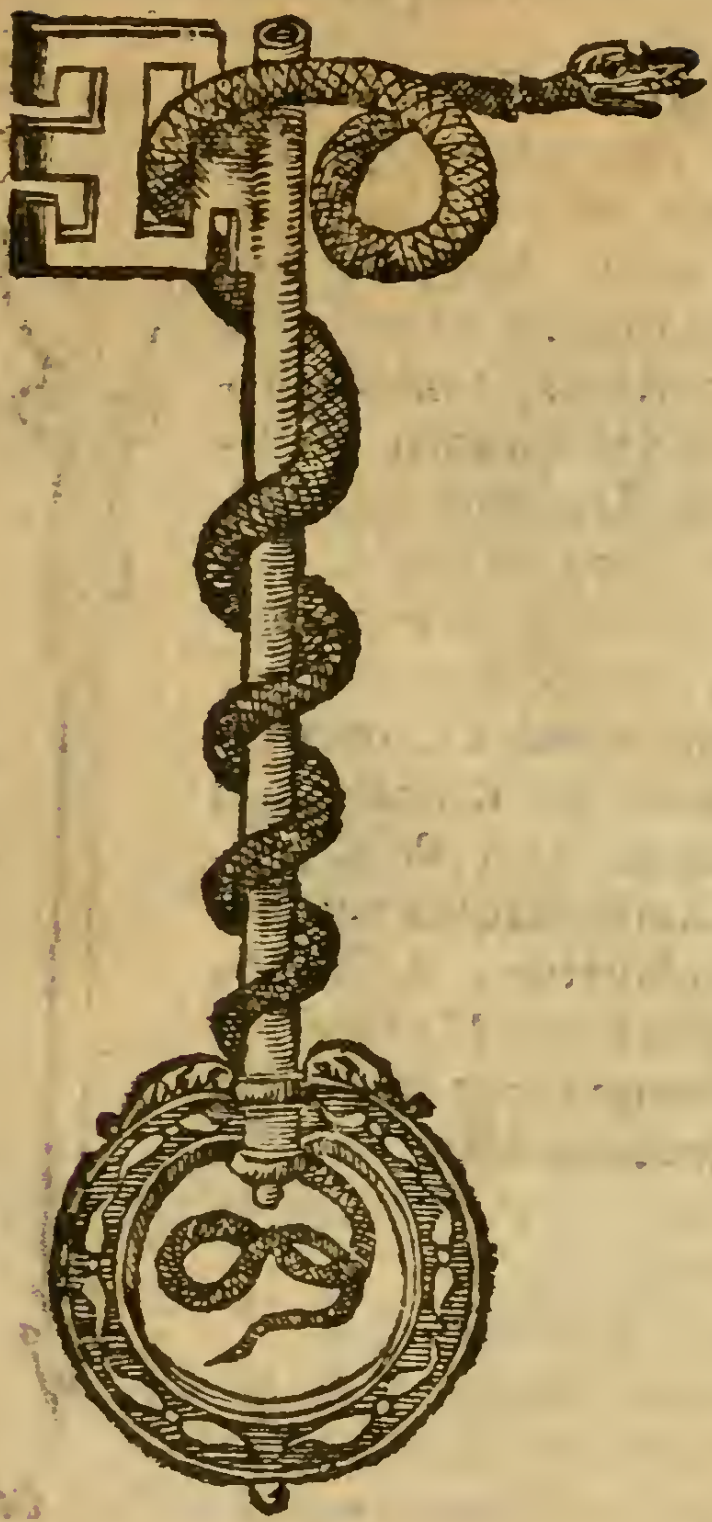

Non

Non procul à valuis ædiũ Lacedæmonij Senatoris Leontychidæ, claui seſe olim serpens viuus circumuoluerat. Relatum hoc ad augures, ac diuinatores, prodigium esſe apud Senatorem contẽdebant. Quibus ille sic infit: Mihi profectò haudquaquam res prodigiosa videtur, si claui seſe sinuosus anguis implicuerit: sed è contrario potiùs, si clauis serpenti seſe circumuoluerit, ostentum haud dubiè fuerit. Hoc lepido ioco prudẽtiſſimus Senator eorum stultæ illusit superstitioni. Qua certè vel in hunc quoq. diem infecta est nimia vulgi credulitas circa nonnullas interdum res quæ casu, etiam quamlibet naturali, modo tamen insolito, oriuntur: cùm sint, inquam, si propiùs exquirantur, naturæ planè consentaneæ. Denique huiusmodi superstitionibus adesſe videtur aut præposterum iudicium, aut inconstantia fidei: quæ humano captui plerumq. deprauatis traditionibus talem corruptelam inducit.

Horrent commota moueri.

Exasperati, fumantísque vrsi sæuitia, neutiquam est prouocanda: quemadmodum nec hominis ira periti maléq; affecti; indignantisque animus, à quo nil nisi periculosum, & exitiale possit exspectari, haudquaquam est irritandus.

Si scient

Si sciens fallo.

Populus Rom. positis armis, pacem facturus cum hoste, solemnem, eamque firmam his cæremoniis statuebat, vt is penes quem facta fuerat cum hoste transigendi potestas, suem silice, saxóue feriret, proferens hanc sententiam: Fl. Blõd.

Quod porco huic contingit, contingat mihi si sciens fallo.

Inuitum fortuna fouet.

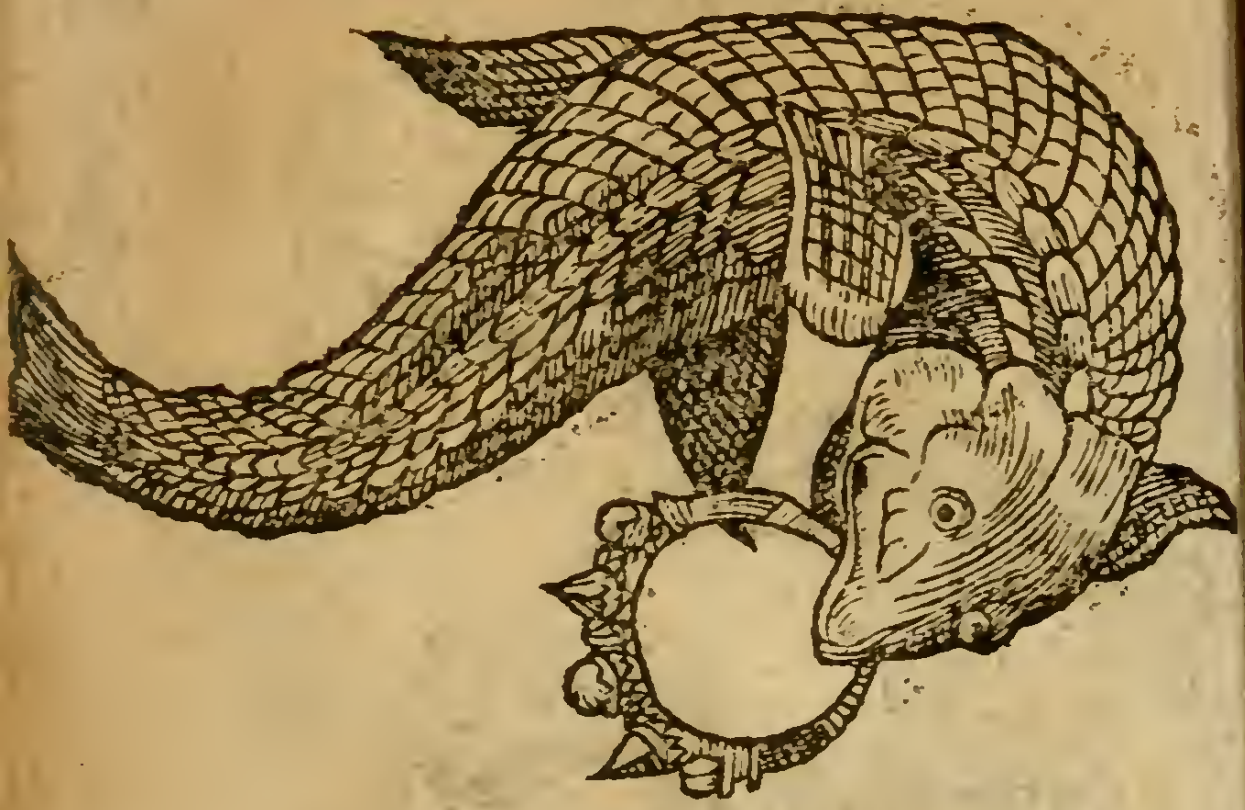

Strabo. Polycratis Samiorum Tyranni tanta fuit secundis rebus fortunæ arridentis cum perseuerãtia successus, vt eam vel minuere, vel immutare aliquando tentauerit: sum tuosissimo nimirum annulo in mare proiecto. Qui tamen ipse in cuiusdam à piscatoribus capti piscis ventre repertus est. Quod obfactum Persarum Satrapa Tyrannũ hunc postea interceptum, & apprehensum, suspendi misereq. strangulari iussit. Sic blandimenta fortunæ (quæ mundus hîc passim pro felicitate ducit) nec certa nec constantia sunt,

aut

aut diu manſura: & quò fulgentiora appa-
rent, eò ferè facilius, ac celerius, quemad-
modum & natura fragilè vitrum, lædun tur.

Ecquis emat tanti ſeſe dimittere?

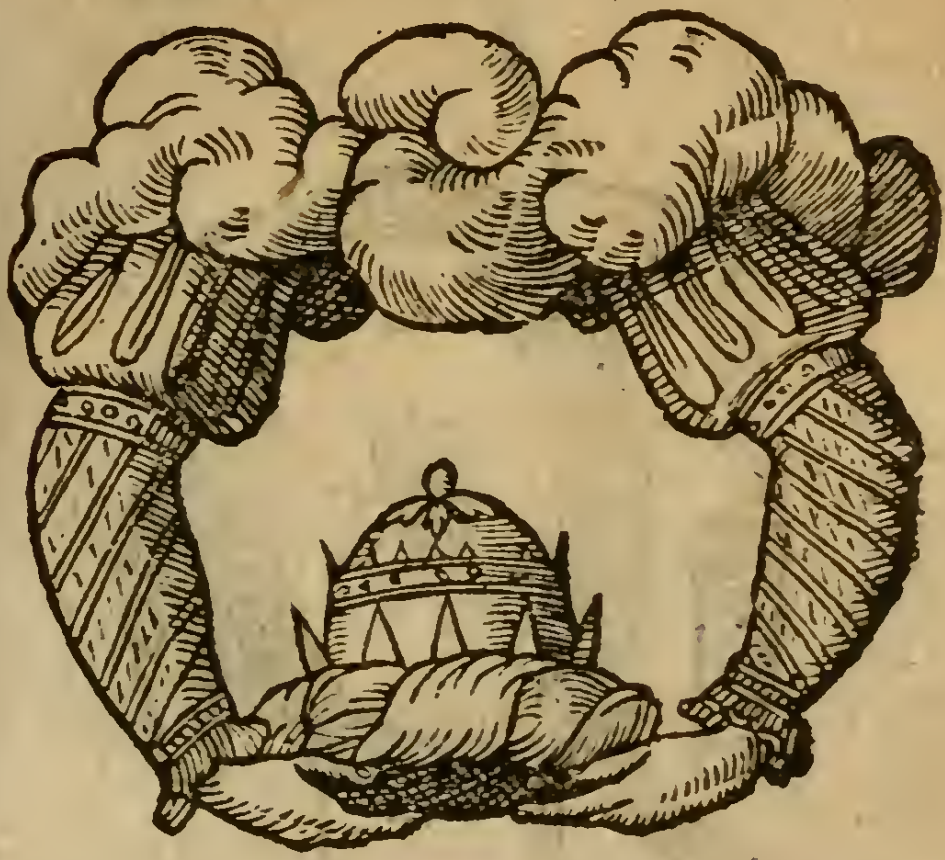

Meminit Valerius Maximus Regis cuiuſ- Val.Max.
dam, qui, cùm illi eſſet oblatum diadema, lib.7.c.3
reſtitit pauliſper, priuſquam in caput pone-
rer, & meditabundus in hæc verba prorupit:
O nobilem magis, quàm felicem pannũ, quem
ſi quis penitus cognoſcat, quàm multis ſolici-
tudinibus, & periculis, & miſeriis ſit refertus,
ne humi quidem iacentem tollere velit.

Comminus quo minus.

Lace-

Lacedæmonius quidam olim à nonnullis ideo pusillanimitatis notatus, quòd in scuto depictã haberet muscam, eamq. vulgari non maiorẽ, quasi hac indicatione pugnam subterfugeret, & instar muscæ nollet ab hoste palã videri, respondit: Quin imo ego comminus hostem excipio, & sic adorior, vt quamuis pusillum sit signum, possit vel ab hoste cognosci.

Transfundit pasta venenum.

Sunt quidam adeò deprauati, atq. natura contumelioſi, vt atrocissimis quibusq. virulentarum linguarũ percipiendis calumniis delectentur, quo postmodũ, si quẽquam ab iis insectari cotingat, eũ ipsum durius pungãt, atq., si possint quidẽ, mœrore ad necem adigant. Qua in re illi ipsi imitãtur vespas, quę

ſerpentem auiditate ſumma depaſcentes, aculeos ſuos venenatiores, ac proinde accepta ex iis periculoſiora, lætalioraque vulnera efficiunt.

Celſa poteſtatis ſpecies.

In

In Pompei Magni ſigillo annulari (in quod Iulius Cæſar illo interemto ad ſe allatum incidens, amariùs fleuit) Leonis enſem vibrantis cælata erat effigies, ſcribente Plutarcho, in arduæ forſitan & magnanimæ ſignum expeditionis. Plutarc.

Proſtibuli elegantia.

Sapiens noſter in Prouerb. ſuis comparat porco in roſtro annulum aureum geſtanti mulieris proſtitutæ decus. Pro. 11. Circulus aureus, &c.

Ardua deturbans vis animosa quatit.

Ad difficiles res, & arduas superandas, summa industria, labore, ac diligentia opus est: aquilæ videlicet exẽplo, quæ dum ceruum adoritur, in eius cornua sese coniicit & conquassat, puluereq. (quem plumis suis prius ad hanc rem congerit) ita huius oculos opplet, vt tandem de rupe aliqua, vel montis altiss. iugo sese ipse præcipitem det.

Plin.

Vias

Vias tuas Domine, demonstra mihi. Psal. 24.

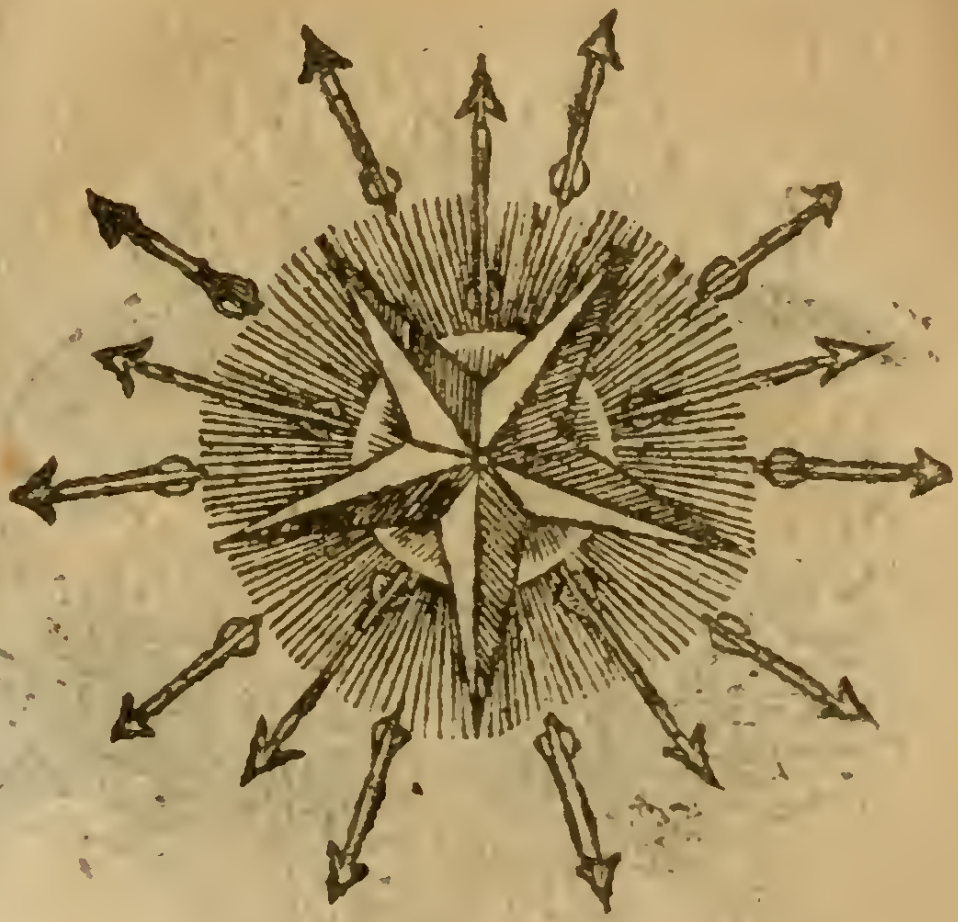

In quarta ea trireni, quam Cæsari ad eius expeditionē Tuneticeam Andreas Dotius, Imperii Admirallus fabricari iussit, radiantis sideris, & vndequaque velut per gyrum sagittis emicantis simulacrum erat, in continuam diuini ductus, & potestatis in hac expeditione implorandæ admonitionem.

Vnica

Vnica semper avis.

Quemadmodum Phœnix semper vnica. sic optima quęque & pretiosissima sunt inuentu difficillima. Vsa est hoc Symbolo Sereniss. Heroina D. Helionora ab Austria, Franciſci Galliarum Regis vidua.

Theoph.

ΑΠΛΑΝΩΣ.

Id est, Non fallax.

Ense

Ensis bellicus Gallicus in armata manu cum adscriptione Α Π Λ Α Ν Ω Σ hodie loco symboli domino Connestabili, fidem significat.

Riens

Riens ne m'eſt plus.
Plus ne m'eſt riens.

Id eſt. Nil mihi præterea, Præterea mihi nil.

Valen-

Valentina Mediolanensis, quondam Aurelianorum Duciſſa, habuit certè quo ſummam vitæ mœrore & lacrymis expleret: tum ob mariti Lodouici, Caroli VI. Regis fratris necem; tũ ob infortunatam illam eiuſdem Regis (cuius ſupra in Emblemate eius memini) phreneſim ſuis horis recurrentem, in qua cõſtitutus, ſuorum neminem, ac ne Reginam quidẽ vxorem propriã agnoſceret, præter hanc ipſam vnam Duciſſam Valẽtinam, quam hoc etiam morbo affectus ſororẽ appellabat. Vnde vulgò rumor ſparſus eſt Inſubrium Ducem, huius Valẽtinæ patrem ipſi Regi veneficium aliquod ſeu faſcinum propinari procuraſſe. Quã famã ſupra modũ grauatè tulit ipſa Valentina, atq. adeo, vt omnis ſolatij loco luctuumq. ſubleuaminis, clepſydrã irrigatoriã ſibi pro Symbolo vſurparit, ſuper cuius orificio addita erat S. literę forma, ſignificans fortaſſis de hac eadẽ Duciſſa hæc verba: *Solã ſæpe ſeſe ipſam ſollicitari, ſuſpirareq;*, vnà ſubiũctis his verbis: *Nil mihi prætereat: Præterea mihi nil.* Quæ ipſa cum eo Emblemate pluribus locis in Bloſienſium Franciſcanorũ æde, tũ in ipſius Duciſſæ ſacello, in quo aheno tumulo inhumata iacet, cum eiuſdẽ ædis ipſius chori circumquaque veſtibulo deſcripta conſpiciuntur.

Fons

Pour vn aultre non.

Id est.
Nõ alter

G Remis

Remus ardens ac flammatus, Symbolum Gallici Admiralli Andreæ Laualli fuit. Quod ſpectatur in ſuburbio oppidi Meluenſis. Eſtque feruentis & officioſi in Regem, patriamque zeli indicatio, præſertim verò in ſuſcepta per Oceanum nauali prouincia.

Fata viam inuenisni.

Laby-

Labyrinthi Symbolum, quod Boisdelphinī Dominus Ambrunensis Archiepiscopus vsurpat, significare forsitan potest, nos ad viam æternæ vitæ inueniendam à Dei gratia duci, ea sanctorum illius præceptorum velut filum nobis ad manum exhibente. Quod semel arreptum perpetuò insequentes, à periculosis aberrationibus horrendum mundi huius anfractum diuertamus.

Quid non mortalia pectora cogis?

Cleopatra grauiter ferens, & indignans,
Plin. M. Antonium toties amorum suorum periculum facere, quodam olim in conuiuio, siue quo huic de se in posterum occasionem præberet non amplius diffidendi, siue aliam ob caussam, voluptuosè admodum & prisco more delitiari cœpit: variis nimirum quorum erant veneno perlitæ frondes, florum corollis. E quibus capite gestatis plexas, atq. contritas aliquot in eius pateram coniiciebat, illi persuadés, vt ebiberet. Verum enimverò dum id facere tentaret, admota manu sic inquit: Ah auime mi Antoni, ego certè ea sum, quæ, si absque te viuere possem, tibi hoc ipsum, quod curiosis tuis tentamentis formidare videris, iustam nunc efficiendi caussam, & occasionem habeo. Atque hinc quæ mulieris impudicæ audacia esse queat, cognoscere est.

In sibi-

In ſibilo aura tenuis.

Melanchoſiæ Muſica ex natura ſua inimica eſt, atq. hinc furorem ex vehementi melancholia natũ ſedare valet. Quocirca & grauedinem ab atra bile flegmatibus obruta ſuffocataq. manan-

tem excitare poteſt. quo morbo retulit quidam vidiſſe aliquando ſeſe quendam affectum, atq. adeò conſopitum, & indormientem, vt ab eo ne verbū quidem extorqueri potuerit, præterquam lyra perſonante, ad cuius ſymphoniam, caput arrigens, ridebat, ad quæſitaq. reſpōdebat. Quę res argumēto eſt, non paruam eſſe cum anima Muſicæ affinitatē. Quod & ipſum liquidò nobis Heliſeus Propheta demonſtrauit, dum ad ſpiritum ſuum Prophetícum reuocandum, atque pro populi ſui, extrema ſiti pereuntis, remedio ad Deo ſupplicandum, ſibi citharœdum accerſiri iuſſit: atq. ad hunc modum quod precibus ſuis, ſupplicationeq. poſtulabat, à diuina clemētia impetrauit. Iam verò con- 4. Reg. 2.
ſummatus lyricen ille Dauid an non Saulis 1. Reg. 17
Regis animum maligno ſpiritu agitatum cōſolabatur, & refocillabat cum huic, quàm diu citharam ille pulſaret, infeſtus eſſe malignus ſpiritus deſineret? Symphoniaca hæc proinde Muſica diuini quiddam obtinet, cùm non tantùm ægris corporibus valetudinem reſtituat, verumetiam animam ad contemplationem erigat, eamque conſolétur, & quaſi cælicam efficiat. Quocirca & dæmonibus ipſis, qui certè ſunt aliud nihil, quàm

quàm desperatio, animi contractio, terriculum, pertinaxq. desolatio, inimica est. Denique vt in Musica ex vocibus differentibus concors symphonia conficitur, ad eundem modum & ex contrarię naturæ, morumque hominibus vnanimis fieri consensus, & concordia, Deo ipsi præ cæteris rebus vniuersis accepta, conseruari potest.

Finem transcendit habendi.

Improba Caliphe Baldacensis, Mahometicæ Legis summi Pontificis auaritia infelicem ei peperit exitum: hunc enim prælio captum pro sua insaturabili auiditate Tartarorũ Princeps Haalon tractari iussit, nimirum vt eduliorum loco præter immanes, atque auro plenas lances, & vasa nihil apponeretur, eique, quoties hæc afferrentur, à ministris in hæc verba insultaretur: Accipe, ede, quod maximè semper cupisti amasti, accipe & te saturato.

Heu cadit in quemquam tantum scelus?

Sic

Sic luerunt innocentes adoleſcentulæ patris ſui Dionyſij Syracuſani tyranni iunioris commiſſa facinora, Locrenſes enim, patre Dionyſio è regno deturbato, ſæuitiam illius vlciſcentes, obſtupratas ciuium ſuorum filias & coniuges, tenellas adhuc virgunculas illius filias quibuſlibet ſtuprandas permiſerunt: demum nulla innocentiæ ratione ſeruata, ſed Barbarica truculentia adactis in vngues manuum aculeis inaudito dolore vſque ad mortem perſecuti ſunt. Cœlius.

Pressa est insignis gloria facti.

Nico-

Nicomediæ olim Imperatoris Iuliani Apostatæ Christianis scholarum vsum, & omnem circa Rempublicam administrationem interdicens sanctio publicè edita est: quam Diuus Iohan. Martyr, Christianę religioni tyrannide quauis, omniąque genere suppliciorum magis cum exitio coniunctam esse animaduertens, propalam auulsit, atque lacerauit. Quo facto docemur, nullam esse debere humani commenti quantamcunque etiam interminationem vsque adeò formidabilem, vt conscientiam nostram mutare, aut dissimulare quid cogat. Histor. Eccles. Martyrol.

Cedo

Cedo nulli.

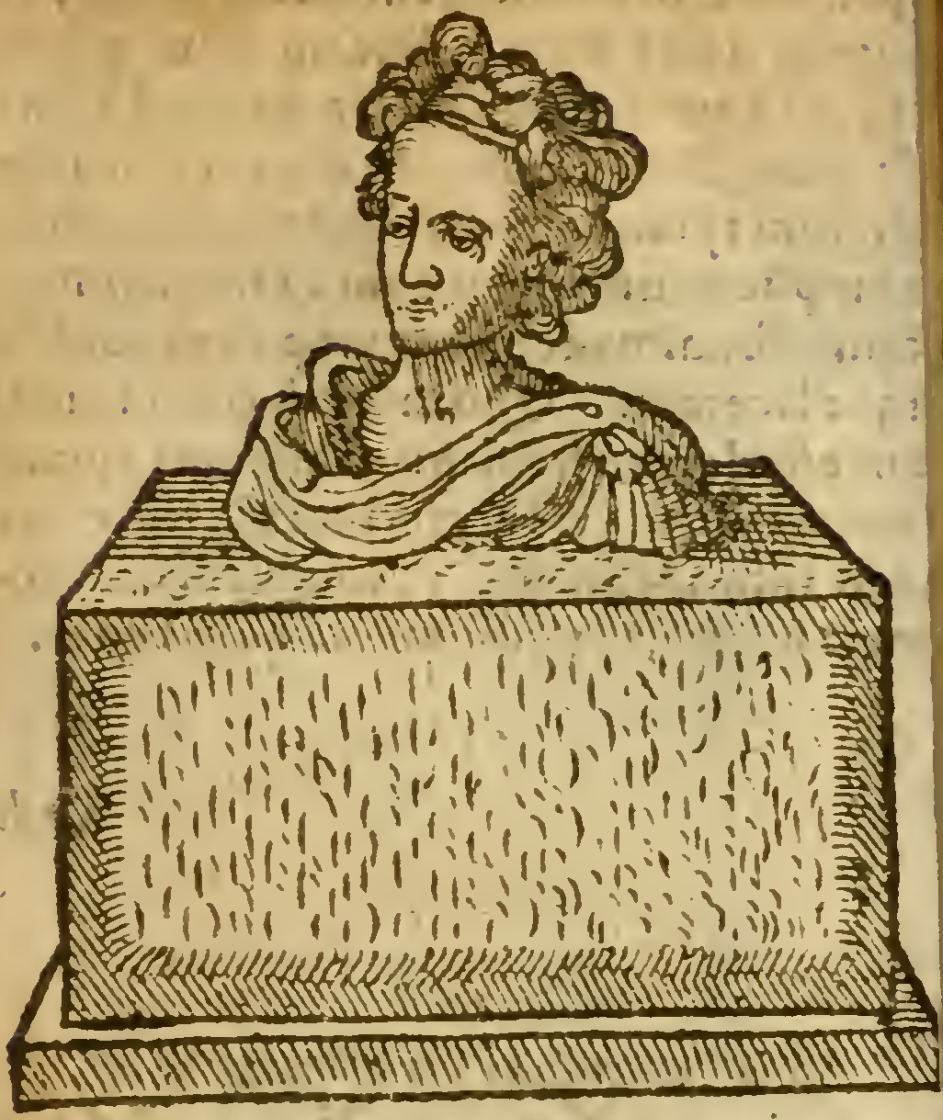

Termini, Romanorum Dei, qui ne Iou
quidem ipſi ceſſit, effigiem Eraſm Rot. pro
Symbolo vſurpabat. Quam rem illi Carba-
ialus Frãciſcanus vitio vertit, eidem impro-
perás, ac obiiciẽs id ab Eraſmo nimis quàm
arroganter factum, vtpote qui nemini mor-
talium doctrina cedere vellet. Tametſi ea
quo-

quoque ſententia de morte, vltimo extremoque omnium termino, quem nemo vnquam ſubterfugere valeat, accipi poſſit. Quo reſponſo ipſi Carbaialo ſatisfecit.

En altera quæ vehat, Argo.

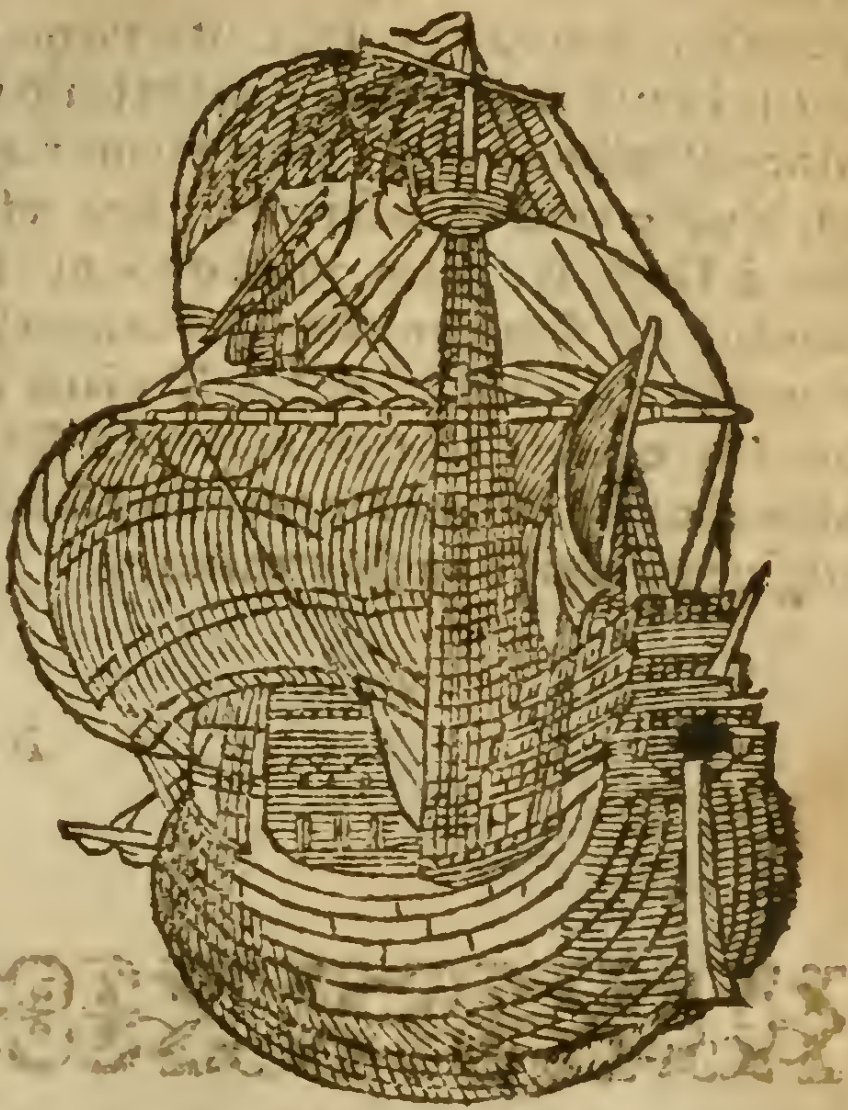

Fuit priſcis ſæculis Franconum, ſiue Francorum gens naualis, & naualis artis exercitiſſima,

Latin. Pacat. Sid. Apollinar. B. Rhen. tissima, si Latino Pacato, Sidonio Apollinari, ac Beato Rhenano credimus. Placuitque genti, vt quacumque sibi regione vrbis condendæ locum sedemque sibi deligerent, e suo nautico honori & antiquitati cõuenien Symbolum nauis amplissimæ dicaretur. Quodquidem ea forte insignita incomparabilis Parisiorum Lutetia sibi vetusto nomine vel in hunc vsque diem etiam vindicat. Neque verò absurdum est, hoc ipsum illos à Gepidis, idem antea quoque vsurpantibus per Germanicum Oceanum clari mutuasse: natione fortassis Troiana & à longinquo mari illuc delapsa post Troiæ subuersionem. A qua Francorum Nobilitas originem traxisse vulgò creditur.

Method.

Insp.

Insperatum auxilium.

M. Valerius Romanus cum Gallo quodam aduersario monomachia dimicás olim insperato auxilio vicit: vtpote in cuius cassidem corurs inuolans, eiq. insidens, ita hosti oculos

Liuius. Plin. Gellius.

oculos vellicarit & obfuscarit, vt à Valerio tandem superatus sit. Vnde Valerius hic ab eo corvo Coruinus etiam cognominatus est. Quamquam si victoriam ipsam spectes, non eam sibi virtute propria, sed diuina prouidentia vindicare possit. Nihilominus tamen eidem Coruino ab Augusto Cæsare statua erecta est, cui coruus in galea sublimi sederet, in huius facinoris monimentum.

Tutum

Tutum te litore ſiſtam.

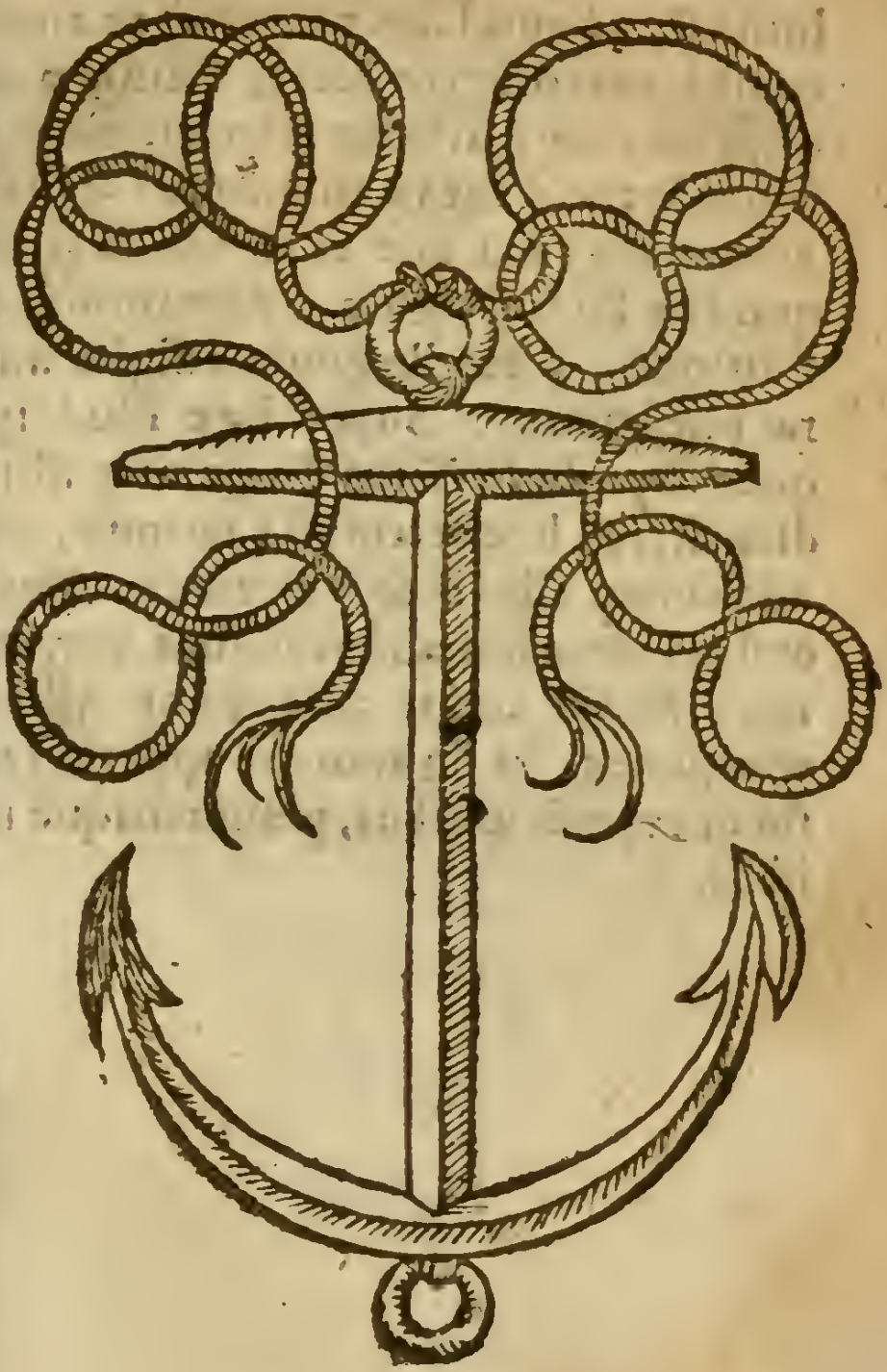

Anchoræ Symbolum huc adſcripſimu
Heb.6. in ſignum ſpei ſalut s noſtræ in Saluato
N. Ieſu Chr. qui certiſs. ac extremum aſy
lum eſt, ad quod nos perpetuò in angu
conſtitutos cõfugere decet, Verùm quide
eſt, olim eam Anchoræ inſcriptionem à S
leuco Syriæ Rege in annulo ſuo ſigillatori
vſurpatam, ſed hoc ea de cauſſa tantùm
quòd ex Diuinatorum, Augurumque de
Appian. finitione, illius Regnum effigies ancho
ræ præſagierit. Super hæc illud ipſu
quoq. Symbolũ Titus Imperator ſibi vi
dicauit, ſed hoc etiam alia ratione, quem
admodum alibi poſtea dicemus. Deniqu
& illud idem ſibi adſcripſerunt, atq. etian
num hodie adhuc adſcribunt Admiral
complures, in ſignum (vt apparet) offic
ſui in expeditionibus, prouinciisque nau
libus.

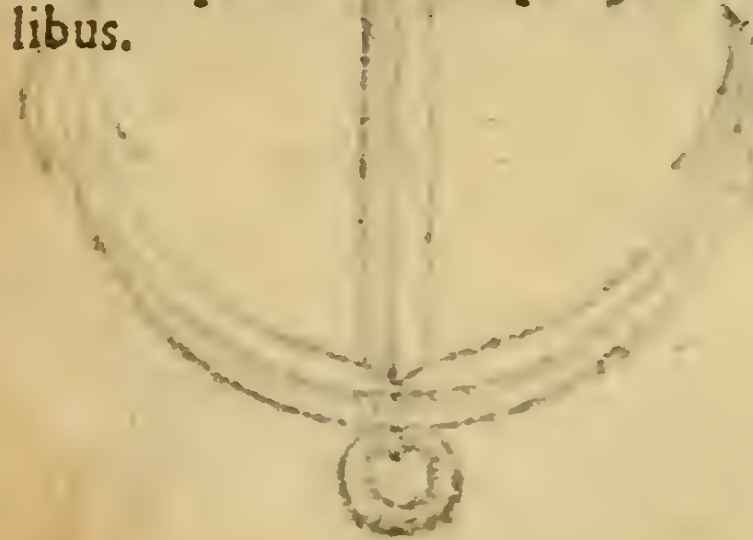

Quò tendis?

Præter alia quæ secum lingua trahit i
Iac.3. commoda, D. Iacobus eam prædicat ven
no tinctam, & mortiferam, gubernacu
nautico (cuius ductu totius nauis moles r
gitur) illam conferens. Quæ quidem se
tētia cum Biantis de eadem opinione co
cors est: vt qui Tyranno Aegyptio Amas
qui ei integram feram immolatam hac le
transmiserat, vt eiusdem quod deterrimu
probatissimúmue esse censeret, sibi remitt
ret, solam linguam remiserit. Cùm igit
tanti momenti sit ea corporis particula, n
mini mirum videri debet, quòd septis,
quasi valuis duplicibus eam natura repre
sit: quarum patefactione, citra prudent
rationisque arcem illius, atq. vim modera
ris consensum, fruisci non debet: aliàs v
absq. præmeditatione lingua excurrit, ho
renda res est transitus huius vestigium, p
riculosusque ac infaustus exitus.

Putrefc

Putrescet iugum.

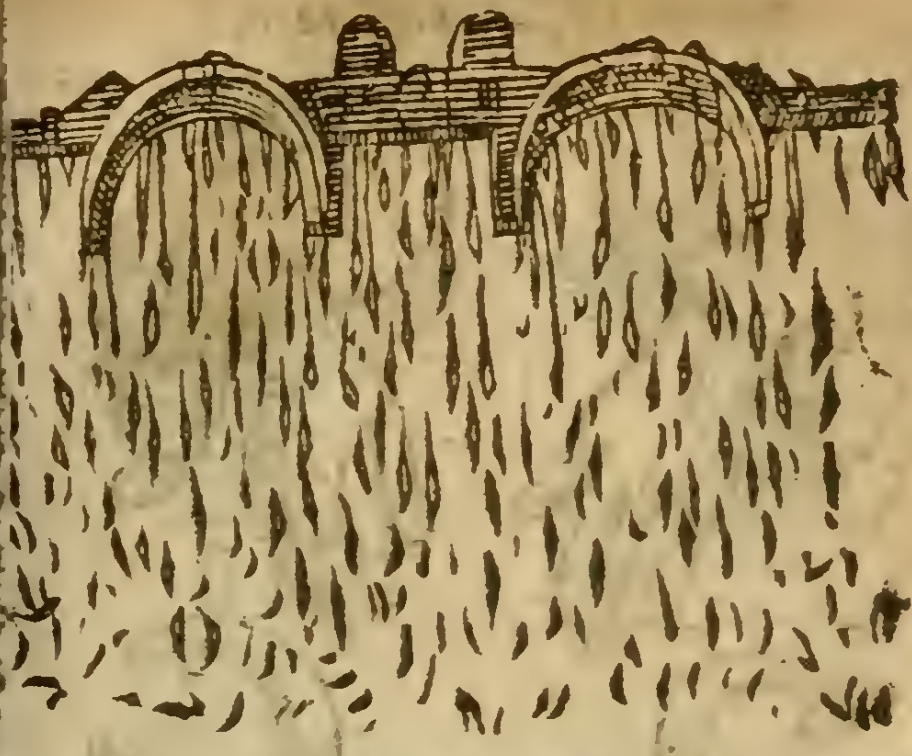

Computrescet iugum à facie olei, scribit saias libertatē spiritus per aduentū Christi stituēdam, vaticinatus. Per quē adoptio- is ac Dei filij, & heredes, in Dei charitate, raceptorumq. obseruatione augescentes, nerosoillo iugo legali & à seruitute laxan- ur. Quando quidē hoc Spiritali Iubileo, cō- ij delictorū absoluūtur, debita remittun- ur, proscriptis & extorrib. in patriū solum ditus conceditur, hæreditasq. restituitur, ruis, hoc est, peccato vænūdatis seruile iu- ū illud excutitur: idq. beneficio Iesu Chri- i, veris. olei, & vnguenti misericordiæ, acritatis, & gratiæ. Esa. 10.

Nec fas est, nec posse reor.

Non qui vinclis ferreis, carcereue detinetur, sed qui vitiis, & sceleribus inuoluitur, captiuus est iudicandus. Quamquã enim in Herodis carcere duplici cathena vinctus seruarẽtur Petrus Apost. suppetias illi tamen angelo ferente, ab illius manibus eadem cathena excidit; quò is per ostium ferreum, Diuina voluntate (quæ humana, quantumuis potenti machinatione vel conatu præpediri neque potest neq. debet) sum vltrò patens, euaderet.

Semine

Semine ab æthereo.

Eadem terra quę Core, Dathan, & Abiron factiosos, & Aaronici sacerdotij, diuiniq́ue ministerij perturbatores absorbuit, idipsum diuinitùs in Leuitica tribu, ac non citra mysterium comprobauit, dum inter ceteras Num. 16 & 17.

Israëlitarum tribuum virgas in tabernaculo Domini erectas postridie vna Aaronica germinans, ac florida, nec non & amygdala proferens apparuit.

Ventura desuper urbi.

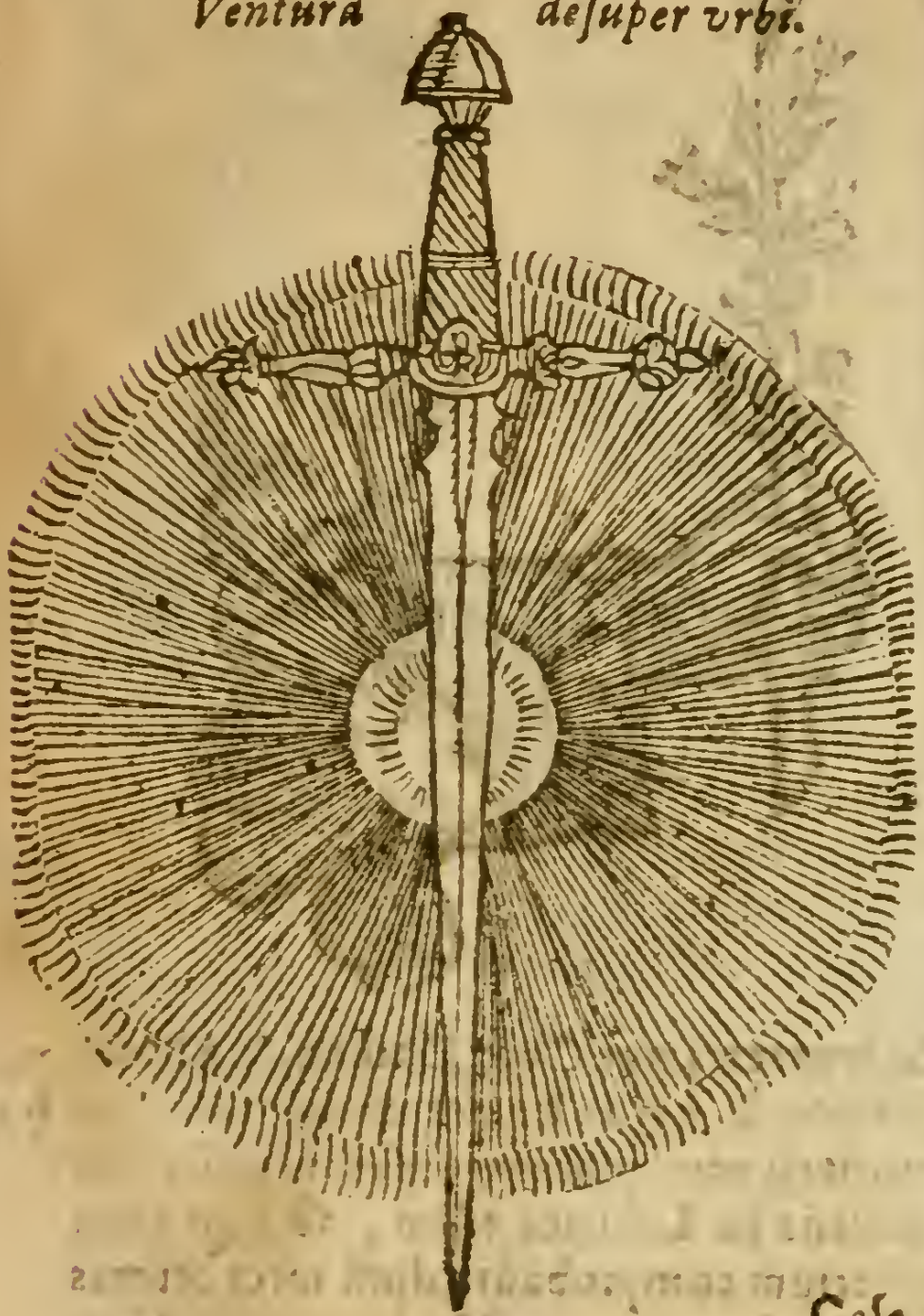

Cala-

Calamitosa Hierosolymitanæ vrbis subiersio post Christi Domini passionem à Romanis facta, compluribus portentis cerò ante indicata est: præsertim verò comati sideris in medio igne ad formam rutili ensis apparentis, totoque anno etiam supra templum Hierosolymitanum immoti consistentis: veluti signo, diuinam iram de Iudaicæ gentis impietate per ignem, ac sanguinem sumturam supplicium. Quod & ipsum non modò contigit, verùm etiam cum vsque adeò rabida fame, vt eius adacta violentia non defuerit infelix mater, quæ proprium filium manducarit. Ioseph. Egesipp.

In vtrumque paratus.

2.Esdr.4 Israëliticus populus à suo è captiuitate Babylonica reditu, ob continuas hostium depopulationes, altera manu arrepta trulla, Hierosolymitana mœnia reædificare, altera strictũ habere gladium coactus est. Quæ res mysticè Christi Ecclesiæ ministros præfigurabat: vt qui ad erudiendos ignaros, & restituẽdos errantes in Fide (qui veræ ruinę sunt) tum sedulò huc vacare teneantur, tum etiam

etiam præterea ſemper ancipiti gladio verbi Dei aduerſus periculoſos, & capitales hoſtes (qui vitia ſunt, & ſcelera) mãgnanimè depugnare.

Vindice fato.

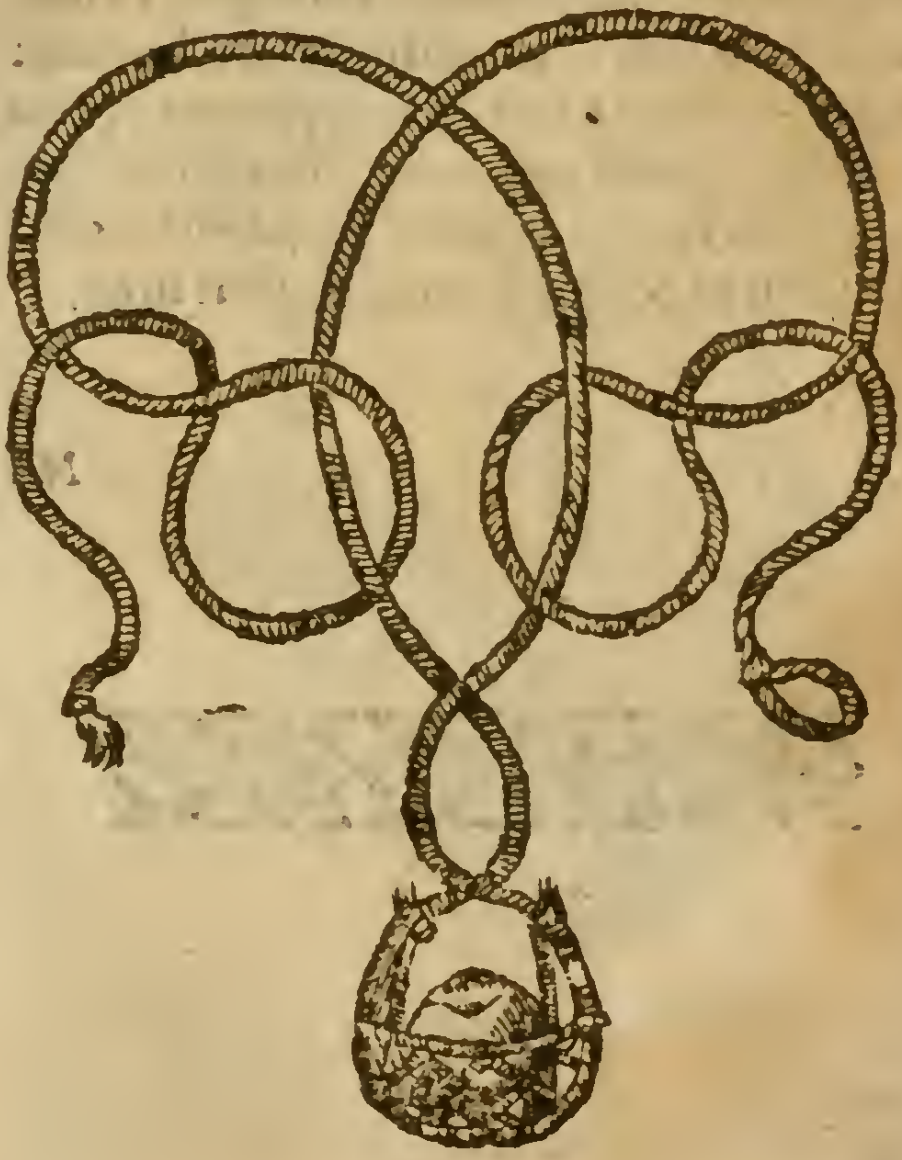

Simplex

1. Reg. 17 Simplex adhuc, & pusillus opilio Dauid, verumtamen armatus cæleſti gratia, cum formidabili gigante Goliath monomachiã inire non dubitauit: ac non quidem Saulis Regis vſus armatura, ſed contentus funda, ſilicibus quinque limpidis, & pedo, formidabilem alioquin hoſtem ſtrauit & de eo triumphauit. Ad eundem modum, vt metuendum illum, & periculoſum humani generis hoſtem diabolum ſuperemus, ſola nobis fidei conſtantis arma, fidelisque ſpes & conſtantia in paſſionis Saluatoris noſtri Ieſu Chriſti & crucis merito, ſatis ſunt.

Nil

Nil solidum.

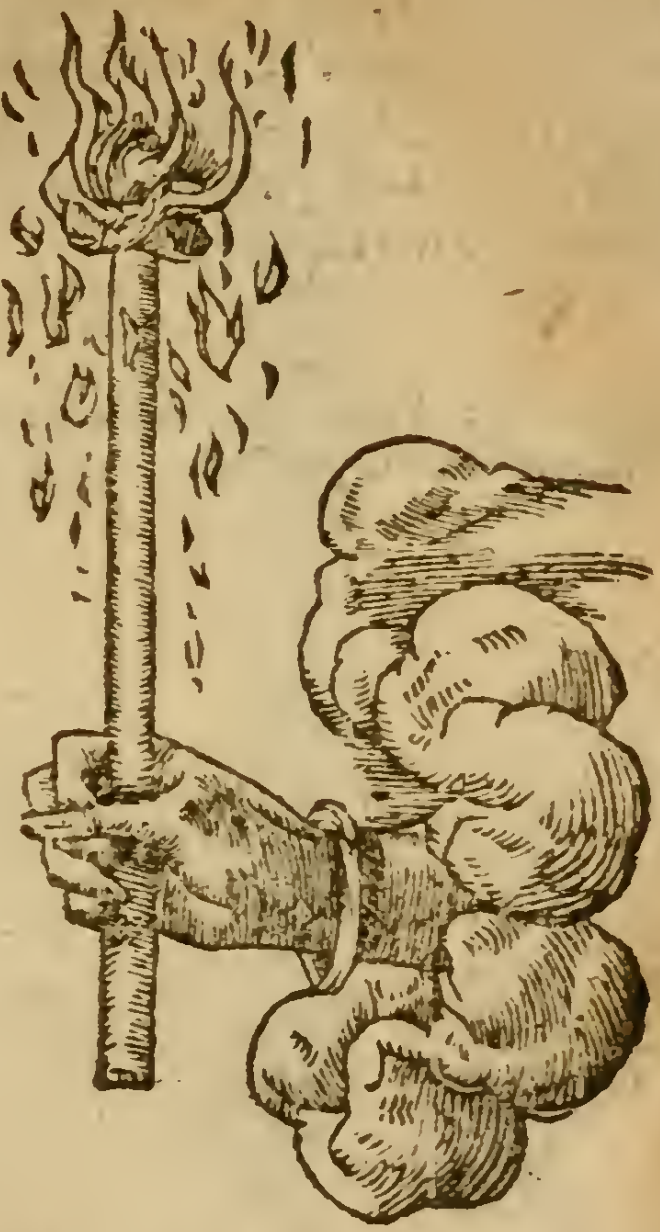

In Rom. Pontificum inauguratione, interea dum de more sacellum D. Gregorij (in quo & plerique Rom. Pontifices inhumati

mati iacent) Papa declaratus prætergreditur, ipsum præit cæremoniarum magister, gestans arundines, seu cannas duas, quarum alteri sursum apposita est candela ardens, quam alteri cannæ, cui superpositæ stuppæ sunt, adhibet, incenditque, dicens: *Pater Sancte, sic transit gloria mundi*. Quod & ipsum tertiò iterat.

Paradin. hic 2. Arundinum meminit, cùm tamen in ipsa vna tantùm præferat.

Virum

Vtrum lubet.

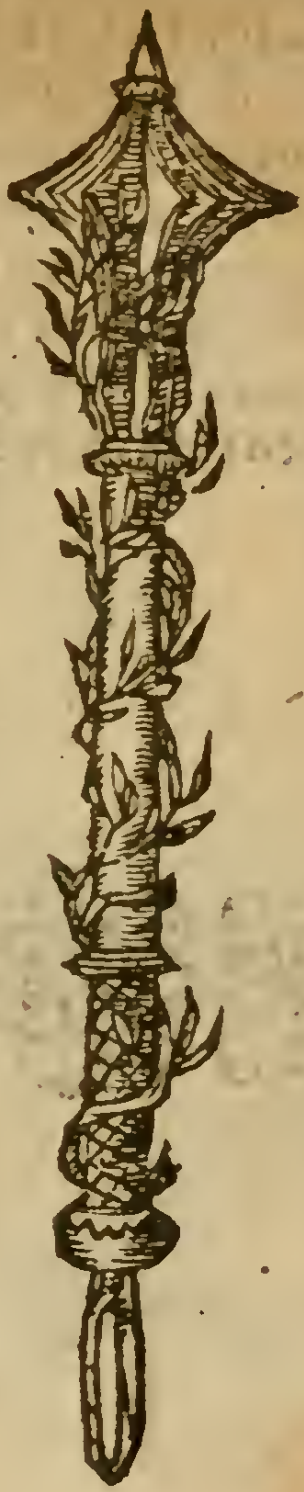

Clava

Au. Gel. Claua bellica oliuæ ramuſculo circumli
gata tam pacis, quàm belli Symbolum ii
exhiberi poteſt, quibus tam huius, quàn
illius optionem deferimus. Quod & ipſun
olim Antiqui caduceo vnà cum haſta con
iuncta figurabant, veluti Romani ipſi Car
thaginenſibus: aut certè duabus haſtis, qua
rum altera acie chalybea eſſet armata, alter
addito ligneo tuberculo retuſa.

Agere

Agere & pati fortia.

Adeò indignatus est C. Mutius cum pro Porsena Etruscorum rege qui Romam obsidebat scribam regium interfeciſſet, vt dextram accenso ad sacrificium foculo iniecerit.

Liuius lib. 2.

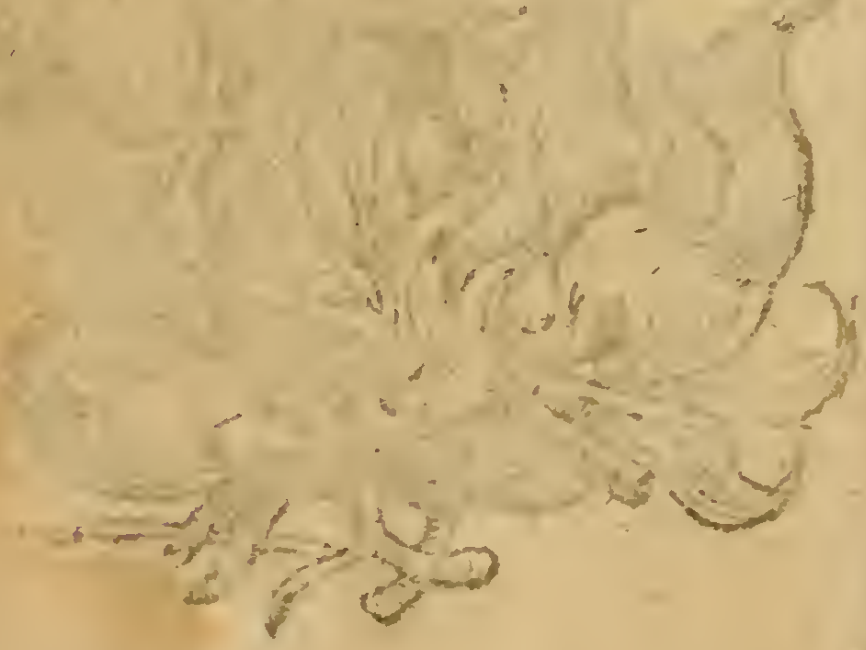

Lex exlex.

Aranearum telis perſimiles Leges facie-
Val Max. bat Anacharſis Philoſophus, quòd muſcas, papiliones, & id genus animalcula exiliora opprimant, grandiora verò volatilia non irretiant. Quod & ipſum Iudiciis non rarò vſuuenit, dum potentioribus præpoſtero fauore indulgent, & in pauperes ac plebeios duriora ſunt,

Tutus

Tutus ab igne sacer.

Lituus, Augurale baculus, Plutarc. Val Max.
Romulo priùs sceptrum eburneũ, in mediis vrbis Romę incendiis haudquaquam violatus est, sed in iis omnino illæsus, & integer repertus est.

Parce Imperator.

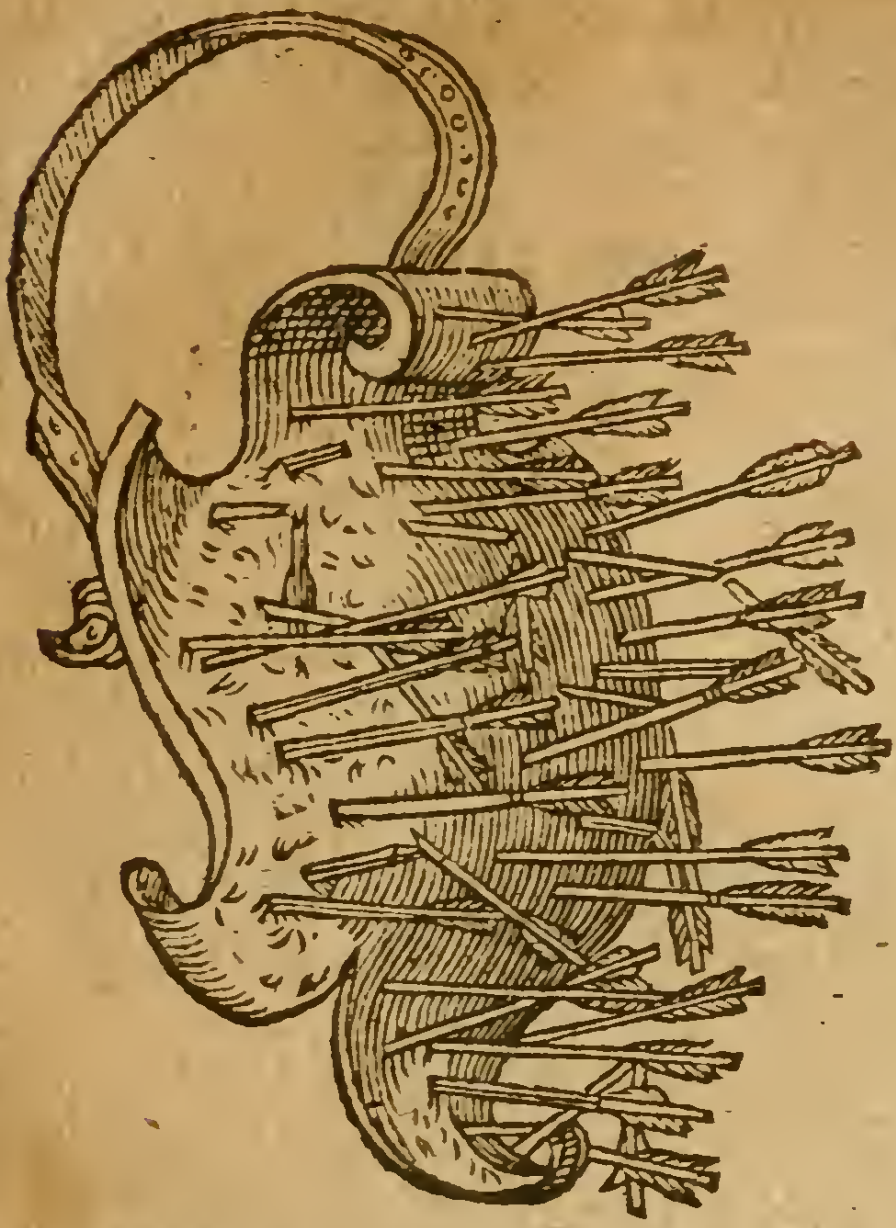

Appian. M. Scæuæ, Iulij Cæsaris exercitus militis strenui, in eo certamine quod ad Dyrrachium aduersus Pompeium factum est, dimicantis alter oculorum eruus est, corpusq. septies

septies perfossum, & repertus præterea clypeus 120. iaculis confixus, nec non & super hæc (velut i quidem Cæsar ipse refert) eiusdem clypeus 230. locis perforatus: seruata nihilominus ab eodem porta, adituq. propugnaculi cuius defensionem susceperat. Quinetiam idem dum aliàs in Galliis solus aciem sustinet, & cum hoste manum conserit, coxa perfossa facieque lapidum iactibus contusa, & casside disrupta, perforato ac è manu elapso clypeo, enseqũe in varias partes effracto, etiam duplici thorace armatus, magna audacia sese in mare coniecit, natandoque per medias vndas (quas hostium sanguine tinxerat) hoc tandem effecit, vt ad suos rediret. Quò cùm peruenisset, vt se armis exsutum animaduertit (quod erat militari lege interdictum) cœpit ad Principem exclamare (non confidens adhuc tot superatis periculis) Parce Imperator: armis priuatus redeo. Atque hæc fuit Scæuæ virtus, & magnanimitas, per quam præmij loco adeptus est Centurionis dignitatem. Cæsar. Sueton. Valer.

Euertit & æquat.

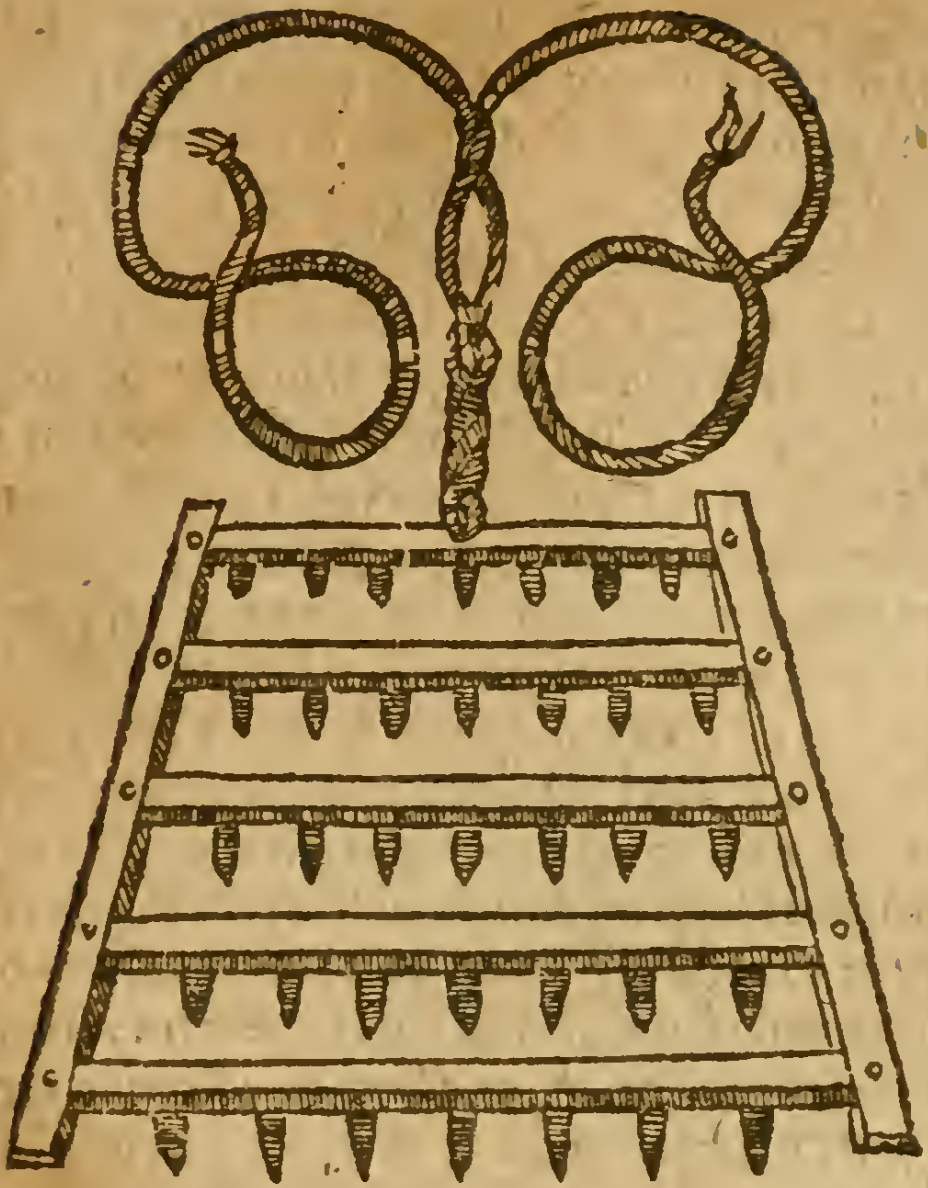

Guilielmus Hannonienſis, Oſtrevenſanus Comes, Alberti Bauariæ Ducis filius, Hannoniæ, Hollandiæ, ſimul & Zelandiæ Comes, ſub annum 1390. militari ſuo vexillo pro

lo pro Symbolo præferebat cratis aratoriæ formam auro refulgentem. Quod ipsam etiam in Christianorum expeditione atque exercitu ostentatum est ad Barbariæ ciuitatem Aphrodisium dictam. Quemadmodum autem glebas, & grumos agrorum proscindit & resoluit rastrum aratorium, ita facile est bono Principi, legum, & sanctionum æquitate, ditionis suæ improbos, factiosos, rebelles, & tumultuarios, quique contra suam auctoritatem, ac dignitatem iniqui se opponunt, coërcere.

Vlterius tentare veto.

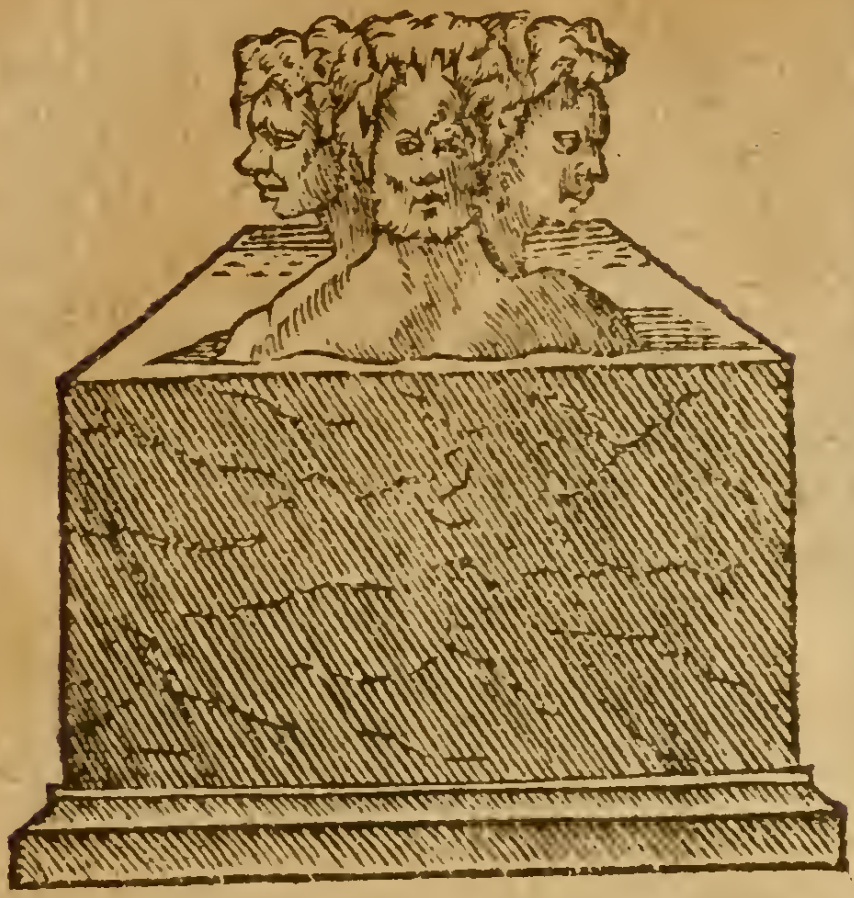

Blond. Ante Christi aduentum insinuata fuit Paganis, Gentilibus, & Ethnicis veritas mysticæ Trinitatis in Deo, velutiqne vaticinio propositus Sabinorū Deus, quē Sanctum-fidium & Semipatrem nuncuparūt. Deportatus est autem ab illis in Vrbem, asseuerantibus, eum triplicem nomine exsistere, cùm reuera esset vnus. Et si verò Trino illi templum consecratum esset in monte Quirinali, tamen vnius solius nuncupationem præferebat.

ferebat. Tantiq. habitum fuit triplex illud simulachrum, vt summam in iusiurandis auctoritatem obtinuerit: sub quo intelligebatur trinus vnica potestate Deus: Nempe Dius Fidius, qui medius erat. Religiosum sanè fuit Sabinorum genus. Quare & inde nomen iure sortiti etiam sunt. Ceterùm non dubium est, priscas gentes quibus religio fuit carior, ampliorem quoque lucem ac veræ fidei cognitionem habuisse. Plin.

Ἀπὸ τῦ σέβειν. i. à religione, ac Deor. cultu quasi Sebini, auctore Plin. lib. 5. c. 12. Sil. verò Italicus poëta dictos putat à Sabo. Sic enim habet lib. 8.

—— Pars laudes ore ferebant
Sabe tuas qui de patrio cognomine primus
Dixisti populos magna ditione Sabinos.

Plinij tamen opinio, propter eandem vtriusque vocabuli primæ syllabæ quantitatem, verisimilior apparet.

Sermi-

Seruitus libera.

Exod.21. Deut.15. Mosaicæ Legis rigor in seruos habebat, vt qui exactum seruitutis tempus implêsset optio illi daretur, aut amplectendæ libertatis, aut se in perpetuũ sub domini ius mancipandi. Hoc si seruus eligeret, herus aurem eius subula perforabat: eaq. dicebatur spontanea seruitus. Eadem deberet esse Christiani hominis, qui velut liber seruus sub lege gratiæ aurem Deo offerat, vt eam Dominus capacem & præceptis suis obsequétem efficiat: amplexandum ab vniuersis summum dei be-

lei beneficium. Quod & Psalmista innuisse videtur eo loco vbi sic habet: *Aures*, inquit, *perforasti siue adaptasti mihi*. Sunt qui locum Mosis aliter interpretentur: eiusmodi nimirum seruitutem spontaneam significasse eos, qui se terrenis voluptatibus totos destinant, nullam ætatem emendationi seruantes, nec aliquando in libertatem spiritus (quæ est seruitus per fidem in Iesum Christum) asserere se studeant: quare & auris illorum perpetuam calamitatem significat. Psal. 39.

Etsi ad hunc modum citet locum illum Psalmistę Paradinus, vulgò tamen eundem ipsum hoc pacto legimus: *Aures autem perfeciſti mihi*, non *perforaſti*.

Sic

Sic terras turbine perflat.

1. Pet. 5. Luc. 4. Luc. 1.

Conditor noster Deus, iuxta diuum Petrum, Iacobum, & Lucam, superbis, elatis, peruicacibus, philautis, & arrogantibus resistit,

sistit, humilibus autem dat gratiam. Atque in eo ipsum imitari fulmen videtur, natura sua res infernè constitutas degentesque intactas relinquens, ac sublimiores tantummodo petens: quemadmodum testatur & Horat. his verbis: Horat.

Sæpiùs ventis agitatur ingens
Pinus, & celsæ grauiore casu
Decidunt turres, feriuntq; summos
Fulgura montes.

Item & Ouidius: Ouid.

Summa petit liuor, perflant altissima venti,
Summa petunt dextra fulmina missa Iouis.

Vel in

Velinara.

Galeatius Maria, Mediolani Dux, Franciſci Sfortiæ filius, in tãtam mollitiem animi & libidinem lapſus eſt, vt quibuſlibet honoratis etiam matronis & virginibus ſtuprum violentus adferret. Quod ipſum ſcelus exoſum illum vſque adeò ſuis, & exteris quoque illi ſubditis effecit, vt tandem illud aliquãdo ei peſſimè ceſſerit. Andreas enim Lampugnanus quidam Mediolanenſis Aulicus, adiutus duobus etiam aliis comitibus, grauiter ab illo offenſus (præſertim verò quòd eſſet intolerabilis illi oppreſſio cuiuſdam

damAbbatis fratris sui, quam aduersus hunc Dux idem in ipso cœnobio exercebat) in Ducis necem coniurauerunt. Quam quidem posteaquam animo conceperat Lampugnanus ipse, veritus sæpè Principis personam adoriri, vel impetere, vt cuius illum decor, ac forma reprimeret, & stupefaceret, rationem excogitauit, qua in hoc instituto perseuerare, & confirmari posset: nimirum Ducis in tabula imaginem ad viuum exprimi curauit, in quam quotiescumque occurrebat, mucronem accedens figebat. Ea vsus confirmatusque agendi consuetudine, ingressus aliquando templum cum coniuratis, Ducem, satellitio alioquin stipatum, quasi salutaturus adoritur, acter illato fortiter in ventrem vulnere, mortuum sternit. Hunc finem miser ille, ac sceleratus Princeps habuit, qui nequaquam obseruarat dictum illud Claudiani: *Non sic excubiæ, nec circumstantia pila, Quàm tutatur amor.* Et re vera Creator noster atque vltionum Deus, nobis amicitiam, atque pacem tantopere commendans, haud dubiè quicumque secus agunt, eumque offendunt, vbique, ac vel ad aras vsque etiam punit.

Calitus impendet.

Cicer. Dionyſius Tyrãnus, Sicilię Rex, olim aliquando à Thraſonico paraſito quodã, Damocle nomine, ob opulentiam, & Regiũ apparatũ immodicè ſe laudari, atq. adeò, vt eum prioribus vniuerſis mortalibus felicioremprædicaret: animaduertens, aſſentatori ſuo reſpondit ad hunc modum: Quãdoquidem, inquit, omnino tibi noſtrum vitæ genus placere videtur, ô Damocles, age, lubẽne tibi beatitudinem noſtram experiri ac de fortuna noſtra guſtare? Cui Damocles: Placet, inquit, Here, ſi tibi hoc viſum eſt.

Quo-

Quocirca insterni iubet Tyrannus illi thalamum auro refulgentibus stragulis, erigi abacos instructos argenteis vasis arte & ingenio fabrefactis, tum circũ mensas adstare eleganti forma, vestitúve adolescentulos, ad omne Damoclis imperium quasi obsecundaturos. Aderant vnguenta, corollæ, cæteraque odore fragantia: instructa erat mensa deliciis adeò, vt Damocles sibi videretur in summam felicitatem transcendisse, donec iubente Tyranno ensis è laqueari nudus, cuspide supra verticem assentatoris imminente, pilo equino subtenui impẽderet. Ibi admonitus ille, ac præsente periculo trepidans, ad istiusmodi, quas putarat, beatitudines nauseabat, ac neglecta adolescentũ forma, & quidquid esset reliquum deliciarum, aurea vasa, corollas & odores fastidiebat, ac metu plenus supplicabat, vt eiusmodi ludicris supersederet Rex, tam periculosam feliciratem à se deprecans. Qua in re satis expressit Tyrannus, beatitudinem esse nullam, vbi continuus esset metus, & grauissima extremi exitij angustia; maximè verò si hoc referamus ad vltionis diuinæ gladium, perpetuò supra infelicium peccatorum ceruices fragili, tenuissimoq filo impendentem.

Satis

Heraclitus, Athenienſes liberalis naturæ dotibus contentos eſſe debere, quodque ſumma cum pace, tranquillitateque viuerent, ſi modò prudentes eſſent, ſignificare cupiens, vitro aqua pleno farinam manu iniiciebat.

Vis

Vis eſt ardentior intus.

Quemadmodum per caui trunci, & aridi medium ignis accenſus, non negligendum periculum adfert, ab innato latenter incendio, ſic Ciuitas inteſtinis ſeditionibus, & coniurationibus inflammata ob occultiores ciuium inſidias formidabile trahit periculum, cùm nec facilè paretur remedium, priuſquam ingens in Rempub. accedat incommodum. Conferri poteſt & hęc allegoria occultis amoribus, quos non ſine graui

animorum moleſtia,& dolore exæſtuare intus, & plerumque perniciem adferre experimur.

Premitur, non opprimitur.

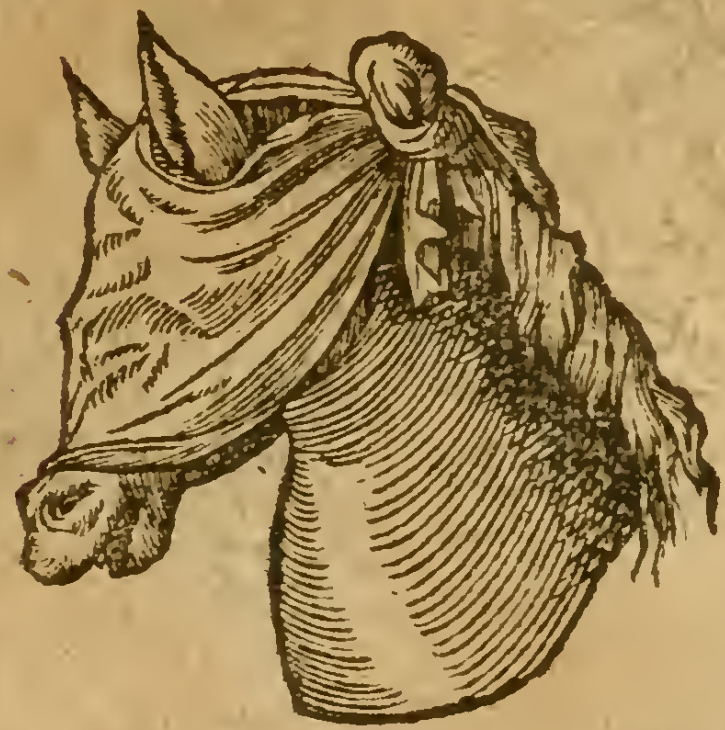

Imperator Galba (Salomonis propemodum vſus exemplo qui maternorum animorum explorabat adfectus) in iure dicendo,cùm de proprietate iumenti quæreretur:leuibus vtrimq. argumentis,& teſtibus: ideoq. difficili coniectura veritatis, ita decreuit,vt ad lacum vbi adaquari ſolebat,duceretur capite inuoluto:atq. ibidem reuelato,eius eſſet adquem ſponte ſe recepiſſet.

Reg.3. cap.3.

Sveton.

Magnum

Magnum vectigal.

Erinaceus, dum victum sollicitè quæritat, si, quos offendit, fructibus ventrem pascat, non contētus est, sed callidus supinum se volutat, setaceis aculeis in ipsos quos passim offendit fructus confixis, & sub cauernas annonæ prospiciēs comportat onustus. Sané suo exemplo, & sedulitate animal nos admonet, haudquaquam satis esse, si agros ampliores possideamus, nisi diligentia & parcimonia vtamur. Hic certè prouentus est longè certissimus, & quem imitari potentiores & opulentos conuenit, exemplo à frugalioribus & locatariis ea cura & vigilantia vtentibus accepto.

Ingenij largitor.

Præci-

Præcipuum quærendæ ſubtilitatis & artis incitamentū eſt neceſſitas. Quod ipſum exemplo coruus ille, cuius meminit Plinius, ſatis comprobauit, qui extrema ſiti laborās, conſpicatus vaſculum, in cuius imo aqua altiùs reſidebat quàm vt exſorbere eam poſſet, lapillis ordine callidus id tantiſper implet, donec quę in imo fuerat ſurſum ſupernataret, ac ſic tandem ſitim leuaret. Plin.

Vindicta trahit exitium.

Et

Et qui coniurationis cauſſas ſuſcitant, & qui ſe ſocios faciunt, iure & meritò pœnas itidem luunt. Accidiſſe hoc 300. vulpibus à Samſone per fata Philiſtinorum ad incendium ſegetum dimiſſis legimus.

Iudicum cap. 15.

Aequari pauet alta minor.

Tar-

Tarquinius Superbus, clam, & occultè voluntatem suam absenti filio significare cupiens, nec satis tutum ratus consilium aperire nobili quem miserat filius, eundem in hortum suum obambulatum abduxit, vbi singula quæ occurrebant, papaueris altiora capita bacillo detruncabat: hoc facto nimirum intellexit filius, omnino patri placere, vt Proceres, præcipuiq. Gabianorum (quibus cum patre insultabat, & inter quos astu non mediocrem iam auctoritatem obtinuerat) corriperentur, extremoque supplicio afficerentur. Atq. hoc inuolucro sanguinariam sententiam figurauit filio Tarquinius, quasi censeret (quantum coniectare licet) Principem ad parandam, ac sedandam patriam, etiam subditorum potentissimum quosque sibi obsecundantes reddere debere. Liuius. Valer.

Ecquis

Ecquis discer nit utrumque?

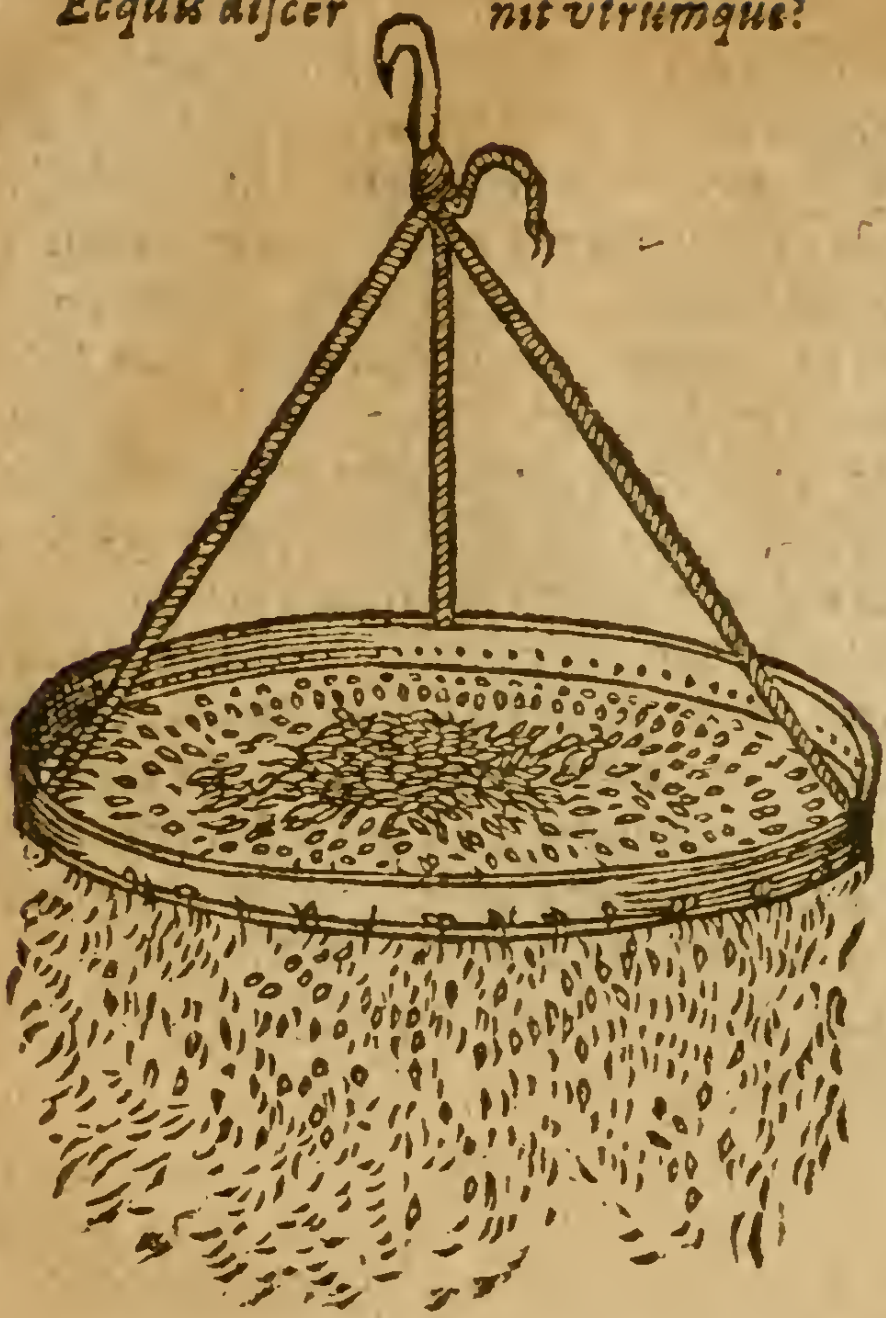

Cribri natura probos significat, qui, velut cribrum ipsum frumentum, vtiliaq. grana ab inutilibus diuidit, ad eumdem modum boni malique scientiam diiudicare norunt. Quod improbi haudquaquã faciunt, quidnis absque cribro & ratione congerentes.

Hácillâc perfluo.

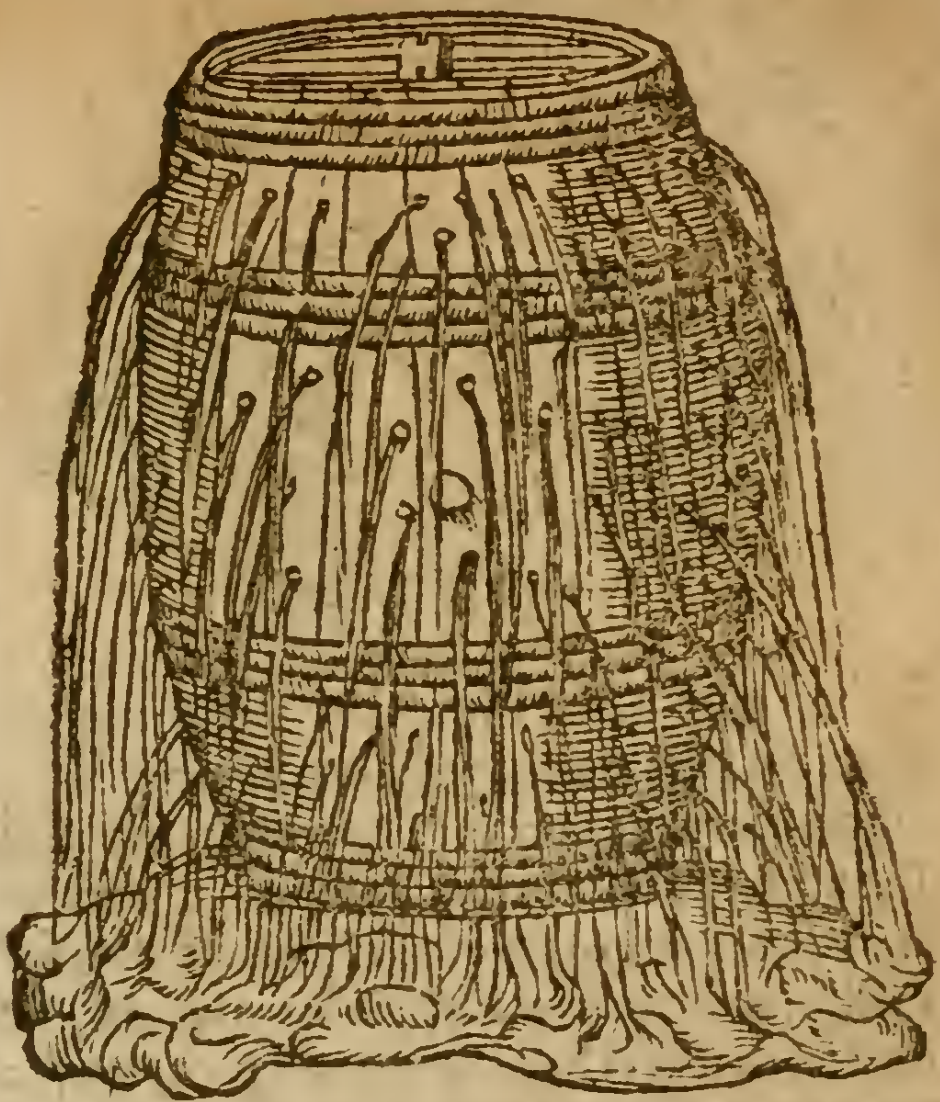

Dánaidum dolium, iuxta poëtas, adeô vbiq. rimoſum, ac perforatũ dicitur, vt quidquid infundatur emittat, & eiiciat. Quocirca huic, aut ſimili Plutarchus, Terentius, aliiq. auctores, garrulos, ingratos & auaros comparauere: quòd garruli, ſeu dicaculi arcani quippiam ſilentio regere nequeant, ſed omnia potiùs effutiant: ingrati numquam illi

Plutar. Terent.

illi qui ipsis bene fecerit, gratiam habeant: auari nunquam expleantur, aut saturentur.

Virtutis fortuna comes.

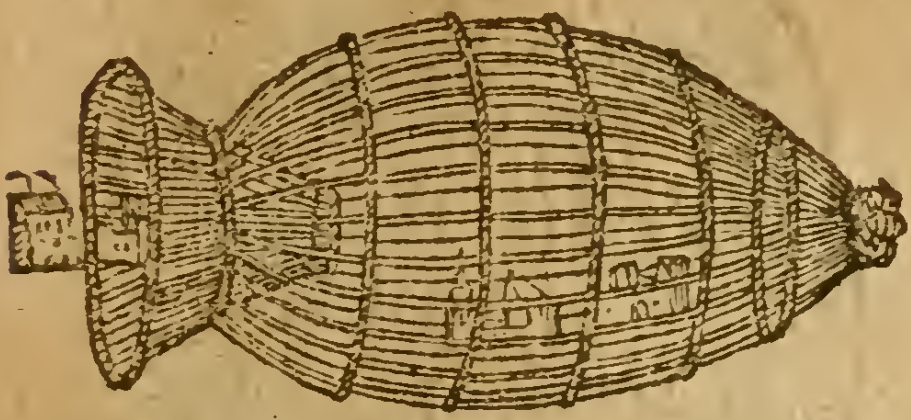

Suidas. Pictores olim Timotheo Athenienſium Duci gratificari, aut aſſentari ſperantes, ob immenſas eius opes, ac potentiam, ſic illius Iconem expreſſerunt, vt eidem dormienti Fortunam appingerent, illi varias ciuitates caſſibus, variiſque filaceis retinaculis, aut decipulis intercluſas offerentem. Quod tamen ipſum Timotheus moleſtè tulit, animaduertens, eoſdem felicitatem ſuam Fortunæ, potiùs, quàm virtuti adſcribere. Ceterùm Plutarchus id ab æmulis ei in eius inuidiam procuratum ſcribit.

Plutarc.

Paradin. hîc retis, & caſſis tantùm meminit: cùm tamen Icon ipſa naſſam referat.

Pro-

Prohibere nefas.

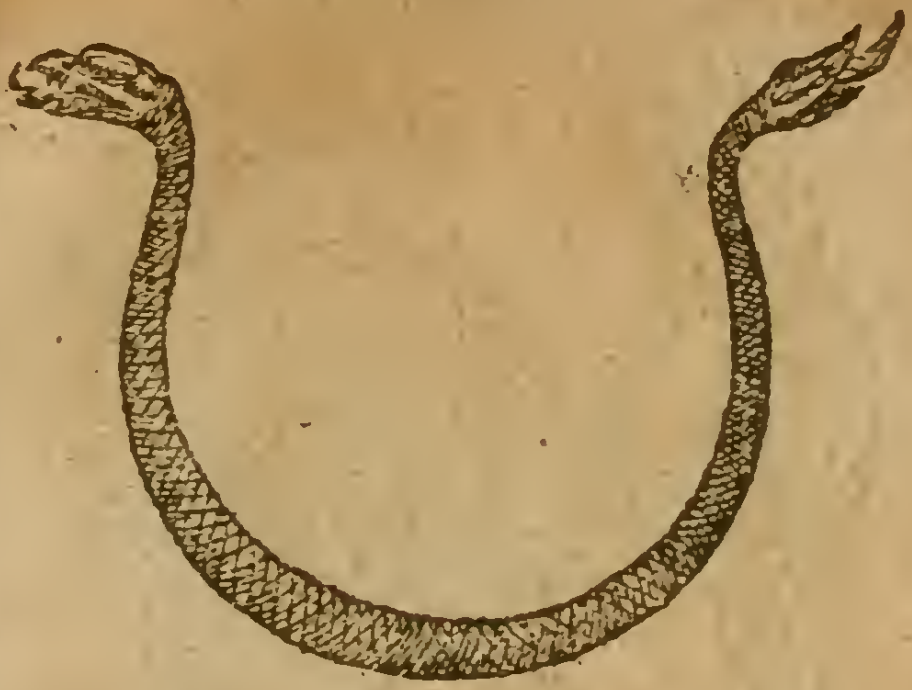

Amphisbæna, prodigiosus anguis, vt initio, sic & cauda caput, quo & mordet, ac hostem, dum lubet, vel adoritur, vel fugit, gestans, Symbolum esse potest bifrontium proditorum, clanculariorumque domesticorum hostium, quorum eò periculũ maius, quò ad nocendum hoc hominum genere, iuxta Ciceron. sententiam, efficacior nulla pestis esse queat. De quibus nefariis hominibus Prouerbium etiam vulgò iactari solet in hunc sensum: Aristot. Plin. Ciceron.

Alterâ manu fert lapidem, panem ostentat alterâ.

Tacs-

Tu decus omne tuis.

Veræ & antiquæ nobilitatis originem, prę-clara gesta peperere-rūt. Probat id Lysimachi Macedonis exemplū memorabile, quo & animi præstātiam, & indicationem, reliquisse & ad posteros trāsmisisse scribitur. Is enim Alexandri iussu, leoni obiectus, nouo pugnæ genere, in patētes leonis fauces manum fortiter inseruit, extractaq. vi lingua, feram præfocauit. Rex spectata Lysimachi fortitudine tanta eum auctoritate postea cōstituit, vt vrbem à se cōditam illi nuncuparet, Lysimachiam deinceps appellatam.

Tro. Pomp.

Vsque

Vsque recurrit.

Quaquà verſus torqueas, in genuinam ſemper eſt reuerſura conditionem natura: experientia ſumta ab arbuſculis, in quas ſi pergulas, aut intertexturas arte ducas, & ramuſculos vi contrahas, nouas tamen propagines in naturalem aſcenſum ſunt producturæ. Idem vſuuenit animantibus quoque & cæteris in natura rebus. Vnde natum frequens illud adagium: *Non facies ex buteone, ſiue triorche, accipitrem, nec è ruſtico aulicum.* Nam,

Quo ſemel eſt imbuta recẽs, ſeruabit odorẽ,
Teſta diu: &,
Naturam expellas furcâ, tamen vſque recurret.

Quo-

Quocumque ferar.

Quiuis ex natura, siue forma sua murex propterea quòd vbicumque inciderit, aculeum erectum habeat, perpetuò ad lædendum est compositus: Ita peruersi, ac improbi eos perpetua clade, aut detrimento afficiunt cum quibus versantur.

Spe illectat inani.

Rerum mundanarum illecebræ, si tãtùm eminus inſpiciantur, magnificentiſſimum quiduis

quiduis mortalibus pollicitantur, atque in ſummam ſpem erigunt; ſed enim ſi cominus contemplentur, nil niſi meram eſſe vanitatem,& impoſturam deprehendas. Tales ſunt & aucupatoriæ latebræ intricandis auiculis compoſitæ.

Vlteriùs ne tende odiis.

Contrà diuinam poteſtatem nihil neque debet neque poteſt humana: quemadmo-

dum Imperatori Valenti liquidò satis demonstratum est, qui Arriana hæresi infectus, posteaquam permulta iam super D. Basilij exsilio & proscriptione propria manu exarasset, perficere tamen haudquaquam potuit, pœna ipsa, vel tertiò etiam atramentum emittere recusante: nihilominus tamen is ab impia lege, & decreto confirmando, ac subscribendo non priùs temperauit, quàm eius manum ingens tremor inuaserit, quo correptus, magnoque accedente metu, ac territatione, quidquid scribere cœperat, ipse lacerauit.

Hæc conscia numinis ætas.

Sub Imperium Augusti Cæsaris (teste Plinio) Romæ circum Solem apparuit stellata corona, seu etiam velut ex spicis triticeis, vnà cum versicoloribus circulis cõcurrentibus. Suetonius verò hoc ipsum prodigium recensens, vnius tantùm circuli meminit instar Iridis Solarem globum ampiectentis. Verùm enimuerò Plinij narrationem propiùs secutus Dion, præter inaudi tam, quæ tunc apparuit insolitamque, cuius

Plin.

Suetoni.

Dion.

etiam meminit, ſtellam aſſerit quoq. ſplendorem Solis obſcuriorem factum, accedẽtibus trib. aliis circulis amplioribus, quorum vnus ſimilitudinem referebat coronæ ſpiceæ. Addit alio vlteriori loco Dion, Solem ſubfuſcum interdũ noctu lumẽ reddidiſſe. Demum hoc cõſtat, Dom. Ieſum Chriſtum verum lumen, Solemque iuſtitiæ tempore Auguſti Cæſaris natum, cuius natiuitas & aduentus, ſummam totius boni mortalibus adferens, tam potuit cæleſti miniſterio demonſtrari quàm fuit oſtenſa eius paſſio atq. mors iuxta Euang. Chriſti quando videlicet obſcurato Solis ſplendore factę ſunt in orbe vniuerſo tenebræ. Ceterùm mirum videri non debet, ſi ſigna & prodigia natiuitatem filii Dei pręcedentia ab Ethnicis (quãquam ignaris) obſeruata ſint, cùm & quæ paſſionem illius ac reſurrectionẽ ſunt conſecuta, ſummam apud ipſos etiam venerationem obtinent: nempe tenebræ ſub eius mortem à S. Dionyſio Areopagita notatæ, dum per Aegyptum cum Apollophane præceptore philoſophiæ operam daret, ac pro magnitudine dotis & ingenii intelligens Solem præter naturæ ordinem obſcuratum pronũciauit: *Aut Deus natura patitur, aut mundi machina*

Suidas.

machina dissoluitur. Insuper de excitato terræ motu sub Christi resurrectionē apud Plinium ad legitimam annorum supputationem (collatione facta) scriptum eiusmodi legimus: *Maximus terra memoria mortalium exstitit motu, Tiberij Cæsaris principatu, xij. vrbibus Asiæ vna nocte prostratis.* Plin. l. 3

Haud sidit inane.

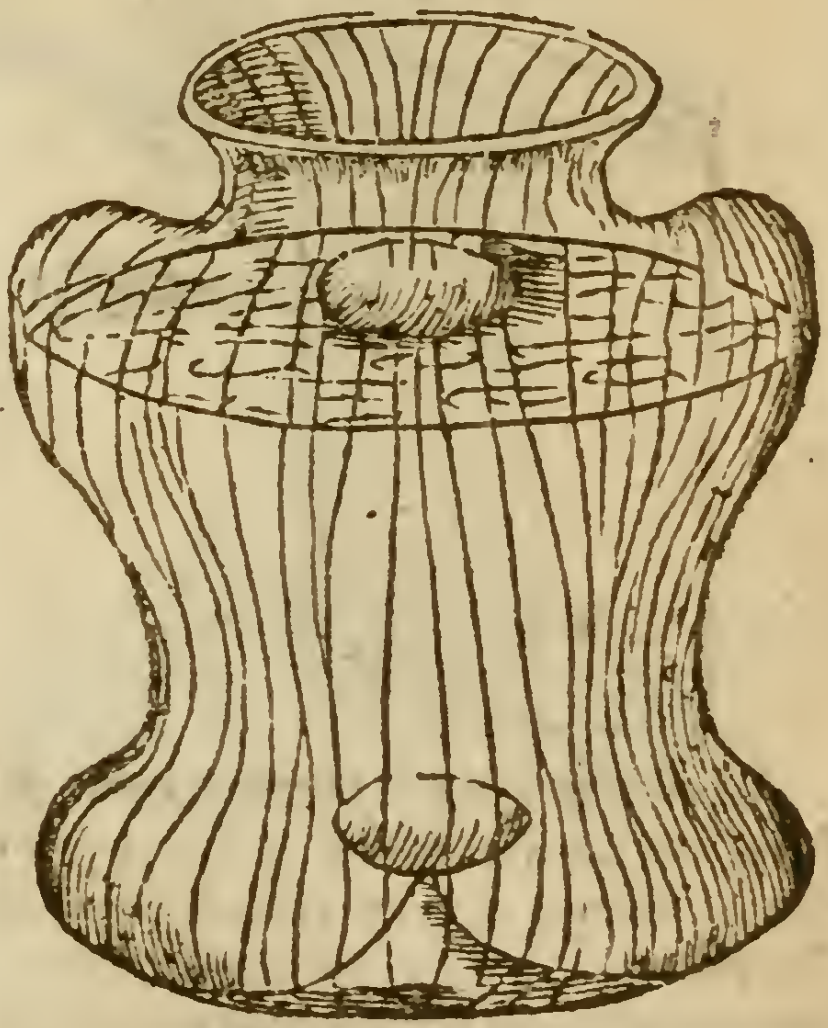

Recens, ac velut plenum succi ouum in Plin.

imum mox mergitur, putridum in aquam missum supernatat. Ita quò minùs inest homini prudentiæ, eò amplius insipientiam prodit philautia atque ambitione; Contra quò quis prudentior, & intelligentior, eò fit demissiore & tranquilliore animo, & ab ostentatione alienior.

Infringit solido.

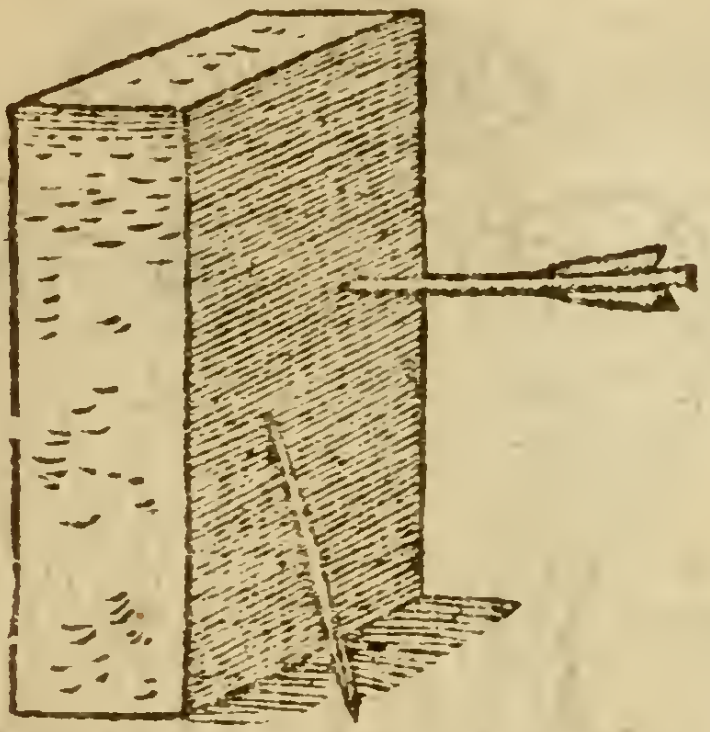

Ad eum ipsum qui integritatem & constantiam cordati hominis studet calumniis contaminare, malum ipsum calumniæ redit: perinde atque in cautem duram, & impenetrabilem adacta sagitta, retorquetur in eum qui misit.

Sapi

Sans autre guide.

Id est, Citra alium ducem.

Genistæ frutex, seu alterius arbusculæ ramusculi nodati stylæ colliculíve coacervatorũ lapidũ, ad ductũ viæq. recognitionem destinatæ profectionis erecti à peregrinantibus,

tibus,& viatoribus, hoc præsente Symbo
nobis ad beatitudinis iter, solam virtute
esse ducem figurant.

Iudicum cap.15.

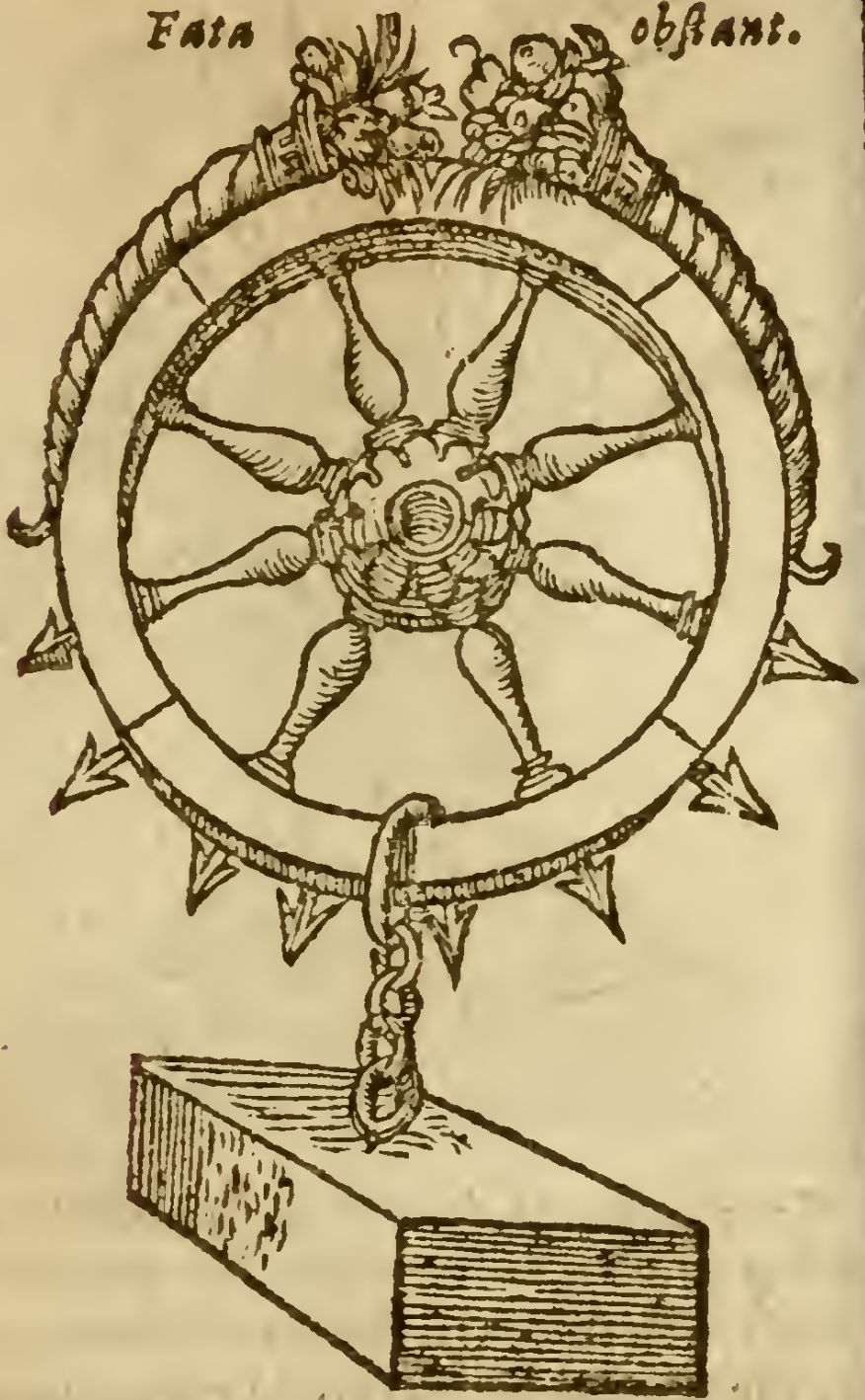

Ardu

Ardua res est, & perdifficilis negotij, formarum, & desideratæ felicitatis captatio. Ide quòd & pauperies illinc retrahit, & cessum remouet.

Terit & teritur.

Quemadmodum lapis ferrũ exacuens, attritu ferramentorum ipse absumitur: sic improbus & qui lites sectatur, etiam se exagitari non recusat, modò alios in perniciem abducere queat.

Sic

Sic præda patet escæ sui.

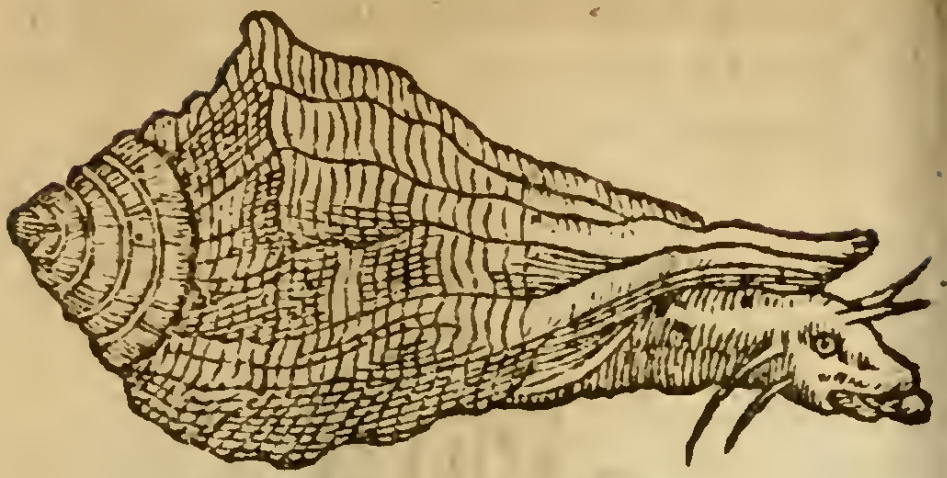

Immensum quod ex lingua sua percipit commodum purpura, eò illi maioris faciendum est, quod hac sibi victum comparat, prædamque venatur. Sed enim quod interdum ex eadem malum accipit, eò illi magis est metuendum, quòd per eandem in mortem incurrat, ac per eam semper præda fiat piscatoribus. Sic & humanæ linguæ officium se habet; dum prudenter regitur, pretio thesauro pretiosissimo est: è diuerso obtrectatrix, garrula, futilis, formidabile ac læthiferum spirat venenum, vnde etiam vulgò talem nuncupant *linguam grandem*. Iure igitur comparatur prægrandi purpuræ piscis linguæ, quòd huic infra palatum purpureus ac rubeus adhæret humor, allegoricôs significans virus atrox maledici obtrectatoris & sanguinarij.

Candor

Candor illæsus.

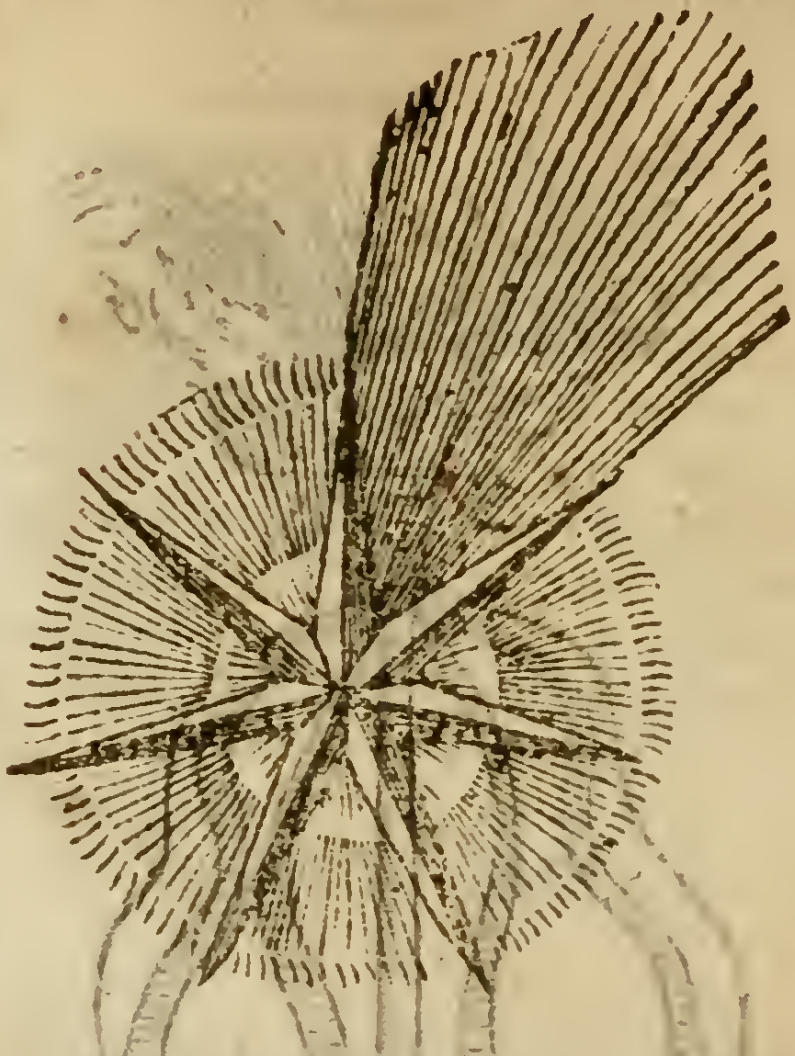

Clemens de medicis, huius nominis. 7. Pontif. Summus pro Symbolo suo caudatam stellam, siue Cometam vsurpabat. Tradit autem Arist. ad huius rei explicationem, Aristot. sicuti perpetuò hactenus mortalibus ipsis, aut prosperrimum fortunæ successum, aut summum aliquod detrimentū portenderit nouus quiuis Cometes, sic à noui Principis admi-

niſtratione in Rempub. ferè vel immenſam felicitatem, vel exitium inuehi.

Proſper vterque mari.

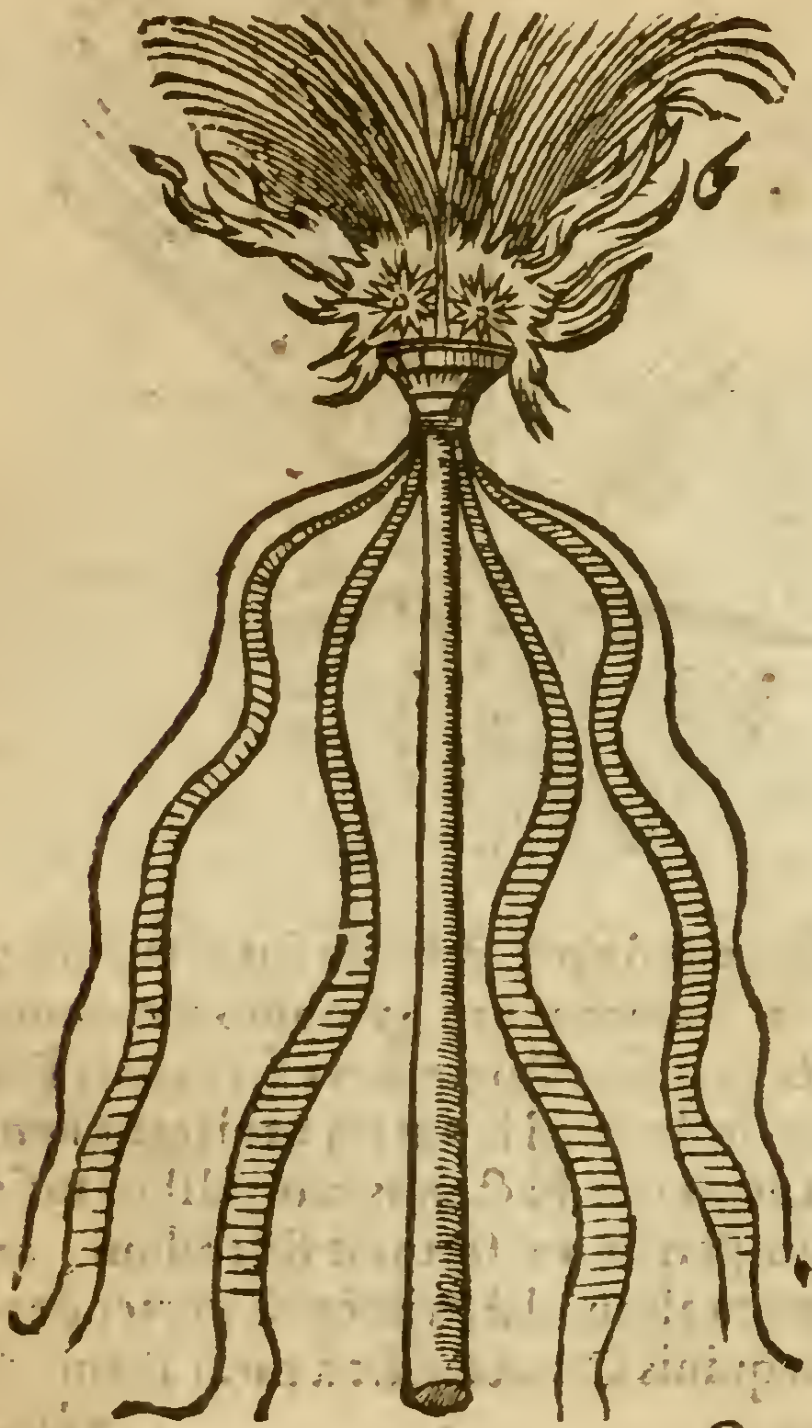

Quando

Quando Gemini, quos veteres Castoris & Pollucis nomine, nuncuparunt, ignes simul apparent, secundam nautis nauigationem, & omen portendunt bonum. Si verò eorum alter dumtaxat eminet, malum præsagire creditur. Eodem etiam modo si mutuus coniugum amor pergit in re domestica affulgere, certum tranquillitatis & felicitatis domesticæ iudicium promittitur: è diuerso, si alterutrius improbitate diuortium coniugatis accedit, ruinam & perniciem denuntiat. Præterea potest sub alterius Geminorum solitudine intelligi periculosam esse potentiam absque prudentia,

Sic ſpectanda fides.

Auri probitas non tantùm tinnitu, ve
rùm etiam cotis attritu exploratur. Sic
pietatis ac fidei comprobatio non ex ſermo
ne tantùm, verùm etiam ex præſtatione,
actorum ſplendore facienda.

Sic violenta.

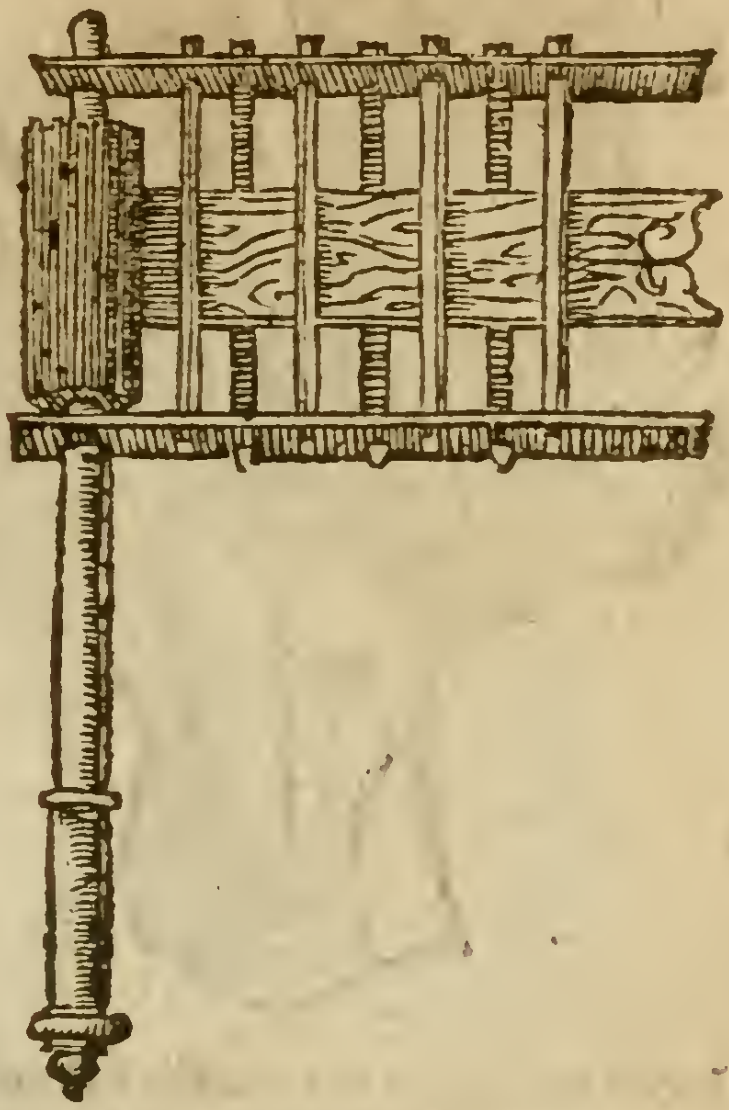

Intempestiua & nullius pensi futilitas obstrepero crepitaculi sono optimè comparatur.

Terror & error.

Inter præcipuas magnanimi Ducis do
ſeriò computandum, ſi diſcrimẽ in virtute
trãsformet: vtpote ſi tempore, locóve in
rior ab hoſti impetu aſtu & ſtratagemat
ſe exercitumq́, eximat, ſimulque terri
hoſti ſe faciat: quemadmodum olim à ſti
quo illo Duce Hannibale factum eſt, cu
in h

hostium territationem super bonum suo-
m capitibus ardẽtes faces noctu ostẽtauit.

Poco à poco. Id est, Paulatim.

Apparent quidem à solo surgentes plan-
, verùm incrementum notare potest ne-
o. Sic probitas, & virtus dum adcrescunt,

non facilè discerni, nisi exemplo & vsu, po terunt.

Aemula natura.

Assidua exercendi sedulitas dubio procul tãdem assequitur, vt naturã simul imitetur, & æquet. Quòd in Domitiano Imperatore, ex solertia & iaculãdi dexteritate meritò prædicamus, dum in feram quandam tela duo tam solerter iaculatus est, v enatis cornibus stare fera videretur.

Sueton.

Renouata iuuentus.

Ad Solis radios accipiter solet vitia pennarũ corrigere. Sic ad Christum Dom. accessurum oportet omnem improbitatẽ & affectus impios exsuere, & nouo vestitu, ac renouatione vitæ superindui. Gregor.

Præpete penna.

Effigies expansæ aquilę, siue bicipitis, iuxta vulgatam opinionē, ad hūc modū publicis vexillis gestari cœpit: accidente Imperij diuisione, quod Caroli Magni temporibus, in Orientem & Occidētem est trāslatum: aut certè (Wolfango Lazio, Romanor. Regis Historiographo, referēte) Constantini Magni ætate, qui ex Romanor. vna Repub!. duas constituit, alteram nimirū Romanam, Constantinopolitanam alteram.

Atten-

Attendite vobis.

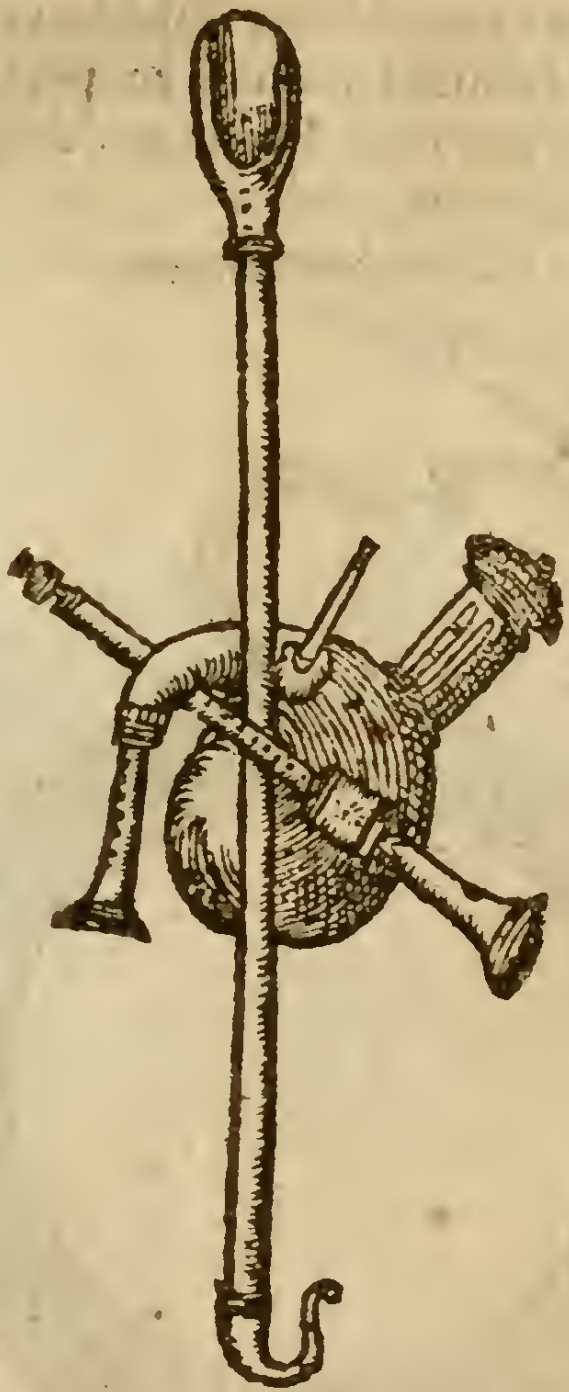

Acto. 20 Ad ſtabiliendum Chriſtianę Eccleſiæ ſtatum, & eius integritatem retinendam, commodiſſimum fuerit ſi exemplo ac Symbolo paſtoriçarmaturæ fideles verbi Dei diſpenſatores ac miniſtri rectum ac perpetuum docendi munus erga Eccleſiam diligenter & indefatigatè impendant.

Viuit ad extremum.

Con-

Constantissima erga Principem suum debet esse cuilibet amoris & fidelitatis obseruatio, & nec, quamlibet vehemente ventorum aut tempestatum vi irruente, probitas fidesq. vel minimo exstingui. Nempe quod bombardicam restem circulatam seruare videmus, vt, nequicquam irruentibus ventis, pergat semper ignes potentiùs confouere,

Captiue

l est,
ptiua
ertas.

Captiuæ libertè.

Con-

Coniurati necis Iulij Cæsaris auctores, soluto Senatu Romæ plateatim summo lanceæ apice pileum (quod erat libertatis indicium) circumgestabant, (propterea quòd tum moris esset seruos omnes pileo donari, & in libertatem asseri) hoc commento Roman. populum ad vindicandum ciuilem auctoritatem cohortantes, velut proposita iam certa libertate. Verùm longè diuersum euenit, nam cæsi fuerunt eodem anno quotcunque in carnificinam consenserant. Hinc liquet licentiam illam peccandi, quam quidam libertatem autumant, meram esse seruiturem. Appian

Polic

Id est, Perfecta respublica.

Police souueraine.

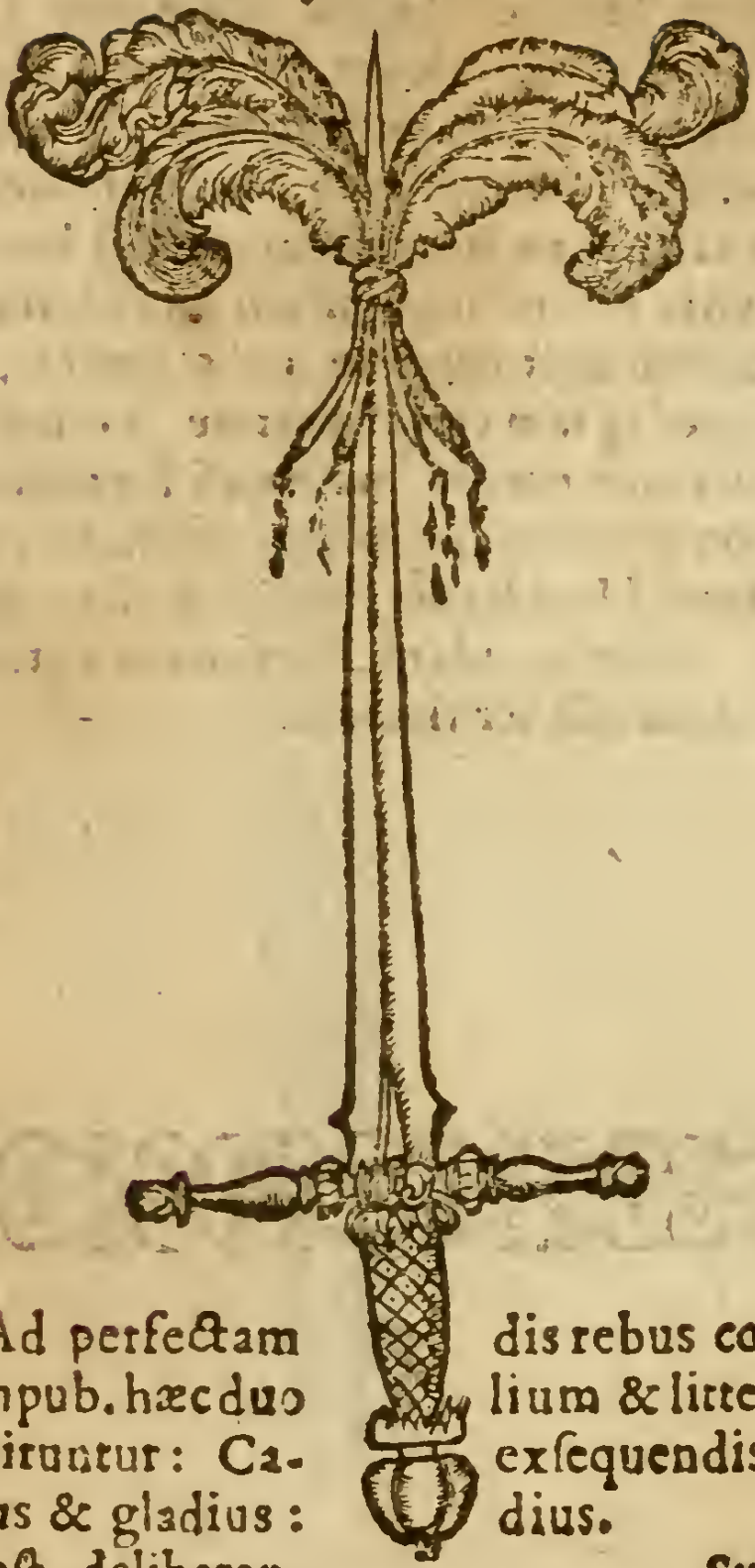

Ad perfectam Rempub. hæc duo requiruntur: Calamus & gladius: hoc est, deliberandis rebus consilium & litteræ: exsequendis gladius.

Super-

Superstitio religioni proxima.

Hoc est antiqui hostis,& Satanę studium, vt quoties insignem errorem, aut impietatem aliquam in hunc mundum spargere cupit,quæ eius vafrities est, ac peruersitas, illud ipsum vel falsiss. commentum suum aliqua semper veritatis specie atque vmbra conetur obuelare. Quamquam aliud nihil sit totũ illud inuolucrum, quàm mera impostura,præstigiumque ac fascinatio. Quod ipsum luculenter olim effecit,quando primum diuinandi, augurandique superstitionem

tionem inuexit, à Decio Nauio augure ipsam cotem etiam durissimam nouacula bipartitam esse, Prisco Tarquinio Regi, populoque Rom. persuadens.

Id est; Alor noxia.

De malme paists.

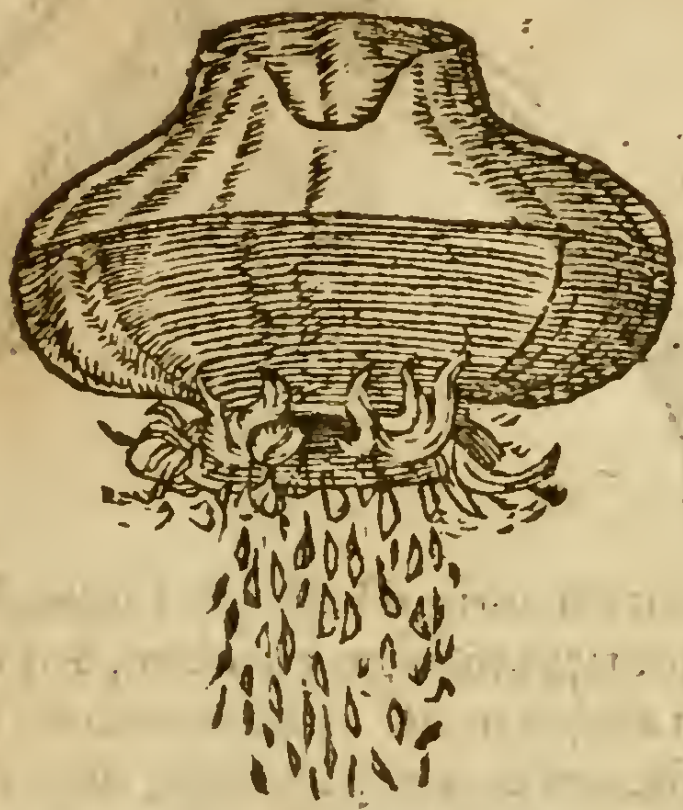

Plutarc. Cucurbitula Medica (quam ventosam passim appellant) prauum duntaxat sanguinem elicit, ac depascitur. Et animus nequam non nisi quod improbum est quærit, & continet.

Fons

Fons inuocantis.

Extrema siti laborans olim Samson, inuocato Dei auxilio, sensit præsens aquæ leuamen scatentis ex molari dente asini maxillæ, qua priùs mille viros peremerat. Quo miraculo notandum est, vel simplicissimam quamque rem, capacem esse gratiæ Dei, modò ea diuino eius verbo, qui verus viuusque fons est, imploretur. Iudic. 15

Id eſt: Et hic, & ille.

Et l'vn & l'autre.

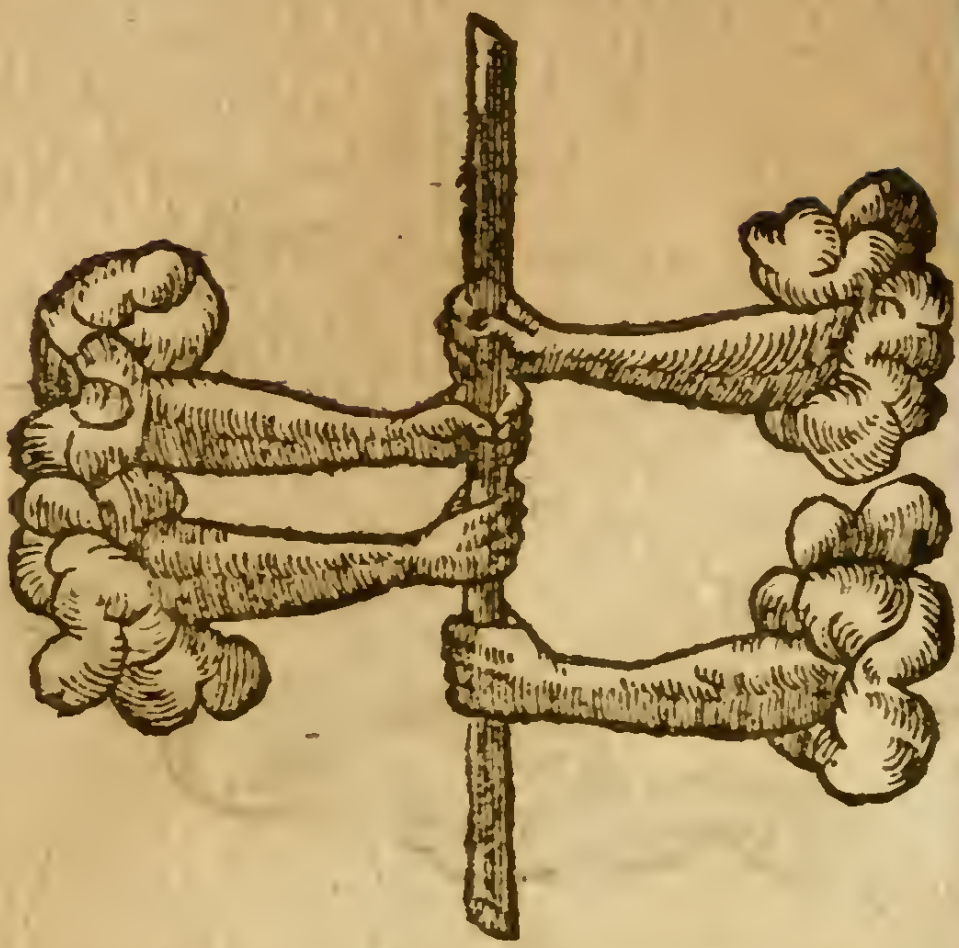

Duobus inter ſe quocunque certamine contendentibus, fieri nequit (quantacunq. virium, aut æquitatis ab alterutro præcellentia certetur) quin vel moleſtiæ ſaltem aliquid, ſi forſitan detrimenti nihil pars alterutra capiat. Atque eadem ratio eſt, quæ & luctantium in palæſtra, tractúue baculi, in qua de viribus certatur, vbi ne victor quidem abſque membrorum coactione vnquam fert victoriam.

Con-

Consultori pessimum.

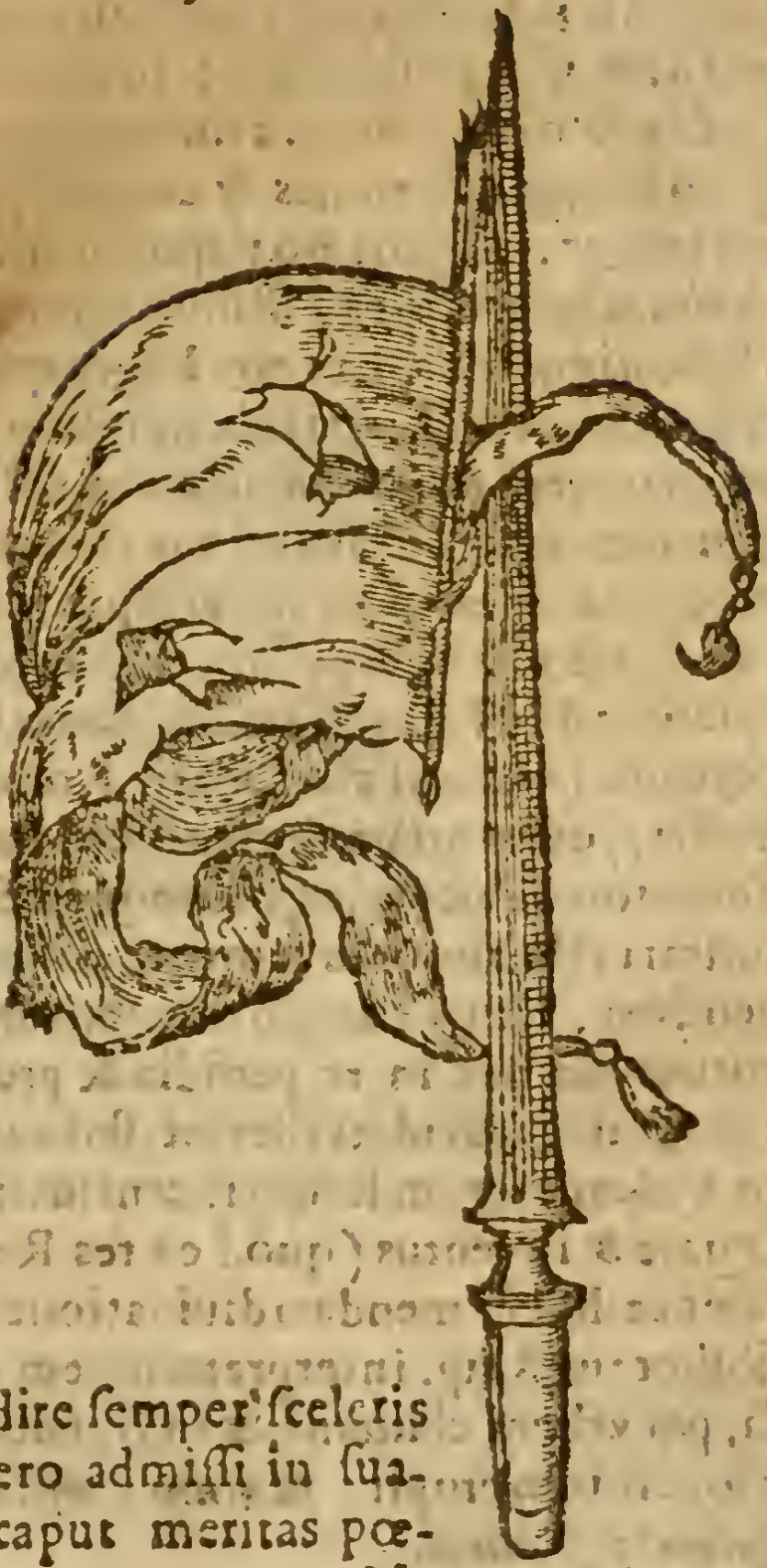

Redire semper scelcris ab altero admissi in suasoris caput meritas pœnas,

nas, certum est. Spectare licet hoc in vexillis, signísve bellicis, quibus militem ad expeditiones conscribimus, & in prœliis veluductoribus in hostem armamus. illa enim primas oppugnationes & conuulsiones experiuntur. Quinimo pugnarum auctore in omnibus perpetuò dissidiis grauiori supplicio digni sunt, & in eos Leges ipsæ quoq; seueriùs animaduerti iubent quàm in ipsos pugnatores. Atque ad præsens institutum pertinet quod Aulus Gel ius scribit de improbitate Hetruscorum aruspicum, quòd hi à Romanis interpellati, vt in mediũ consulerent de Horatij Coclitis statua fulmine percussa (vt erant clanculari) Romanorum hostes) postea quàm decreuissent statuam in desertiorem locum, ac vbi neque à Sole collustrari vllo vnquam tempore posset, semouendam, huius consilij accusatione facta, eorumque hac in re perfidia & proditione recognita, trucidati fuerint, statuáque ipsa in Vulcani forum honorificentiùs translata. Quare & iuuentus (quòd ea res Reip. feliciter cessisset) mendaci diuinatione in plausibiliorem Reip. interpretationem conuersa, per vrbem clamans, & indignabunda in prouerbium erupit: *Malum consilium consultori pessimum.*

Vis

Vis neſcia vinci.

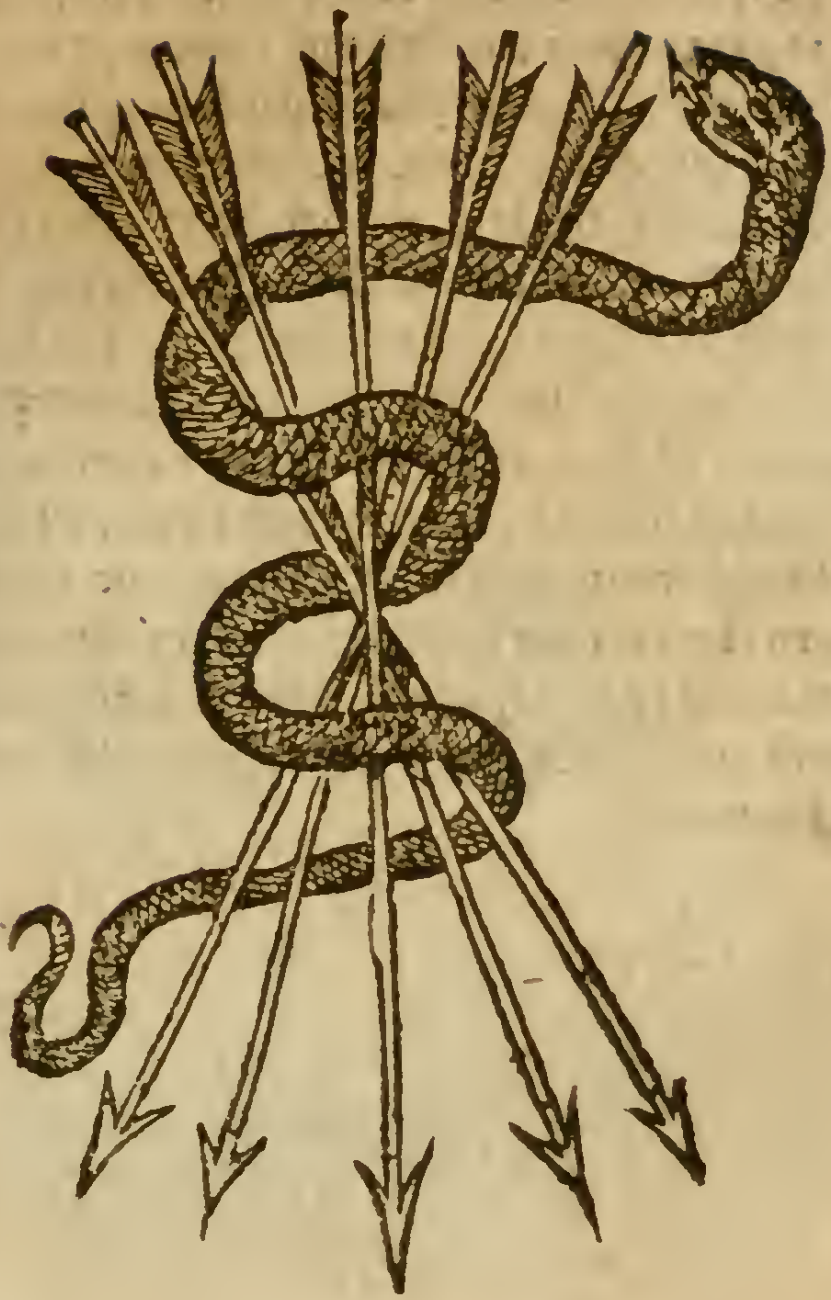

Scribit Plutarchus Scylurum Chæronenſem morituru octoginta filiis ſuis iaculorum faſcem per ſingulos obtuliſſe frangendum: Plutarc.

dum: quod cum præstare conando non pos-
sent, respondissentque impossibile esse, dis-
soluit pater telorum struem, exemptaque
singula sine vllo negotio fregit: hoc ipso do-
cens eos insuperabiles & inuictos fore, quã
diu concordi fœdere persisterent; si verò
dissidiis, & seditionibus distraherentur, in
captiuitatem & hostium manus facilè rui-
Plin. turos. Non dissimile posset huc à Plinio ad-
notatum adduci de Cycladicis Scyri lapi-
dibus, qui integri supernatant aquæ, dimi-
nuti verò merguntur. Sit igitur hoc Sym-
bolum sagittarum fasce iunctarum, simulq.
memoratorum lapidum hæc significatio.
Inuicta esse fœdera, si vinculum adhibeas
prudentiam.

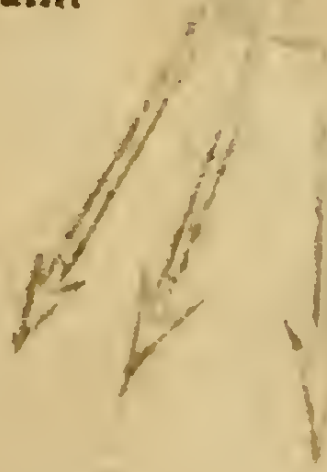

Quis

Quis contra nos.

Diuus Paulus cùm in Insula Melite vipera inuasisset eius manum, nullam inde contagionẽ accepit (quanquã secus arbitra- Act. 28.

rentur Barbari) sed in medias flammas ex-cussit viperam. Ex quo cernere est, quibus præstò sit diuina clementia, eis nihil vltra nocere posse.

Maturè.

Qua ratione olim Titus Vespasianus Imperator pro Symbolo suo anchoram cum Delphine pisce vsurpabat, eadem (vt arbitror) & Papa Paulus III. Chamæleontem cum Delphino: sic innuens, lentam illam celeritatem, aut maturitatem in rebus agendis omnino seruandam.

Lux publica Principis ignes.

Faces

Faces ardentes quas ante Principes suos Romani gestare solebant (quod est videre pleriſque priſcorum monimentis, & numiſmatibus: cuius etiam rei Herodianus meminit, vbi de Gordiani Cæſaris inauguratione ſcribit) haud obſurè ſignificabant, Principes, Imperatores, caſtrorum præfectos, ac Duces, nec non Prætores (ad quos etiam ſub Regibus, deferebatur ius decidendarum cauſſarum) virtutis ac æquitatis ſplendore debere cæteris præluceré.

Herod.

In

In se contexta recurrit.

Psal-

Psalmista commemorans immensam diuinæ gratiæ, pietatis, clementiæ, ac prouidentiæ beneficentiam & largitatem, ait:
Psal. 64. *Benedices coronæ anni benignitatis tuæ.* Quo & nos attentos facit, quòd à Domino nobis liberaliter suppeditatur vbertatis rerum omnium ac prouentuum annua renouatio, ac successiuus continuusque reditus. Vbi & effigie anguis, annus intelligendus est, iuxta Aegyptiorum literas Hieroglyphicas.

Pytho-

Pythone peremto.

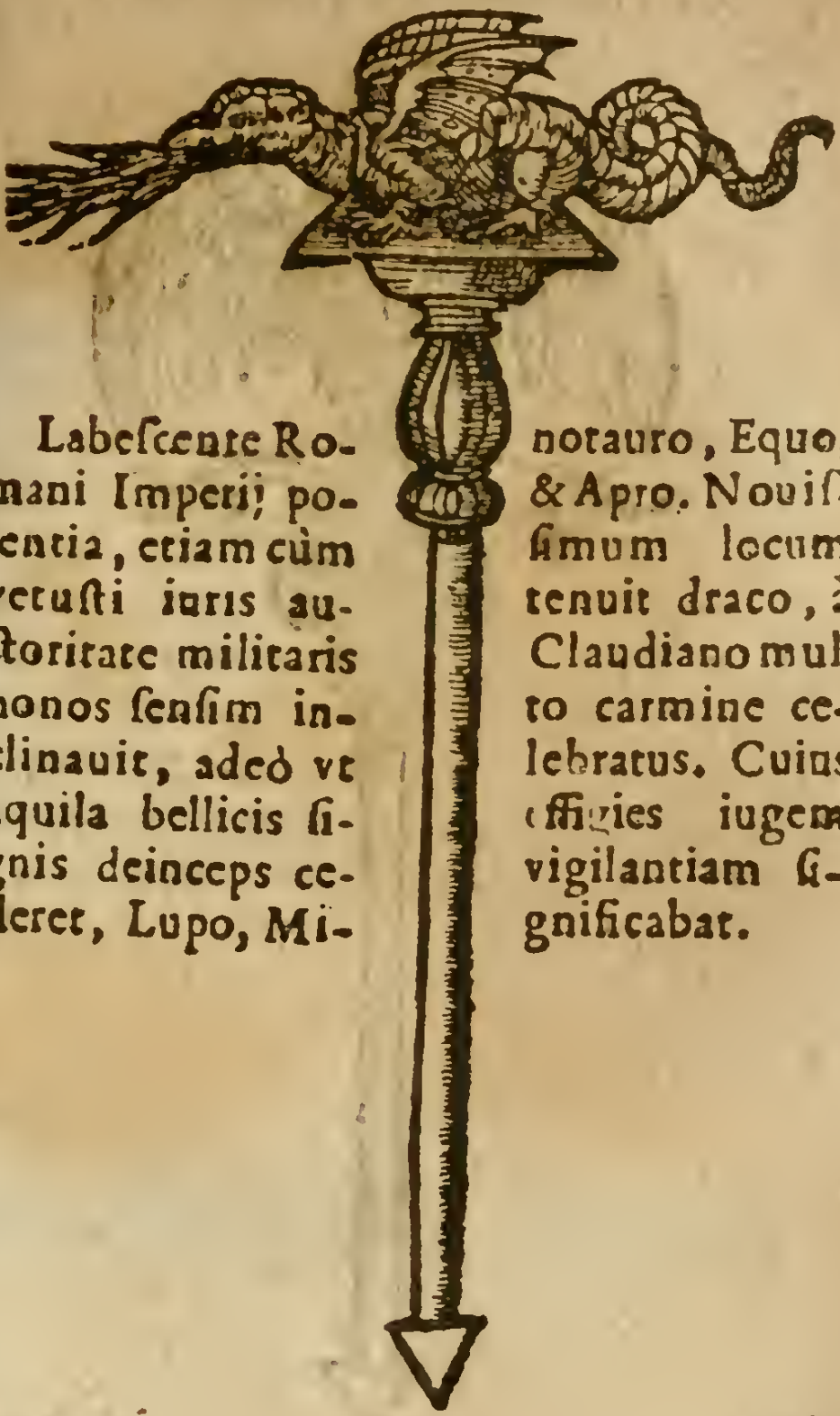

Labescente Romani Imperij potentia, etiam cùm vetusti iuris auctoritate militaris honos sensim inclinauit, adeò vt aquila bellicis signis deinceps cederet, Lupo, Minotauro, Equo, & Apro. Nouissimum locum tenuit draco, à Claudiano multo carmine celebratus. Cuius effigies iugem vigilantiam significabat. Claud.

Cal

Cælo imperium Iouis extulit ales.

Potissimum apud Romanos vexillum semper fuit Aquila: quod etiamnum hodie adhuc est Sacri Imperij. Atque hoc quidem C. Marius, posteaquam secundi Consulatus fastigium adeptus esset aquilam legionibus omnino dedicans, iuxta Plinium, cæteris omnibus signis prætulit. Aquila verò, propterea quòd reliquis omnibus auibus metuenda sit, ac formidabilis, quasiq. (vt vulgò fertur) pro rege habeatur, ad significandum populum, siue gentem quæ cæteras vniuersas subiugarit, pro Symbolo delecta est. Atqui verum & illud, in Romanorum vexillis antiquitùs Aquilam fulminis effigiem gestare solitam, siue vt Ioni consecratam alitem, siue vt illius arma, insigniáve præferentem siue denique quòd Plinio referente illa nunquam fulmine tangatur. Plin.

Infestis

Infestis tutamen aquis.

Dion. Seruius Galba Imperator tam sua, quàm maiorum acta & insignia, hoc Symbolo notauit: Canis erat à prora nauis sese inclinans, ac desilienti similis; quo vigilantiam, ac firmas excubias aduersus pericula designauit.

Anti-

Antidoti ſalubris amaror.

Summa salutis nostræ potissimum in imitatione mysterij passionis & crucis Redemptoris N. Iesu Christi consistit. Nimirum (vt antea dictū est) si afflictiones mortalis seculi perferūtur, vt sic inuocato Christi nomine assuefaciamus nos, & amaritudinem crucis eiusdem in calicem salutis commutemus, cum Propheta Psalte canentes:

Psal. 15. *Quid retribuam Domino pro omnibus quæ tribuit mihi? Calicem salutaris accipiam, & nomen Domini inuocabo.*

Cessit

Cessit victoria victis.

Hac ratione cruenta sanguinis effusio, sanctis Martyribus, & pro Dei nomine patientibus, in speciem coronatæ Palmæ, ceu æternum partæ victoriæ præmium, conseritur, vt sic immortalis regni corona insigniatur. Sed nec ij tantùm qui sanguinem pro confessione fidei fundunt, martyrum ideo appellatione digni censentur, verùm etiam qui pro hereditate Regni cælestis Christum Dom. sectantes crucem ferunt, æquo animo tolerantes huius sæculi contumelias & quotidiana opprobria, in quo præcipuum martyrij genus, vt plurimùm versatur, & exercetur.

Fin.

Flauescens.

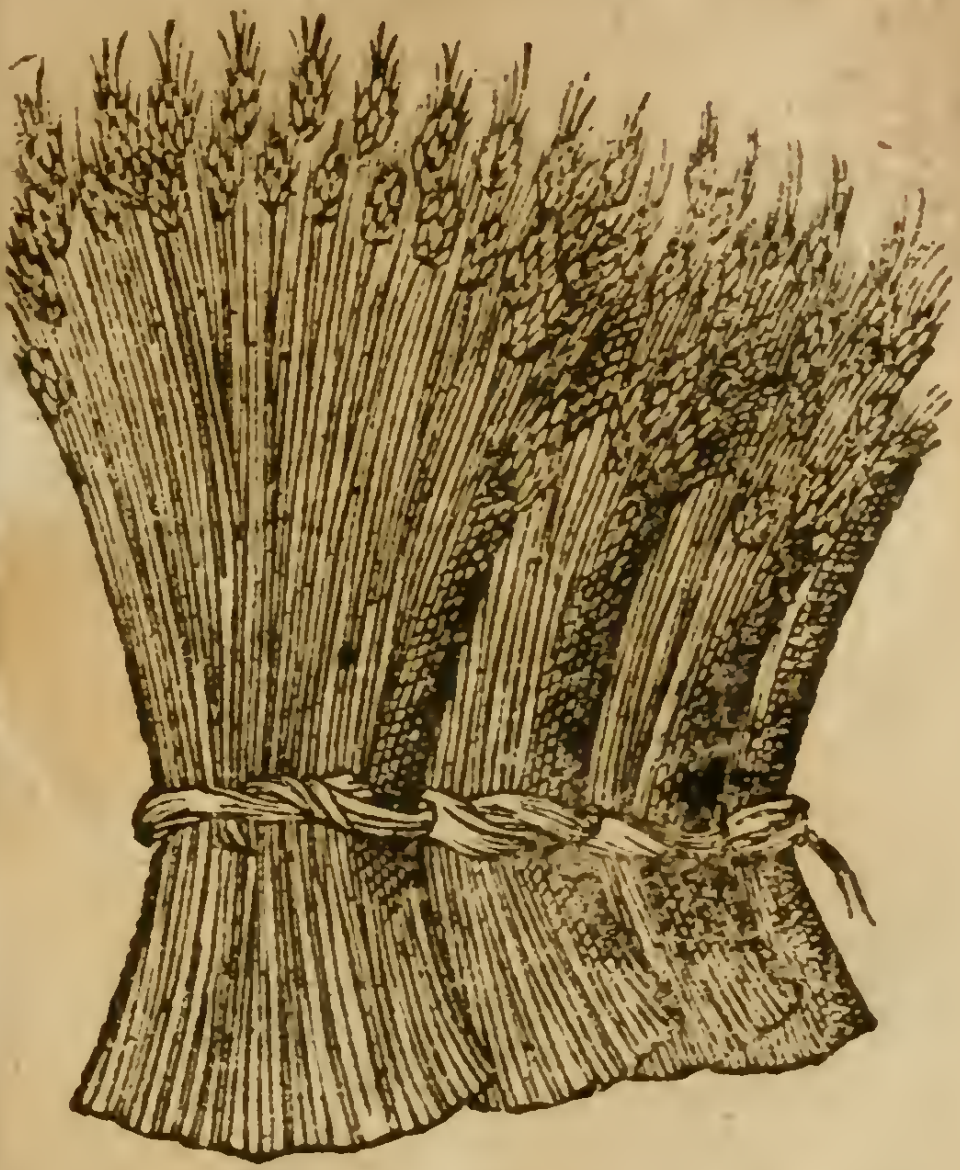

Horatius Farnesius Dux Camerinus, eiusmodi quaternione fascium viridium segetum vsus fuit, qua adolescentiam Principis generosi (vt opinor) aliquando in maturam ætatem conuersum iri figurauit.

Vt lapsu graviora ruant.

Plin. Draconi & Aquilæ perpetua intercedit inimicitia. Quo fit vt nunquã absq; acriore pugna mutuum occurrant: & tam periculosè per æthera inter se committuntur, vt aquila draco-

draconis cauda circumuoluta deorsum simul consternentur. Eadem elatis, ac superbioribus inter se contendentibus ruina solet vsu venire.

Victrix casta fides.

In æde Franciſcanorum, præclaræ vrbis Auenionenſis, tumulo Heroidis Lauræ à Franciſco Petrarcha tantoperè decantatæ inſculpta ſunt Emblemata duobus laureolis ramuſculis in ſeſe tranſuerſim incumbentibus, ſuperaddita itidem tranſuerſim cruce forma per medium aſtante, & ſupra hæc ſcuto, ſeu inſigni medio affixa ſurſum roſæ effigie. Quibus ſignificauit primariæ ſuæ fidei ac fœderis integritatem cum caſtimonia coniunctam victoſque mundanos affectus.

Ipſa

Ipſa ſua teſtis victoria cladis.

Reperiuntur etiamnum hac ætate numiſ-
nata vetera inſcriptione Veſpaſiani Cæſa-
is, quibus impreſſa eſt palmæ procerioris

figura, Dactylis abundantis. Porrò arbo rem fœcunditate nobilem, & copiosam in Iudæa, potentissimi illius Principis vi & armis expugnata, subiugataq., nasci certissimum est. Quare & non solùm Iudaicam regionem ominosus hic palmæ arboris typus, verumetiam gentis desolationem & excidium diuinum in illius posteros perpetuum testatur.

Malo vndique clades.

Exerti prominentesque per gyrum gladij, obsessusque intra hæc septa pauens lepusculus certiores nos reddit, nusquam criminosis aut agro, aut vrbe locóue, corpore, aut spiritu tutum dari suffugium, aut latebras. Sic enim tum infinitis aliis locis, tum verò apud Mosem minatur Scriptura: *Foris vastabit eos gladius, & intus pauor.* Deut. 32

Gran-

Id est: Et fortuna celsitudo.

Grandeur par grand heur.

Refert Dion anulo sigillatorio Pompeij insculpta fuisse trophæa tria: quemadmodum & Syllano. Quod haud dubiè Symbolum præcipuorum vtriusque gestorum monimentum prætendit.

Dion.

Impro-

Improbitas ſubigit rectum.

Quemadmo-
lum arbor ab
iederæ com-
plexu & aſcen-
ſu comprimi-
ur ac ſuffoca-
ur: ſic foren-
is cauſa quá-
ris iniuſta, fa-
undi cauſidici
ıre ac inge-
io torquet ius
ro ſuo arbi-
rio.

Pacis

Pacis & armorum vigiles.

Ex gallinacei tubæque excitante horologio non difficile est iudicare, quantum interfit inter belli & & pacis conditiones.

De

De paruis grandis aceruus erit.

A ſpica ad manipulum, à manipulo ad faſcem. Ita pauper recto conſilio, ſummaq. pru-

prudentia, & sedulitate bonis sibi licitis, a oblatis vti debet. Ad quę vbi Dei liberalitate peruenit, opus est aliquando gradū sistat sibiq́ue fortunatiss. illam rerum sufficientiam, veram diuitiarū coronidem pro scopo prę figat. Memor hac in re continuè Gallici cuiusdam (cuius tamen si mihi cognitum foret, non magis hic auctoris nomen taceretur, quàm egregia laus quam ex ea meretur) Ogdoastichi, quod subsequitur:

De moins que rien, l'on peut à peu venir:
Et puis ce peu, n'a si peu de puissance,
Qu'assez ne face, à assez paruenir
Celuy qui veut auoir la suffisance.
Mais si au trop (de malheur) il s'auance,
Ne receuant d'assez contentement,
En danger est, par sa fole inconstance,
De retourner à son commencement.

Sententiam sic reddere placuit hoc decastichо:

De nihilo (minus aut nihilo si quid queat esse)
Ad modicum multis sæpe venire datur.
Et modicū hoc tantū valet, vt quēuis patiatur
Quod satis est etiam largiter assequier.

Si ta-

Si tamen huic placeat modò sufficientia rerum,
Atqui se ad nimium tendere fortè volet,
Non contentus eo, potuit satis esse quod illi,
Inconstanti animo certa pericla manent,
Ne redeat meritò (qui nîl vult, credito diteri)
Nudus, & ad primũ pauper (vt ante) statum.

Là, le danger.

Bacchi ſimulachrum Lacedæmone ſtabat haſtam tenens longiorem circũſerpente per illam ſurſum hedera vſque in ferratam aciem occultatam. Quod exprimebat, non vi, aut impetu bella gerenda, verùm conſiliis, ſtratagematiſque, & arte regenda: hiſce enim artibus ſubditos eſſe bellicos impetus.

Nodo

Nodos Virtute reſoluo.

Hoc Symbolo S. Andreæ Mareſchalli, lacerto gladioq., qui propriè Alexádri Magni dicitur: nodum Gordium priſca Midæ Regia, ſecante, intelligi (mea quidem ſentẽtia) poteſt magnanimi eius Principis ſolertia: & res alioqui difficiles, virtute reddi faciles.

Turpibus exitium.

Quemadmodum Scarabæus excrementis equinis, ac ſtercore alitur, at in media roſa emoritur: ſic molles & voluptuarios non delectat pietatis & optimarum rerum ſtudium, ſed voluptatum & nequitiæ ſordibus inquinari malunt.

Vnius

Vnius compendium, alterius dispendium.

Serpens nisi serpentem deglutiat, non fit draco. Sic diuites non nisi damno, & veluti ex alieno ære conflata potentia, opulentiores euadunt.

Consilio firmata Dei.

Coro-

Coronatus enſis inter duo ſplendicantia Engelb. Mōſtr.
filia, quondam à viragine illa Aureliana in vexillo militari geſtatus, immortale monumentum eſt protectionis Gallici Regni.

Etiam fortunam.

M. Sergius, Eques Romanus posteaquam crebriùs cum Hannibale conflixisset, atque iterum etiam captus astu huius manus euasisset, tandem in prælio dexteræ iacturam fecit. Vnde postmodum sinistra confligere coactus est in quatuor prœliis. Ceterùm cum non æquè commodè hac atque illa vti se experiretur, brachio dextro sibi manum ferream adnecti curauit. Qua quidem ipsa vsqueadeò strenuè, feliciterq. militię postea vsus est, vt in Gallia duodecim etiam Romanis infestos exercitus superarit, ac fuderit. Quam ob caussam, scribit Plinius, non agnoscere se quemquam alium, qui Sergio virtute, atque magnanimitate præponi debeat. Qui etiam ipsius fortunæ violentiam subiugans, omnibus victoriarum laureis, & coronis dignum se reddidit.

Sic

Sic ſopor irrepat.

Scriptum legimus in Annalibus Gallicis, Annal. Franc.
Regem Burgundiæ Gontranum venãdi labore aliquando fatigatum, excubias agente armigero, obdormiſſe in agro quodam ſecus præterlabentem fluuiolum, prodiiſſeq. adeò ex Regis ore animalculum, ac tentaſſe torrentis illius tranſitum. Quod videns Regis famulus, exſeruit enſem, quo velut ponte beſtiola traiecit riuulum, ſub antrum aduerſi montis ingreſſa: vnde mox egrediens, atque per enſem velut põtem denuò remeans,

regium os denuò ingreditur. Expergefactus Rex famulo recitat visum sibi tale insomnium: traiecisse se flumen ponte ferreo, ac speluncam sub altiori colle penetrasse, vidisseque thesaurum istic ingentem recónditum. Quod audiens famulus ordine illi narrat quæ sub eius somno accidissent. Curauit itaque Rex interiora montis aperiri, effoditque ex eo auri, argentique vim magnam, quam in egenos, & pauperes erogauit, tum etiam in variarum Ecclesiarum vsum dono obtulit, ac distribuit: nec non ex eo thesauro Sancti Marcelli iuxta Cathalonium ad Saonam (vbi & sepultus creditur) feretrum auro obduci fecit.

Cæcus

Cæcus amor prolis.

Fœtus suos tam impatienter diligit simius, vt, dum amplexibus plus iusto indulget, compressu frequenter enecet. Solent quoq. nonnulli parentes in cultum & educationem liberorum tam profusi esse, vt tandem nimia indulgentia eos perdant. Plin.

Sup-

Supplicio laus tuta semel.

Indum

Indum quendam arte iaculandi tantæ dexteritatis ferunt fuisse, vt sagittando procul posset tela per minorem annulum mittere. Quapropter ab Alexandro iussus idipsum coram experiri, vt faceret adduci nullo modo potuit. Quocirca regia sententia ad mortem damnatus, rogatusque cur rem tam pusillam in Regis gratiam non faceret, vereri se aiebat, ne diutina sagittandi assuetudine fortè aberraret. Alexander videns non tam ob rebellionem, quàm ob metum, ac pudorem id ab homine fieri, solui damnatum iussit admiratus eiusdem indolem gloriæ cupidam, quippe qui mortem subire potiùs vellet, quàm celebre suæ artis nomen famamque vitiare.

Omnis

Omnis caro fœnum.

Si hic

Si hic populus qui præ ceteris omnibus vniuersum orbem frustra diuexauit, quò se magis magisque semper amplificaret, ac velut in immortalitatem assereret, eò tandem maturo cõsilio, atque in rem suam descendisset, vt quid auctoris sui, & quasi procreatoris Romuli Symbolum (quod erat fœni fasciculus lancea suspensus) significaret, serio, & fixiùs aliquando expendisset, nunquam sanè tot, tantasq. tum corporis, tum animi ærumnas subiisset: contemplatus nimirum tam subitam, momentaneamque rerum humanarum vicissitudinem: maximè verò earum quæ propriùs ad carneum hoc, terreumque corpus spectant: cuius mutabilitas, & inconstantia cum fœno viridi, floribusque marcescentibus à Propheta comparatur. Ouid. Seruius. Esa. 40.

Paradin. hìc lanceæ meminit, cùm tamen Icon ipsa non lanceam, sed velut perticam potius, aut fudam referat.

Tolle

Tolle voluptatum ſtimulos.

Her. QUemadmodum flabello ex oculatis Pauonum plumis ad muſcas diſcutiendas confecto vtimur, ſic voluptatem, ac libidinum omne genus à nobis arcere, & nos ipſos expurgare ſumma vigilantia, curaq. debemus.

Pax

Paix outragée se rend vengée.

Id est: pax temerata solet semper se vlcisci ipsa.

Zenonis Imperatoris temporibus mer
tas Persæ admissorum pœnas dedere. R
cogitarat enim Persarum exercitus dolo
Cæsarea signa (quibus affixæ pendeban
ostendebanturque pacis inter vtramq. ge
Procop. tem initæ conditiones) præceps ruere,
conuellere. Verùm ex improuiso in præp
rata à Romanis fossa, tum Persarum ip
Rex vnà cum liberis, tum exercitus præ
pui intercepti sunt: quin & totius exercit
reliquiæ mox per insidias fusæ sunt, &
vnum omnes profligatæ.

Rera

Rerum Sapientia custos.

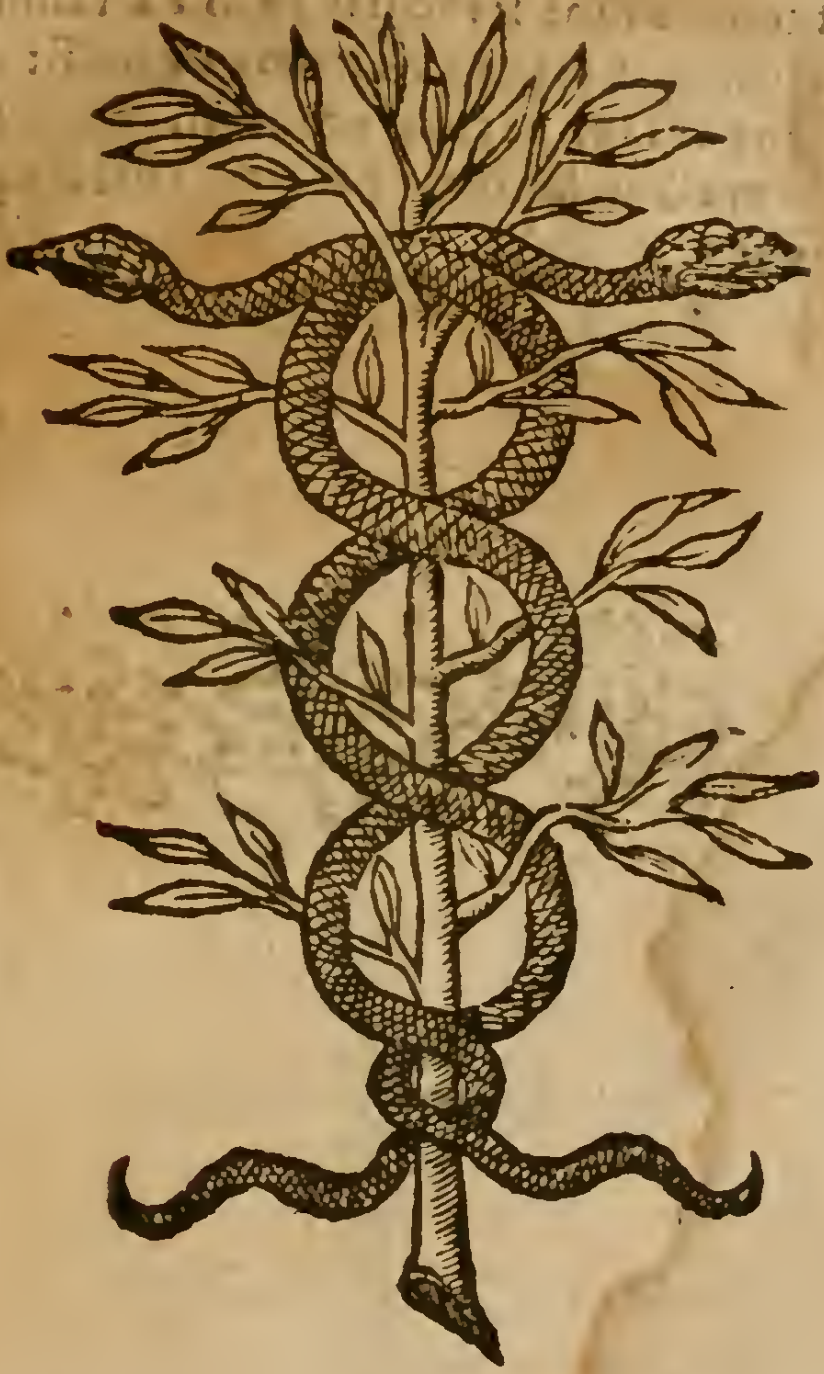

Illustrissima Bituricensium Ducissa Margareta singulare animi sui votum hoc Symbolo gemini serpentis ex oleæ ramuscul vtrumque caput exserentis expressit: indicans veram rerum omnium gubernationem clauo sapientiæ & prudentiæ optim teneri.

Discit

Discite iustitiam moniti.

Quocumque Sicambrorum Rex Basanus Dioclis filius tenderet, anteferri perpetuò ensem iubebat, summitate cuius adnexa erat restis, aut laqueus: idque in testimonium inuiolatę iustitiæ. Fuitque Rex ille, præterquàm quòd aliis virtutibus clarus tam diligens iudiciorum & æquitatis censor & conseruator, vt in delinquentem gnatum proprium seuerè animaduerrit.

Concussus surgo.

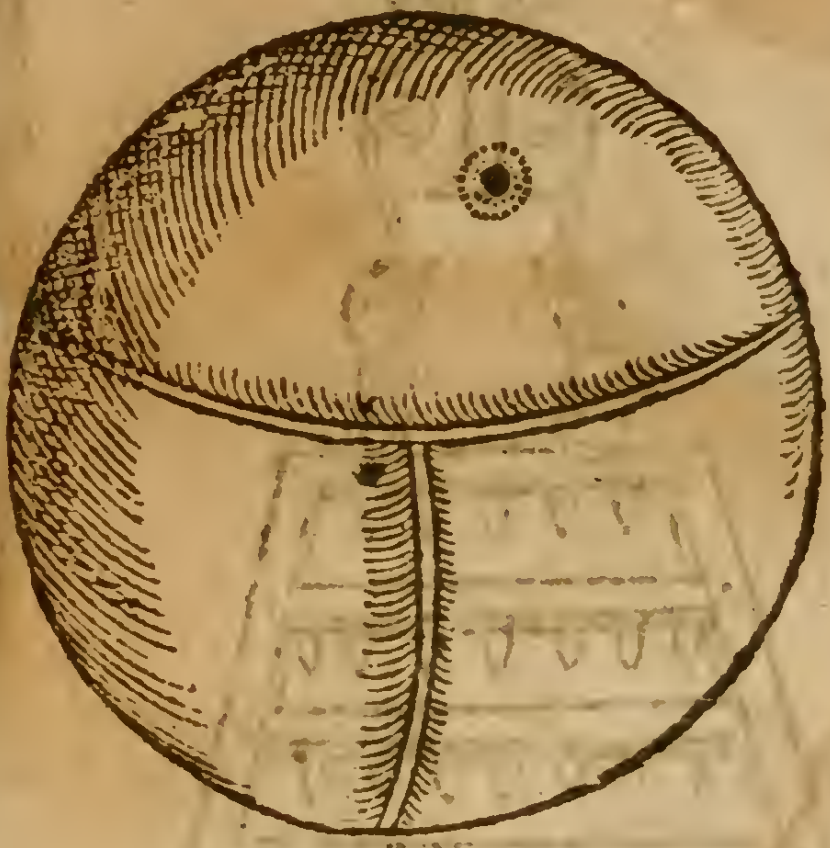

Vento turgens pilaris (vt ita dixerim) orbis Admirallo Chabotio pro Symbolo fuit, addita superscriptione : *Concussus surgo.* Quæ Symbolum ipsum satis explicat.

Hâc virtutis iter.

Raſtrum agreſte Y literæ (quam Pythagoricam vocant) alligatū (quod pro Symbolo ſibi vēdicabat M. Petrus Moruillerius Galliæ Cancellarius (quemadmodum ſpectare eſt in æde S. Martino campeſtri ſacra vrbis Lutetiæ) ſatis admonet ad virtutem conſequendam labore iter fieri.

Hoc

Hoc Cæsar me donavit.

Carolus VI. Frãcorum Rex, venatus in ſilua Senliana ceruũ, qui collum habebat obuinctũ catena ſeu torque æneo deaurato, cum antiqua inſcriptione in hęc verba: HOC CÆSAR ME DONAVIT cupiensque memorabilem hanc prædam in poſteritatis cognitionem diffundere, Symbolum ſibi ſumſit Ceruum, alatum rediniatum colla corona.

Victo sæculo.

Spinea Corona, arundini iuncóve inserta typum refert passionis Seruatoris nostri Iesu Christi: designans cæleste ac æternum eius

eius regnum, & de deuictis mundo ac Satana Principe huius mundi, victoriam.

Terriculum noxæ.

Crea-

Creatus in primarium Ducem exercitus Pompeius Magnus, & à Sylla missus in Siciliam, non solùm vigilanter, strenuèque, & magnanimiter se gessit, verùm etiam summa æquitate iustum Ducem præstitit: adeò vt etiam quos sciebat milites excursionibus extra aciem prædari ac mala patrare, eos grauiter puniret. Ad hæc quò præcursores, ac velites ab obuiorum oppressione coërceret, ac refrenaret, etiam illorum gladios annulo proprio sigillatorio notabat.

Hic

Hic terminus haret.

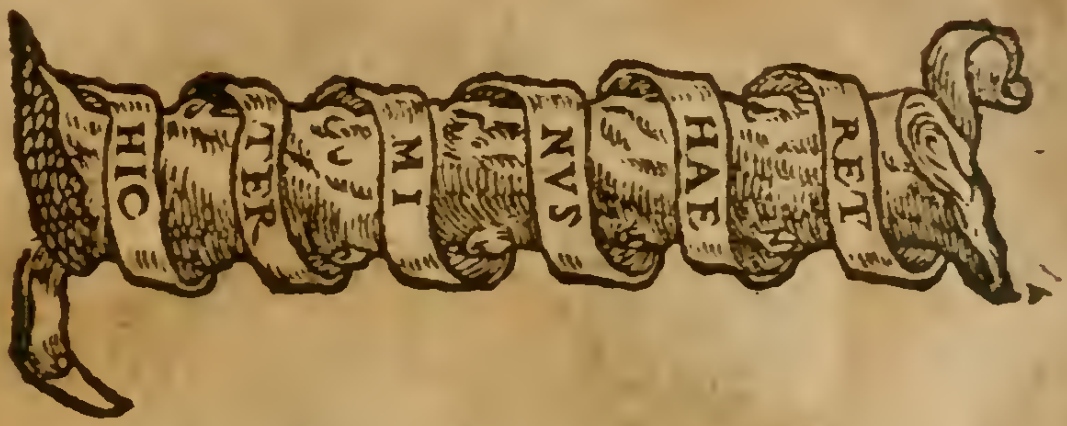

Ne dignitatum, ac honorum, & bonorum, ac denique rerum omnium prouentus & affluentia Magnates, & illustres Heroas omnino præpediret, quò minùs interdum cogitarent se quoque mortales esse, vniuersi ferè certam rationem aliquam, quæ illis subinde mortis refricaret memoriam, excogitarunt. Quod & ipsum hodie facit Dominus Boizius, Summus Regis prægustator, vsurpans pro suo peculiari Symboio effigiem deiecti trunci, his verbis circumquaq. appositis: *Hic terminus haret.*

Mihi

Mihi pondera luxus.

Hier.

Quem-

Quemadmodum (vt habet Seneca) ex nimia fœcunditate contingit fruges à seſe opprimi, ſpicáſque deiici, ſic & immoderata ſuarum commoditatum, ac voluptatum congeries præclaris ingeniis, & alioquin bene natis eſt nocentior. Sen.

Nil am-

Nil amplius optat.

Typus hic retium & caſſium inter ſe compactorum referri poteſt in præcedentem metaphoram : docetque eum qui ſuo contentus cenſu viuit, facilè rerum caducarum ſuperfluam cupidinem ſperuere, & eleuare.

Num

Num ſtatus telluris honor?

Inoleuerat Romanis conſuetudo, vt Præfectis Prouinciarum recens aut creatis, aut inauguratis gratulationis ergò, ac veluti læti aduentus auſpicium, darentur in ſingula capita, muneris honorarij loco ſolidi ſeptem, ceſpes, clauis, atque pila ſeu ſphærula. Ceſpitem ideò dabant, vt operam daret Præfectus ne annona carior euaderet, ſed in eo Cod. lib. 12. titulo de Prætor.

pretio conseruaretur, vt nulla caritas rerúmve indigentia, aut fames exoriri posset. Ad hæc vt ea prudentia, ac clementia res subditorum moderaretur, vt prò dato cespite, vel totos agros Præsidi ferrent acceptos. Clauem verò, vt libertatem, & iuris dicendi, imperandiq́ue potestatem expenderet. Sphæram denique vt summum ius & auctoritatem designaret. Sic enim Alexander oblatum à Dario globum, seu Sphęram est interpretatus. Nisi Sphæram significare volnerimus ordinis ac disciplinæ militaris gubernationem.

Mepom-

Me pompa prouexit apex.

Summam rerum præclarè gestarum mercedem Romani existimabant, si suos Imperatores, Duces, Equites, Antesignanos, ceterosque milites strenuos (pro sua quemque tamen dignitate, merito gradu, commissaq.

prouincia) certis coronis, quas ideò quoque Militares appellabant, honestarent. Quarũ propterea quòd virtutis, præclarorumque factorum & inuicti animi testimonia fuerint, præcipuarum, ac illustriorum Icones hic vnà cum suis gnomis, sententiunculisve contiñuè patent: idque tum, inquam, ob perpetuam generosæ antiquitatis reminiscentiam, atque decus, tum etiam ad oblectationem, voluptatem, & spem huius tempestatis hominum ad æternum quoque virtutis honorem, præmium, & laudem tendentium, ac aspirantium: quæ potissimum Reipub. (quę omnibus curę esse debet) vindicibus, patronis, & assertoribus debentur. Proinde quę prima iam exhibetur, Triumphalis dicebatur, quia lauręis ramis bacciſq. circumtexta inuictis triumphatoribus offerebatur. Quibus vt hostium victoribus & domitoribus, tota vrbe Roma magnificis curribus & rhedis circumuectis triumphum agere Senatus ipsius decreto fas erat. Prius tamen edocto Senatu de quinquies mille hostibus vno prælio cæsis. Hæc verò triumphalis corona temporis diuturnitate, Imperio decrescente, postmodum vnionum & margaritarum admixtionem, necnon & aliarum

aliarum gemmarum variationem admisit: ac tandem ex natiua lauro in laurum scalptam aureoque circulo impositam commutata fuit: quemadmodum adhuc vel in hodiernum diem in antiquis numismatibus & statuis inspicere est.

Merces sublimis honorum.

Tribuno militum Equitíve, qui hostium obsidionem strenuè sustinuissent, ab iis qui liberati seruatique fuerant dabatur Corona

obsidionalis siue graminea. Et quamquam hæc è solo gramine (quod & ipsum largè pro quibuscunque herbis quę tum ipso loco inueniri poterant obsidione soluta, hic accipiendum est) circumtexta fuerit, nihilominus tamen, Plinio testante, omnium fuit honoratissima, illustrissimaque, ac summo in pretio habita.

Seruati gratia Ciuis.

Donabatur etiam à ciue corona ciuica ciuis is qui ciuem singulari periculo in pugna liberasset, viuumque seruasset. Texta fuit eiusmodi corona querceis foliis ac fastigiis: quòd prisca ætate ex quercu alimentum suppeditabatur.

Excidij turribus horos.

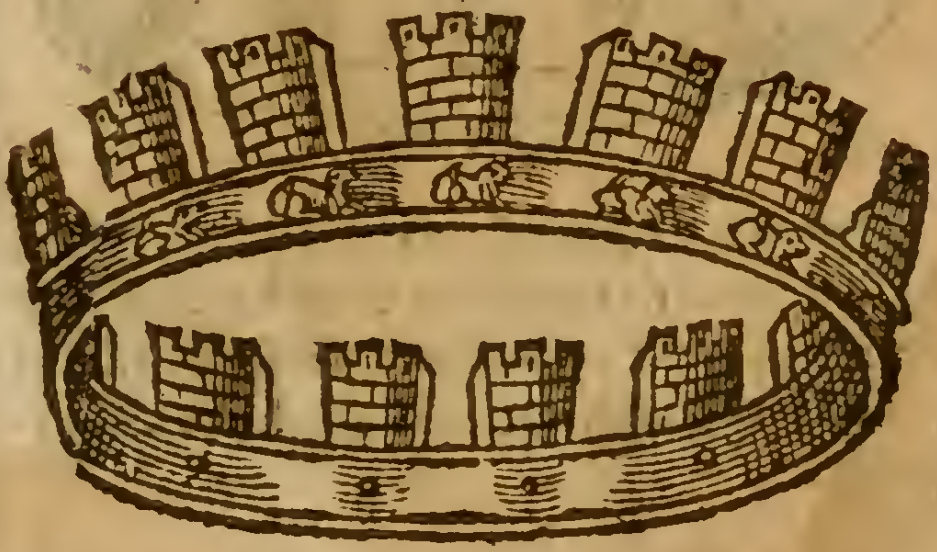

Muralis Corona ex auro conflata in formam muralium pinnarum illi dabatur ab Imperatore exercitus, qui primus vi & armis hostium mœnia transcendisset in vbem.

Hac vallii insigne recepti.

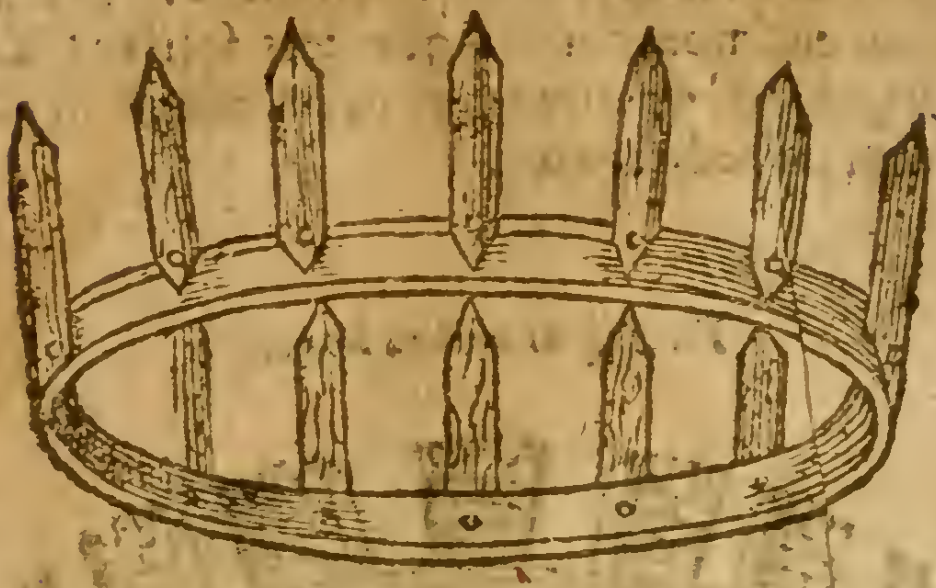

Corona Castrensis vallaris, seu prata itidem ex auro confecta donabatur ab imperatore, seu exercitus Præfecto illi qui primus oppugnando vallum hostile occupasset.

Cla-

Classis monumenta subacta.

Nauali prelio qui in classem hostium armatus, primusque irruens nauem ingressus esset, Corona aurea nauali cohonestabatur, rostrorum, aut naualium prorarum adinstar confecta.

In hunc intuens.

Mos erat priscis Aegyptiis per symposia ab aliquo circumferri mortis simulacrum, singulisque ordine intuendum ostentando dici:

Cons

Contuere, hoc quid sit, gens iacentumq; vacato,
Quàm lubet, huic fies tu similisq; semel.

Quin etiam in extremi exitus commonitionem, ac reminiscentiam refert inter alia Isidorus, Constantinopoli inualuisse consuetudinem, vt quo primùm die coronam Cæsaream Imperator suscipiebat, ad ipsum sedentem sublimi throno, accederet cæmentarius, Cæsari proponens lapidum genera tria, quatuórue, in hæc verba iussus dicere: Isidor.

Elige ab his saxis, ex quo Augustissime Cæsar,
Ipse tibi tumulum me fabricare velis.

Victoria

Victoria limes.

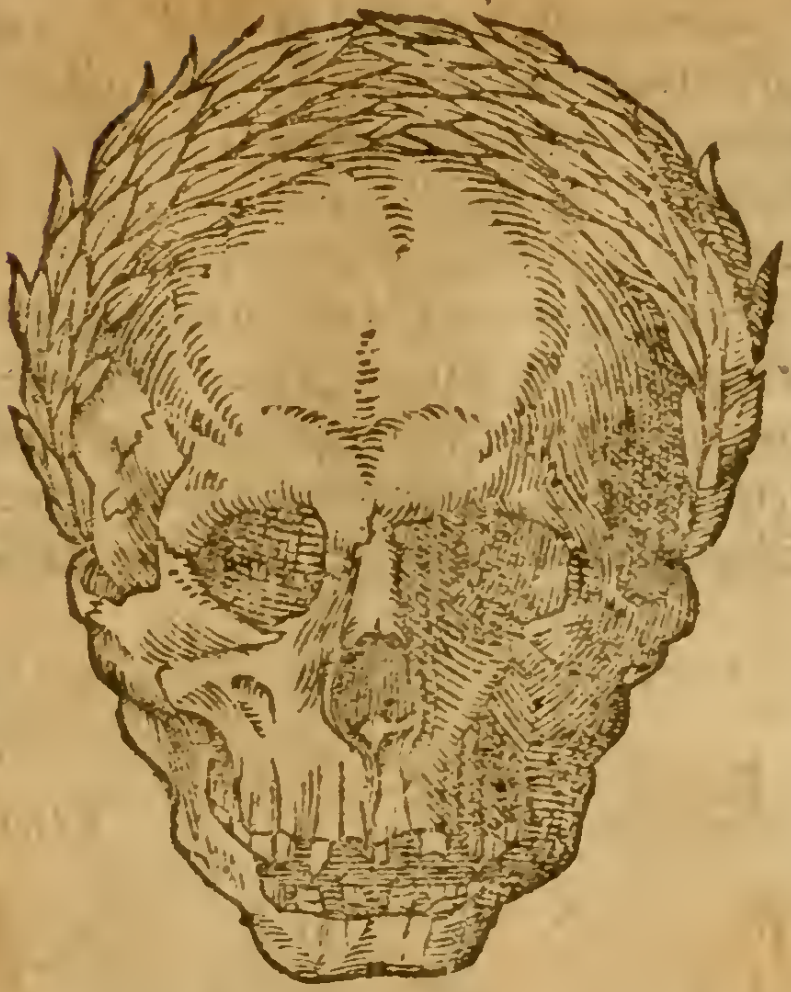

Interrogatus ab Adriano Cæsare Epictetus Philosophus quam ob causam mortui coronis insignirentur, respondit, vt sic indicarent, quòd labores & ærumnas, seu molestiarum immensum pondus huius vitæ morte superassent. Eius quoque coronationis meminit Plinius, atque ad eum modum efferri solitos testatur.

Spes

Spes altera vitæ.

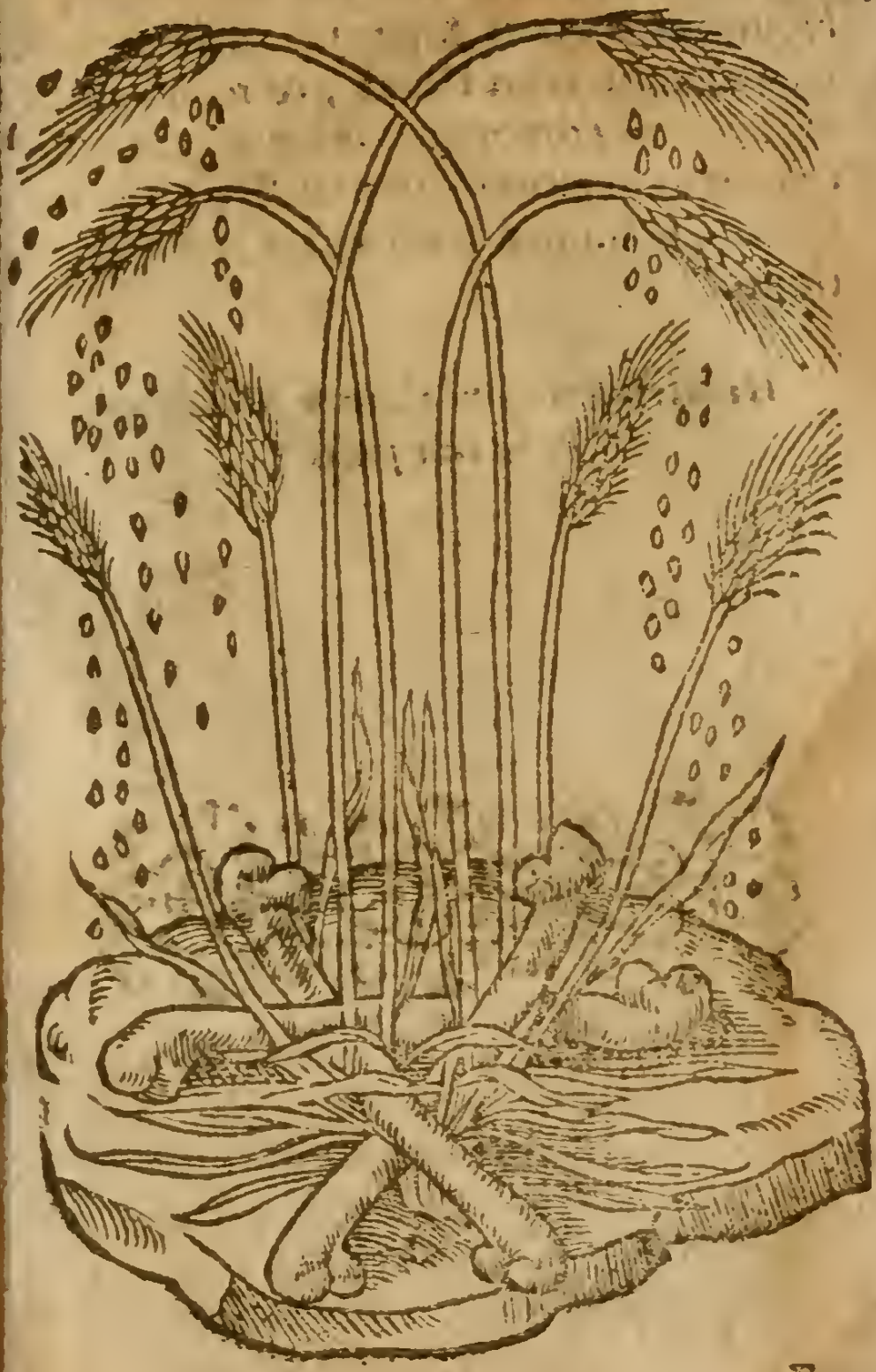

Fru-

Frumenti, ceterarumque herbarum, & leguminum grana, & semina in solum iacta emortuáque reuiuiscunt, & renascuntur. Sic humana corpora per mortem cadentia, resurgent in gloriam in nouissima illa vniuersalique humanorum corporum suscitatione.

Heroicorum Symbolorum M. Claud. Paradini finis.

SYM-

SYMBOLA SEV EMBLEMATA Gabrielis Symeonis Florentini.

Huc cursus fuit.

Vt eum à quo è magno naufragij periculo in portum salutarem perductus sit aliquis plurimi facere debet, ita (quãtum suspicor) huius Symboli auctor hoc ipso contestatum esse voluit, quantopere suspiciat, quamque fortunatũ se reputet quòd in benigni Principis Emanuelis Philiberti Sabaudiæ Ducis clientelam receptus sit.

Quis

Quis dicere laudes?

Insigne hoc solidæ ac planæ Crucis (Diuinæ charitatis munimentum) Sabaudiæ Ducibus proprium, & dictio monosyllaba EL Hebraicè Deum significans, annulo ex margaritis, aut Orientalibus gemmis compositò inclusa, corona Regia superaddita. Regiam prosapiam, necnon & nomina Sabaudiæ Ducis Emanuelis & Ducissæ Margaretæ appositissimè significat. Quibus diuinis dotibus hos Principes ornatos nemo certè vltrà meritum collaudare queat.

Festina

Festina lente.

Augustus Cæsar (alienus à nimia præcipitantia ac credulitate illa, qua plerique Principes ac Iudices primo impetu parasitorum suorum delationibus fidem adhibentes, multa iniquissimè interdum egerunt) temperantiam, & regendis Imperij habenis moderamen iustum observare se testaturus, præter alia, papilionem cancro marino adhærentem inter alia sua monimenta auro exsculpi iussit, ab huius gressu lentiore tarditatem, ab illius pernici volatu præcipitantiam innuens: quibus coniunctis, temperamentum Principi pernecessarium conuenire declaratur.

Festina lentè.

Loco Cancri papilionisque Augusti, Vespasianus Imperator delphinem, vt hic expressum vides, figurari iussit.

Pacatum

Pacatum ipſe regam auitis virtutibus orbem.

Reſtitue *patrijs* pro *auitis* ſubſtituerétur.

Hoc typo Delphinis orbis Sphæram pinnis ſuſtinentis forma annuli adamante inſigniti (priſco Medicæorum familiæ proprio Symbolo) cum incluſa creſcentis Lunæ forma (Regis Henrici Symbolo) ex qua etiam ramuſculi duo pullulent, palmæ ſcilicet, ob partam victoriam & oleę, in ſpem pacis, adſcripto elogio: *Pacatum ipſe regam * auitis *patrijs*

virtutibus orbem, intellectam volumus Regis Delphini illustrem progeniem tum ex patre, tum matre, vtriusque Symbolis in vnum redactis: per lunare incrementum sanguinis regij splendorem, per adamãtem infractam virtutem, denique per mundi sphæram, siue globum, insuperabilem eius potentiam innuentes. Ad quem olim etiam modum prisci Romani hoc ipsum significauere.

Faro

Fato prudentia maior.

Stellam angue coronato, caudamq. mordente circumseptam supraposita hac inscriptione: *Fato prudentia maior*, Reginæ Gallorum honoris ergò dedicaui: idque ad significandum, quòd, etsi fortuna Principem hanc antea multùm exercuisset, velut tantorum patris, ac matris, nimirum Vrbinatum Ducis & Heroinæ Boloniæ filiam,

neptémque tanti Pontificis quantus fuit Clemens VII. & vxorem adeò sublimis, potentis, inuictiq́ue & generosi Principis, nempe Henrici II. Franciæ Regis, deniq. tot, tamq́ue insignium regiorum liberorum matrem, tamen admirabili virtute sua, & modestia, rerumq́ue tolerantia cum tempore hoc effecit, vt partes laudis primas inter priores Franciæ Reginas obtineat.

Miran-

Mirandum naturæ opus.

Duabus Margaretis, Nauarræ nimirum & Franciæ conuenientiùs aptari Symbolum non arbitror, quàm si pingantur Consolidæ herbæ flores duo ex vtroq. lilij latere emergentes, abditis verbis: *Mirandum naturæ opus.*

Simul & ſemper.

Sub adamantis gemmæ typo intellige amorem & inuictam Regis ac Reginę Nauarrorum potentiam, perque Solem & Lunam actorum ſplendorem & mutui fœderis, ac perpetuæ fidei conſtantiam, ſuprapoſita inſcriptione: *Simul & ſemper.*

ΑΠΛΑ

ΑΠΛΑΝΟΣ.

Armata manus ensem gerens cum dictione Græca ΑΠΛΑΝΟΣ, sine fuco & fallacia, significat Connestabilem Regibus admodum fidum & pace & bello fuisse, resq; Galliæ admodum prosperè gessisse.

Perimit & tuetur.

Ob oculos mihi ponens consilium & magnanimitatem Ducis Guisiani, pro illius Symbolo scutum rotundum descripsi corona insignitum ac ense transfixum, suprascriptis his verbis: *Perimit & tuetur*: vt intelligi possit vir strenuus tam tutādis, quàm expugnandis vrbibus, item fundendis acie hostibus.

Conse-

Consequitur quodcumque petit.

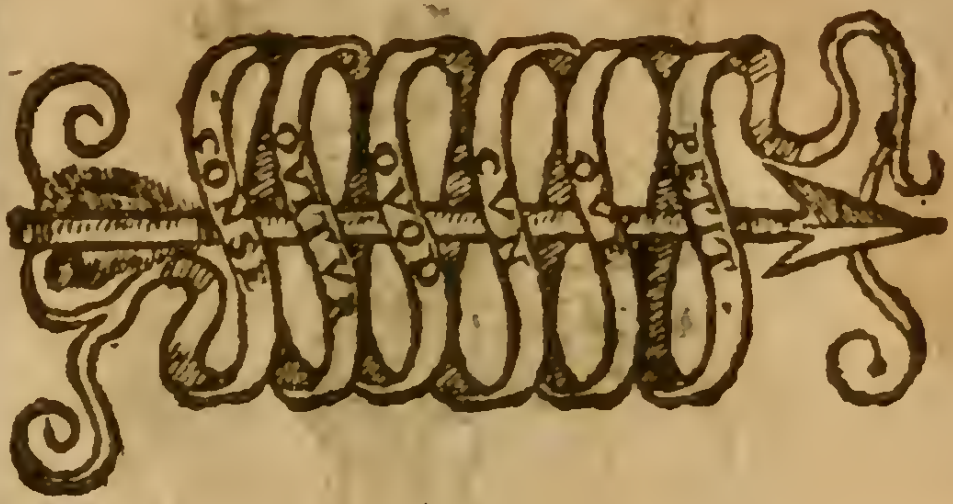

Diana Pictauiensis, Valentinatum Duciſſa, iaculum (Dianę Deæ telum propriũm) ſibi adſcripſit hac inſcriptione circumuolutum: *Conſequitur quodcumque petit.*

Ex viro-

Ex vtroque Cæsar.

Hoc Apophthegmate: *Ex vtroq; Cæsar*, significatur, his duobus, armis scilicet & literis, Iulium Cæsarem recto corporis statu semper rebus gerendis strenuè inuigilantem, factum totius orbis dominatorem.

Sola-

Solatur conscientia & finis.

Leonis Veneti coloris, & in altum erecti imulacro hac coniuncta sententia: *Solatur conscientia & finis*, Melphensis Princeps in scuto voluit, se, quamquam fortunis exsules, solioque pulsus esset, suo nihilominus animo vitum fortuna tranquillaq. conscientia vixisse: hoc unum certo sciens, se probe ubique fabricum officio: de cæter-

Et si hoc loco supra dicta leoni corona sit, illius tamen scholion ipsam non meminit.

in Dei

in Dei Omnipotentis clementiam post obitum, omnem suam spem collocans.

Fortè rectiùs fuerit *Inscribit.*

Scribit in marmore lasus.

Sunt quidam adeò elati, auctoritatique suæ, & opibus confidentes, vt pro nihilo ducant, pauperem, aut vilioris conditionis hominem contumelia, vel iniuria quoque afficere: hoc nimirum reputantes, siue præparentium, aut amicorum tenuitate, siue præ facultatum inopia numquam illi futuram in posterum vlciscendi occasionem, sed facilè

cilè obliuioni ab illo traditum iri. Quamquam verò huiuscemodi tyranni (hoc enim iis proprium nomen est) egregiè fallantur isthac sua vecordia, tempus tamen atque occasio aliquando eos docebit vt serò sapiant Phryges, vel præsenti hoc Symbolo, viri nimirum in marmor incidentis animi sui institutum cum hac sententia, *Scribit in marmore lasus.*

Cosi

Id est: Sic vivida voluptas ducit in exitium.

Cosi viuo piacer conduce à morte.

Cosi viuo piacer conduce a morte. Sub typo papilionis peculiari genio suo flammæ, igniſque splendore, in ovem se ipse temerè conijciens perdit, prodentis, designari potest qui citra delectum rem quamcunque ambiens, & affectans, ex ea dedecus sibi opprobrium, & perniciem parit.

Ami-

Amico ficto nulla fit iniuria.

In eum qui arte ſtudioque amicitiam ſimulat, pulchrè quadrat hominis perſonati effigies (quæ humani animi fucum ſignificat) quem quis ſic tangat fuſte, vt illi perſonatum vultum deiiciat, vnà cum hiſce verbis: *Amico ficto nulla fit iniuria.*

Ignis gladio non fodiendus.

Contentiosis & irritabilibus conuenit præsens Symbolum hominis extremo gladio prunarum aceruum ita disturbantis, vt exsilientes alterum illi oculorum scintillæ exstinguant, addito ex Pythagoræ vita hoc Apophthegmate: *Ignis gladio non fodiendus.*

Statêra

Statera ordo non transiliendus.

Qui iniqui sunt & præposteri iudicij homines, nullum eos modum seruare certum est, finemque adeò plerumque experiuntur noxium: quemadmodum & trutina (quam Latini atque Thusci Stateram vocant) cuius alteram lancem si plus æquo adoneres pondere, ea pressa rumpitur.

Sic vos non vobis.

Si quis aliorum præclarè gesta Præfectis ipsis, vel Antesignanis adscribere velit, conuenienter id exprimes per iugum bŏum, arətrum trahentium, vnà cum hoc Virgiliano versiculo: *Sic vos non vobis.*

Solus

Solus promeritus.

E diuerso si egregio, magnanimoque, ac prudenti militiæ Duci qui suo Marte totum belli pondus sustinuisset, & confecisset, propria virtute concitatus (quod plerique nostræ tempestatis etiam præstitere) Symbolum appositum mihi sit excogitãdum, tres, aut quatuor, quorum vnus eorum solus, præ ceteris omnibus à sessoribus suis concitatis primus ad præmij locũ destinatũ peruenerit currentes equos depingi cuperem, vnà cum his verbis: *Solus promeritus*, imitatus in hoc

In Icone cõueniẽtiùs præcursor equus sessorem etiam, vt & ceteri, habuerit.

veterum Romanorum consuetudinem, qui olim sese in circis, ad cursum exercebant: nec non & Florentinorum, qui idem in magno apud eos, ac solemni diei Iohannis Baptistæ festo equis insidentes faciunt.

Aut Cæsar aut nihil.

Cæsar Borgia, Dux Valentinensis pater fa-
cturus orbi se cõstituisse aut mortem citiùs obire, aut maximum quiddam, & immortalitate dignum velle patrare, simul & Iu-

lium Cæsarem suscipiendis rebus arduis æmulatus, Apophthegma solebat vsurpare, quod erat: *Aut Cæsar, aut nihil.* Idque citra vllum aliud Symbolum. Ad quod visum est nobis appositum, si vir armatus altera manu orbem tenens, qui velut Iulij Cæsaris monarchiam figuret, altera schedam multiplicato charactere o dumtaxat, qui per se ac solus nihil quidem, sed alteri arithmeticæ notæ coniunctus aliquid significet, depingeretur. Et quidem illud huic rei conueniens fuit, quòd temerarius ille, ac imprudens, tandem re vera NIHIL se effecerit, vti prædicere suo Apophthegmate solebat. Nam in media ferè iuuentute in regno Nauarræ trucidatus est: taleque illi conscriptum est Epitaphium:

Borgia Cæsar eram factis, & nomine Cæsar.
Aut NIHIL, *aut Cæsar, dixit; vtrumque fuit.*

Sola facta solum Deum sequor.

Generosissima Bona Schaudiensis Ioan. Galeatij Mediolanensium Ducis mater, marito orbata, numisma (quod gens istic Testonem vocat) cuius altera facie Phœnix expressus, vnà cum his verbis: *Sola facta solum Deum sequor*, apparet, cudi mandauit. Significare cupiens, quòd velut Phœnix in orbe solus, sic ipsa in vidualem solitudinem, mortè mariti redacta, æternum cum Deo solo viuere se deuouet.

Pas

Pas à pas.

Id est: Gradatim.

Volens Renatus Siciliæ Rex intelligi se concepisse spem in maiorem adhuc Principem quàm ipse foret, paulatim euadendi, atque difficultates suas omnes aliquando superandi, Symbolum suum ex boue insignia eius collo gestante appositis verbis: *Pas à pas*, figurari iussit: Eo ipso bouem tardè quidem, sed maximum tamen nihilominus iter conficere declaraturus,

Ditat ſeruata fides.

Oſtenſurus quidam alius intemeratam erga herum fidem, & obſequium ſeſe ſeruaſſe, atque hinc factum opulentiorem, pro Symbolo duas manus cornucopiæ complectentes adſcriptis verbis: *Ditat ſeruata fides*, vſurpauit.

Vireſcit

Vireſcit vulnere virtus.

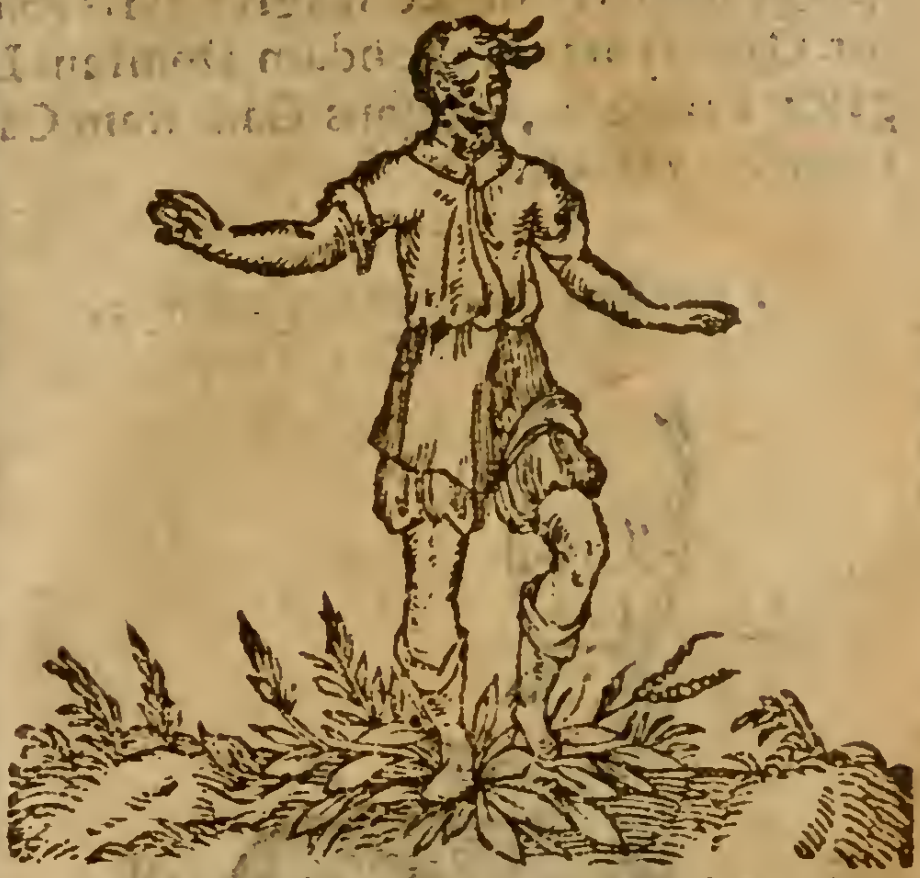

Et alius quidam fortunæ tenuis ob ſuam virtutem, & benefacta (vt ferè ſant omnes probi) ab inuidia, velutiq. communi hominum ignorantia perſecutus, figurare cupiēs, ſe, quò magis infeſtaretur, eò magis virtutem ſuam, & ingenium patefacturum, pro Symbolo vſurpauit virum proterentem pedibus plantam herbæ quā Acetoſam Pharmacopolæ, Rumicem Romani, ὀξαλίδα Græci, Agreſtinam Florentini vocant, vnà cum hac ſententia: *Vireſcit vulnere virtus.*

Securus

Secutus in eo herbæ huius genium, quæ quò plùs conteritur, eò magis viridis efficitur. Quo Symbolo quondam Dominus Legatus Pratensis, magnus Galliarum Cancellarius vsus est.

Este tiene su remedio, y non yo.

Id est: Iste suum medicamen habet, sed non ego læsus.

Cervus sagitta confixus, & dictami (quæ herba est in Candia, seu Creta insula copiosè crescens: quæ à cervo mãducata, vniuersa

eius

ius vulnera sanat) surculum, vel frustum re vorans, vnà cum hac inscriptione: *Esto lenne su remedio, y nouyo*, amoris immedicabilis Symbolum esse potest. Ad Ouid. ex Metamorph. quo Phœbus super suis erga Daphnen amoribus lamentatur, alludens ersum illum qui habet:

lei mihi, quod nullis amor est medicabilis herbis?

Ingenium superat vires.

In no-

In nouiss. bello Neapolitano Fernandus Consaluus se strenuum quidem, atque magnanimum admodum, sed multò adhuc callidiorem ducem præstitit, adeoque vt ito non pauca prælia victoriosè terminarit. Quinetiam se calliditate quoque vti solitum, adeò non ægrè tulit intelligi, vt etiam pro Symbolo arcum qui funibus intendi soleret, addito Apophthegmate: *Ingenium superat vires*, vsurparet.

Qui me alit, me extinguit.

In Hel-

In Heluetiorum ad Mediolanum à defuncto Rege Francisco facta profligatione, S. Valieri Dominus senior, Heroinæ Dianæ Pictauiensis, Valentinatum Ducissæ pater, ac centum nobilium equitum præfectus, vexillum circumgestabat, quo succensa fax, atque inuersa, fœdaq; cera hanc exstinguente, hac quoque apposita sententia: *Qui me alit, me extinguit*, figurabatur. Quod Symbolum Heroinæ cuiusdam causa effinxit, nimirum insinuare cupiens, quemadmodum illius decor huius foueret animum, ita quoque in capitis discrimen coniiceret.

Futor

Mimus. Publian. *Furor fit læsa sæpiùs patientia.*

Videas interdum vsque adeò temerarios, & dictis) factisq. importunos, vt placidiss. quosque, ac modestiss. & probiss. lædere non vereantur. Quæres iisdem etiam infeliciter cedit: quemadmodum & adolescentulo veruecem nimium infestanti, ab eodem deturbari contingit, re ipsa experienti veram esse sententiam: *Furor fit læsa sæpiùs patientia.*

Frons

Frons hominem præfert.

Qui naturæ indaginem, & physiognomiæ indicia scripserunt, auctore etiam Aristotele, dicunt frontem humanę indolis indicem. Igitur frons angustior hominis stolidi, sordidi, & suum instar, ventri dediti argumẽtum est. Frons æquo latior, instar bouis, indicium crassioris, & obtusioris intellectus, & cerebri. Frons longior benignũ, & docilem indicat. Demissior pusillanimem.

Depressor, rotundiórve leuem, ineptum, & inconstantem. Planior ambitiosum & gloriæ cupidum. Ad medium recaluastris furiosum, & iracundum. Rugosa cogitabundum, & somnolentum. Mollis hilarem, & comem, ac plausibilem. Aspera, diuersisque locis tuberosa callidè auarum, ac malitiosè fatuum. Polita, quasique dolata, & æquabilis securum. Mediocri quantitate quadrata magnanimum & prudentem, atq. probum. Quę frontis pręsagia mihi Symbolum hoc: *Frons hominem præfert*, excogitandi occasionem præbuerunt.

Bis dat

Bis dat qui tempestiuè donat.

Sunt quidam in conferendis beneficiis vsqueadeò importuni, & intempestiui, seu præposteri, vt quò quis eorum adminiculo minùs egeat, eò paratiores sint ad gratificandum, magisque ad eidem quodlibet præstandum officium gestiant, idque (quantum opinor) aut alicuius emolumenti aliquando in posterum consequendi, aut certè talionis spe: atqui hunc eundem, si forsitan in angustias delapsum conspicentur Deo exsecrabiles illi, eundem, inquam,

auerſabuntur, ſi frequentiùs ab eodem ſuam opem implorari, ſeu accerſiri ſentiãt, aut priora beneficia illi exprobrabunt, aut miſerum ſubſannabunt, aut aliquam qua hunc ne in illorum cõſortium poſtea ſe ingerere audeat, elongent, rationem meditabuntur, & contexent. Illi profectò non parentes, non veri amici, imò non homines ſunt, ſed potiùs immanes bellux, vita ipſa indignæ, quosque viri re ipſa nobilis miſellum quendam & pauperculum collapſum ab humo ſurrigentis Iconem hanc vnà cum Apophthegmate: *Bis dat qui tempeſtiuè dat*, quotidie contemplari, animoque circumgeſtare oportet. Quòd nimirũ duplex demum, & immortale meritum eſſe debet, dum quis citra vllam remunerationis ſpem vrgente neceſſitate alteri prodeſt.

Huc fortaſſis etiam non ineptè referri poteſt quod habet Auſonius Epigrãmate 84. ex Græco:

Gratia quæ tarda eſt, ingrata eſt: gratiæ namque
Cùm fieri properat, gratia grata magis.

Et rurſus 85. ex eodem.

Si bene quid facias, facias citò: nam citò factum
Gratum erit, ingratum gratia tarda facit.

Impro-

Improbus à nullo flectitur obsequio.

Qui vsque adeò atroces, refractarij, austeri, improbi, & nequam sunt, vt quamlibet iis obsequiũ omne quis præstiterit, eiusdem commiserescere tamen dedignentur, digni profectò illi sunt qui pro Symbolo vsurpẽt effigiem implacabilis mortis, quæ virum supplicem, atque iunctis palmis, & in genua humi procumbentem, ac nequicquam deprecantem trucidat, adscriptis verbis: *Improbus à nullo flectitur obsequio.*

Sic maiora cedunt.

Accipiter is quem passim Sprinerium vocant, in copiosa falconum turma gestatus cum inscriptione: *Sic maiora cedunt*, veram nobilitatem non in oribus, vel auctoritate, sed animi præstantia consistere significat. Accipitris nimirum illius ea prærogatiua est, vt sua præsentia omnes aues etiam se multò maiores, ab omnibus, quibus forent aliàs obnoxiæ, iniuriis vindicet.

Malè

Malè parta malè dilabuntur. Cicero 2. Philip.

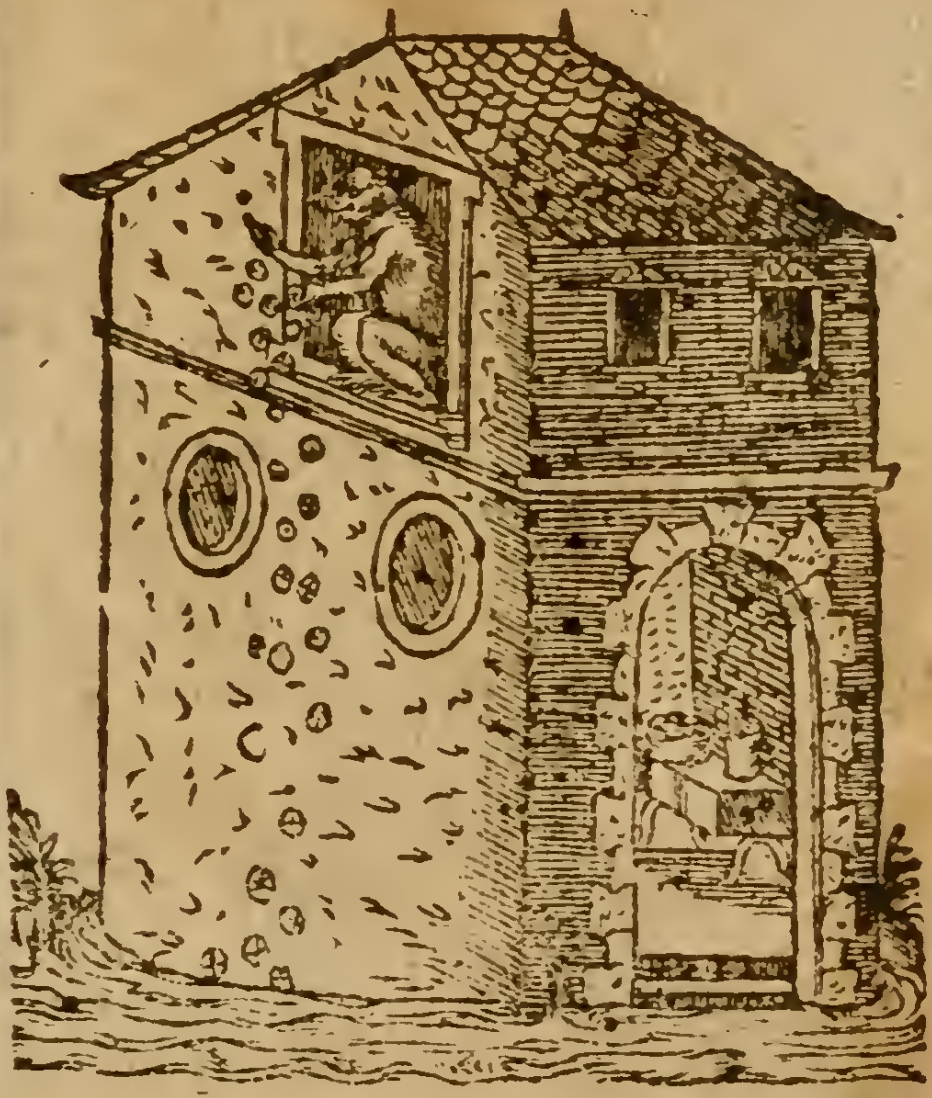

In cuiusdam fœneratoris ædibus, qui solis nūmis supputandis oblectabatur, educatus simius, atq. aliquando per rimam quandam cōspicatus herū in mensa sparsis nummis lustrantem, quadam die prandēte hero, per fenestram penetrauit ad acernum nummorum: vbi & ipse herum imitatus cum aliquam-

quamdiu nummis verſandi ſeſe oblectaſſet, tandem eos in medias plateas è feneſtra largè proiicere cœpit. Quo ſpectaculo an prætereuntes profusè cachinnati fuerint, an verò fœnerator ipſe potiùs irritatus indoluerit, hoc loco non dicam: vt qui me ipſe iam ſat occupatum ſentiam ad hunc vſurarium eiusque ſimiles ridendum, qui aut gurgiti profundi maris, aut filio, aut fratri, aut nepoti, aleatori, fornicatori, temulento, lurconíve ingentes pecuniarum aceruos cumulant, huius præclariſſimi, veriſſimique Apophthegmatis quod habet: *Malè parta malè dilabuntur*, vix vnquam memores.

Expe-

Expetenda opes, vt dignis largiamur.

Illustrem virum Dominum Matthæum Balbanum Lucensem referentem aliquando de se ipsum audiui, quòd Christum quotidie precaretur, nullas sibi opes, aut rerum affluentiam ab illo tribui, nisi simul & iisdem rectè vtendi voluntatem, ac rationem.

Verba votumque haud dubiè non tantùm priuato nobili viro, verumetiam æquo, ac vero Principe digaum. Cuius etiam gratia eò maioris facienda est, quòd effectu, seu re ipsa, & opere comprobet, domi quidem turmatim quoque viros eruditos alens, foris verò Ingentia stipendia plerisque suppeditans. Quocirca præsens ei Symbolum consecrare lubuit: nimirum manus in aëre nummos è patera in cassidem & codicem super ara constitutos effundentis Iconem, vnà cum superscriptis verbis: *Expetenda opes, vt dignis largiamur*: ara scilicet, hominum aut in literis, aut armis (quod cassis & codex insinuant) præstantiam figurante, ac effusa patera conspicuam cordati viri, familiaremque munificentiam.

Mors

Mors sceptra ligonibus æquans.

In hoc Symbolum regio sceptro colligati rustici ligonis atque inter hæc duo suprapositam horrēdæ mortis effigiem, vnà cum his verbis: *Mors sceptra ligonibus æquans*, optimo iure intuendum foret, magnatibus vniuersis, & principibus viris, necnon & diuitibus, ac denique quantæcumque auctoritatis, aut cuiuscumque conditionis exstiterint.

Ingra-

Ingratis ſeruire nefas.

Vulgò iactatur hoc prouerbium: *Virus in cauda*. Quocirca & hoc ipſo volui finem noſtris Symbolis claudere, quo ingratitudinem quorundam cum vipera ſerpente compararem, quæ coitu marem admiſſum necat, & à ſuo, quem ventre concipit, fœtu necatur. Vnde tam ipſa, quàm pleriq. etiam mortales iuſtiſſimam habent cauſſam perorandi cum hac querimonia: *Ingratis ſeruire nefas.*

FINIS.

HEXASTICHON IOANNIS GVBERNATORIS, quo priorem editionem concluſit.

Corrige quæ Lector paſſim hic errata videbis,
Nam toto libro p'urima ineſſe ſcio,
Dum non eſſe potest (ſit quiſquis) ineptior illo
Qui typica infaustos iunxit ab arte typos.
Ac non interea dicam, labor iſte citatum
Debuit vt finem noſter habere ſuum.

In eoſdem verſus, Epigramma.

AVT ita deterſit mala mens tibi frõtis honorem
Vt ſcelus eſſe vllum nolle pudere neges:
Aut ſceleratum animũ nebulis nondũ ſatis aptus
Obuelare aptis, auſu es eſſe malus.
Alterutrum cur eſſe putem; tua clauſula ſcitè
Adeanet hæc, libro clauſula digna tuo:
Qua, velut i ſorex, te aperis, & tegmine larua
Detracto impuram proſtituis faciem.
Plurima, ais, quòd ſint hîc menda operarum ea culpa eſt.
Mentiris nebulo, culpa ea tota tua eſt.
Tu placeo operæ: tibi gnauo oculoq; manuq;
Errata illarum vllera nunus erat.
Sed tua nec potuit facere hæc gnauia: nec in,
Credo mihi, libros tangere nauus eras.

Nitas

Natus erat, vt nomen habes, tractare gubernacula,
Esseq; Sarmatica vile triremis onus.
Atque vtinam à prima iam dudum ætate fuisses,
Gauderent fraudi quis tua lingua fuit.
Non visum est Nemesi quæ te, quasi fræne remisso
Adstrictum catulum, ludere sinit adhuc:
Vt tibi, cùm tua fata vocant, mox fame reducto
Flagitiis soluat digna brabæa tuis.
Idq; adeò vt faciat iure, & te iudice, cogit
En vltro tua te crimina ferre palam.
Addis enim, tam pulchra tui monumenta laboris
Esse breui in spatio fine potita suo.
Adde precor bone vir caussam. Nõ est opus, inquis.
Credo, tibi; verùm, hæc qui leget, illi opus est:
Si medò vis, vt quæ toto quam plurima libro
Menda leget, placida corrigat illa manu
Et quis enim potis est peccato ignoscere, quòd si
Nescius, an veniam promereatur, erit?
Adde igitur caussam. cur abnuis? an pudet ipsam
Dicere rem? saltem, perfide, dic aliquid.
Non potes. obstrinxis malefida vincula linguæ
Condita quæ medio pectore Erinnys agit.
O bone, iam meritas Rhamnusia poscere pœnas
Incipit. en stimulus iam tibi corda quatit.
Nunc huc, nunc illuc mentis fugis exsul & orbis.
Factus & est hostis, quisquis amicus erat.

Et quæ

Et quæ causa mali tanti? non altera certè,
Quàm tua qua iussit te properare, fuit.
Scilicet ille tui domini liber are paratus,
Ad falsum dominum posset vt ille rapi;
Debuit antè suam cursu contingere metam,
Quàm suus â patria sede rediret herus.
Vtque scelus sceleri posses prætendere (quod non,
Alme deus, monstri mens scelerata parit?)
Ausus es infelix illum, qui pectore vero
Crediderat fidei se & sua cuncta tibi;
Prodere non sontem fallaci crimine; cuius
(Appello Nemesin) tu simul auctor eras,
Hoc etenim sanctè tibi credita cura ferebat,
Denique vt à recto nil patereris agi.
Passus es: & vana spe lucri ductus, id vltro
Prodendo, domini perdere es ausus opes.
His pro flagitiis scis, pessimè, vir bonus iste
Quæ mala deuoueat in caput ire tuum?
Seruus vt aut aliis sis vsque fidelior; aut ne
Cuiquam alij damno sit tua perfidia.

V. G. Plantini & veritatis amore faciebat.

0-16

94-B4077